

การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้
ตลอดชีวิต ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551 สำหรับครูการศึกษานอกระบบในจังหวัดนราธิวาส

นางจงกล อิน้อย

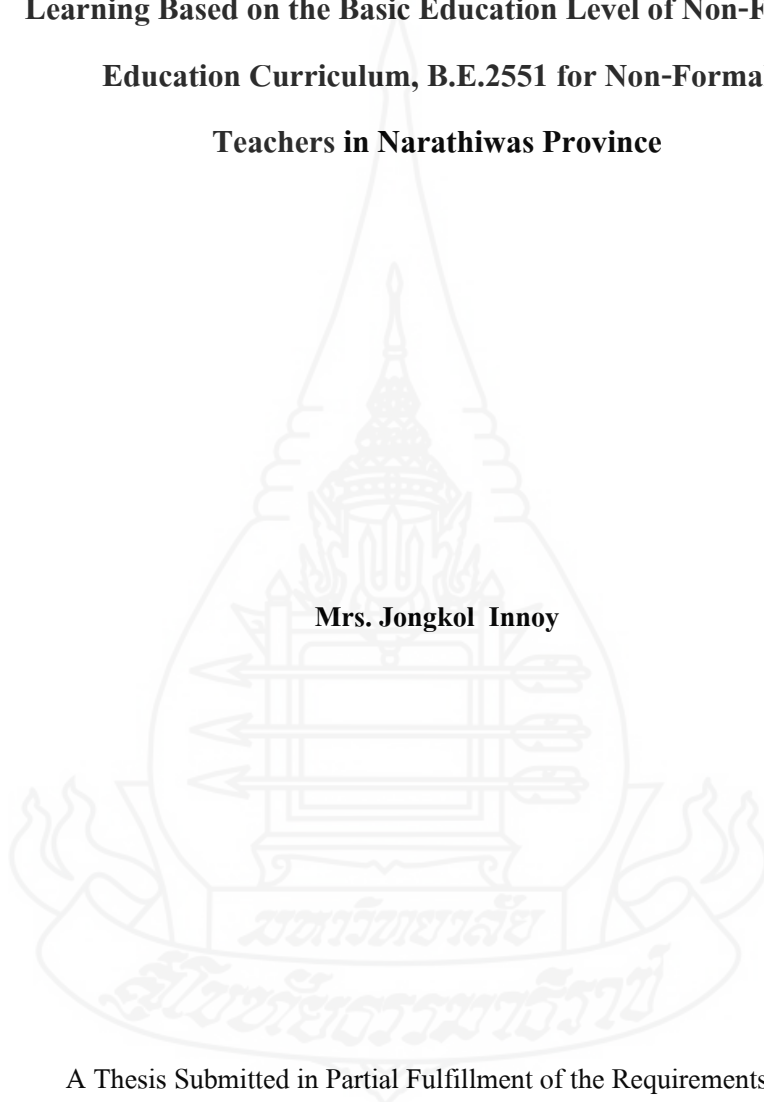

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2557

**Organizing Non-Formal Education and Informal Education to Promote Lifelong
Learning Based on the Basic Education Level of Non-Formal
Education Curriculum, B.E.2551 for Non-Formal
Teachers in Narathiwat Province**

Mrs. Jongkol Innoy

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Nonformal and Informal Education

School of Educational Studies

Sukhothai Thammathirat Open University

2014

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2551 สำหรับครูการศึกษานอกระบบในจังหวัดนครราชสีมา

ชื่อและนามสกุล นางจกมล อินน้อย

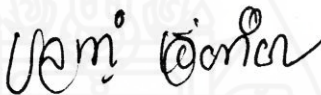
แขนงวิชา การศึกษานอกระบบ

สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. สารีพันธุ์ สุภวรรณ
2. ศาสตราจารย์ ดร. สุมาลี สังข์ศรี

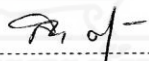
วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2558

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

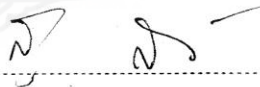
ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร. ชลทิตย์ เอี่ยมสำอางค์)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สารีพันธุ์ สุภวรรณ)

กรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร. สุมาลี สังข์ศรี)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล)

34

ชื่อวิทยานิพนธ์ การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับครูการศึกษานอกระบบในจังหวัดนราธิวาส

ผู้วิจัย นางจงกล อินน้อย รหัสนักศึกษ 2552900389

ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. สารีพันธุ์ สุสุวรรณ (2) ศาสตราจารย์ ดร. สุมาลี สังข์ศรี
ปีการศึกษา 2557

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับความคิดเห็นในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของครูการศึกษานอกระบบในจังหวัดนราธิวาส และ(2) เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551ของครู จำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน กศน. และ สถานที่ปฏิบัติงาน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนราธิวาส จำนวน 228 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการทดสอบค่าเอฟ

ผลการวิจัยปรากฏว่า (1) ความคิดเห็นของครู ที่มีต่อการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล และด้านการศึกษาต่อเนื่อง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) ความคิดเห็นของครู กศน. ที่มีต่อการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จำแนกตาม เพศ อายุ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน กศน. มีระดับความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนความคิดเห็นของครูจำแนกตาม สถานที่ปฏิบัติงาน มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกัน

คำสำคัญ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย การเรียนรู้ตลอดชีวิต หลักสูตร การศึกษานอกระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

Thesis title: Organizing Non-Formal Education and Informal Education to Promote Lifelong Learning Based on the Basic Education Level of Non-Formal Education Curriculum, B.E.2551 for Non-Formal Teachers in Narathiwat Province

Researcher: Mrs. Jongkol Innoy; **ID:** 2552900389;

Degree: Master of Education (Nonformal and Informal Education);

Thesis advisors: (1) Dr. Sareepan Supawan, Associate Professor;

(2) Dr. Sumalee Sungsi, Professor; **Academic year:** 2014

Abstract

The purposes of this research were (1) to study the level of opinions toward the provision of non-formal and informal education to promote lifelong learning based on the basic education level of Non-Formal Education Curriculum, B.E. 2551 of non-formal education teachers in Narathiwat province; and (2) to compare the levels of opinions toward the provision of non-formal and informal education to promote lifelong learning based on the basic education level of Non-Formal Education Curriculum, B.E. 2551 of the non-formal education teachers classified by gender, age, educational qualification, position, work experience in non-formal education, and workplace.

The research sample consisted of 228 non-formal education teachers under the Office of Non-Formal and Informal Education Promotion in Narathiwat province. A questionnaire was employed as the data collecting instrument. The data were analyzed using the frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test.

The research findings were as follows: (1) the non-formal education teachers' overall opinion toward the provision of non-formal education and informal education to promote lifelong learning based on the basic education level of Non-Formal Education Curriculum, B.E. 2551 was at the high level for all four aspects of educational provision, namely, the curriculum aspect, the organizing of learning activities aspect, the measurement and evaluation of learning outcomes aspect, and the continuing education aspect; and (2) non-formal education teachers with different genders, ages, positions, different educational qualifications and experiences in non-formal education did not significantly differ in their levels of opinions toward the provision of non-formal and informal education to promote lifelong learning based on the basic education level of Non-Formal Education Curriculum; while the teachers with workplaces differed significantly in their levels of opinions.

Keywords: Non-formal and informal education; Lifelong learning; Non-Formal Education Curriculum, B.E. 2551

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถสำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจากท่านรองศาสตราจารย์ ดร.สารีพันธ์ุ์ ศุภวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำ และ ติดตามการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ อย่างใกล้ชิดเสมอมาตั้งแต่เริ่มทำ ระหว่างทางที่เจอปัญหา ได้คอยให้กำลังใจเพื่อให้วิทยานิพนธ์สำเร็จเรียบร้อย ทำให้ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาที่ได้รับอย่างยิ่ง ศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี สังข์ศรี อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ในความกรุณาให้ความรู้ ให้คำแนะนำ ทั้งตรวจสอบแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เพื่อให้เกิดความถูกต้องมีความสมบูรณ์และขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.ชลทิพย์ เอี่ยมสำอางค์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่เสนอแนะให้งานวิทยานิพนธ์ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา ในการให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับงานวิจัยฉบับนี้ ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอขอนแก่น พี่น้อง กศน.จังหวัดนครราชสีมา ในการให้ความร่วมมือโดยการให้ข้อมูล การตอบแบบสอบถาม เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้

ผู้วิจัยขอขอบคุณกำลังใจที่สำคัญจากครอบครัว เพื่อนพี่น้องที่ สำนักงาน กศน. จังหวัดนครราชสีมา พร้อมทั้งรุ่นพี่และเพื่อนๆ มสธ. ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อกัน และ คอยให้กำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ตลอดมา

จงกล อินน้อย

กรกฎาคม 2558

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
สมมติฐานการวิจัย	7
ขอบเขตการวิจัย	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	11
พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551	11
แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	15
แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิต	25
การจัดการเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบและการศึกษาขั้นพื้นฐาน	37
การศึกษาต่อเนื่อง	42
ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น	46
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	48
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	50
ประชากร	50
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	51
การสร้างเครื่องมือในการวิจัย	52
การเก็บรวบรวมข้อมูล	54
การวิเคราะห์ข้อมูล	54
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	57
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	57

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการศึกษา ตลอดชีวิตและการศึกษาตามอัธยาศัย.....	60
ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิตจำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และสถานที่ปฏิบัติงาน.....	85
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	90
สรุปการวิจัย	90
อภิปรายผล	95
ข้อเสนอแนะ	98
บรรณานุกรม	100
ภาคผนวก	106
ก แบบสอบถามการวิจัย.....	107
ประวัติผู้วิจัย	120

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรจำแนกตามประเภทครู กศน.ที่จัดการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย.....	51
ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และสถานที่ปฏิบัติงาน.....	57
ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษา นอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต จำแนกตามภาพรวม.....	60
ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษา นอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านหลักสูตร จำแนกตามรายชื่อ....	61
ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอก ระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านหลักสูตร จำแนกตามรายชื่อ.....	62
ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษา นอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านหลักสูตร จำแนกตามรายชื่อ....	63
ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษา นอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านหลักสูตร จำแนกตามรายชื่อ....	64
ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษา นอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านหลักสูตร จำแนกตามรายชื่อ....	65
ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษา นอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านหลักสูตร จำแนกตามรายชื่อ....	66
ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษา นอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านหลักสูตร จำแนกตามรายชื่อ....	67
ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษา นอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านหลักสูตร จำแนกตามรายชื่อ....	68
ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษา นอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านหลักสูตร จำแนกตามรายชื่อ....	69
ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษา นอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ จำแนกตามรายชื่อ.....	70

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำแนกตามรายชื่อ.....	71
ตารางที่ 4.14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำแนกตามรายชื่อ.....	72
ตารางที่ 4.15 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการเรียนรู้แบบทางไกล จำแนกตามรายชื่อ.....	73
ตารางที่ 4.16 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านกระบวนการเรียนรู้ จำแนกตามรายชื่อ.....	74
ตารางที่ 4.17 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ จำแนกตามรายชื่อ.....	75
ตารางที่ 4.18 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามรายชื่อ.....	76
ตารางที่ 4.19 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ จำแนกตามรายชื่อ.....	77
ตารางที่ 4.20 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการศึกษาต่อเนื่อง จำแนกตามรายชื่อ.....	78
ตารางที่ 4.21 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการศึกษาต่อเนื่อง จำแนกตามรายชื่อ.....	79

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า	
ตารางที่ 4.22	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการศึกษาต่อเนื่อง จำแนกตามรายข้อ.....	80
ตารางที่ 4.23	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการศึกษาตามอัธยาศัย ข้อการจัดกิจกรรม ประเภทของกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้.....	81
ตารางที่ 4.24	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการศึกษาตามอัธยาศัย ข้อการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในชุมชน/เครือข่าย.....	82
ตารางที่ 4.25	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการศึกษาตามอัธยาศัย ข้อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้.....	83
ตารางที่ 4.26	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการศึกษาตามอัธยาศัย ข้อสื่อที่ใช้ในการเผยแพร่ความรู้.....	84
ตารางที่ 4.27	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรม.....	84
ตารางที่ 4.28	การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตจำแนกตามเพศ.....	85
ตารางที่ 4.29	การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตจำแนกตามอายุ.....	86
ตารางที่ 4.30	การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต จำแนกตามวุฒิการศึกษา.....	87
ตารางที่ 4.31	การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต จำแนกตามตำแหน่ง.....	88
ตารางที่ 4.32	การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต จำแนกตามสถานที่ปฏิบัติงาน.....	89

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการเรียนรู้ให้คนไทยเป็นผู้ที่พร้อมด้วยร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม รวมไปถึงวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตเพื่อสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข การจัดการศึกษาให้ยึดหลักเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ถือเป็นแนวคิดหลักในการจัดการศึกษาที่ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และภายใต้แนวคิดและหลักการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 เพื่อให้บุคคลได้รับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ ในการจัดการเรียนรู้จะต้องให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ใน การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กำหนดให้ยึดหลัก ดังต่อไปนี้

1.1 การศึกษานอกระบบ

1.1.1 ความเสมอภาคในการเข้าถึงและได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวาง ทั่วถึง เป็นธรรม และมีคุณภาพเหมาะสมกับสภาพชีวิตของประชาชน

1.1.2 กระจายอำนาจแก่สถานศึกษา และการให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้

1.2 การศึกษาตามอัธยาศัย

1.2.1 การเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและวิถีชีวิตของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย

1.2.2 การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ให้มีความหลากหลายทั้งส่วนภูมิปัญญาท้องถิ่น และส่วนที่นำเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษา

1.2.3 การจัดกรอบหรือแนวทางการเรียนรู้ที่เป็นคุณประโยชน์ต่อผู้เรียน

การจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งให้ประชาชน มีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น ด้วยการพัฒนาวัฒนธรรมการเรียนรู้และพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ จะนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน การดำเนินงานสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม

อัยยาศัย เป็นการจัดการศึกษาเพื่อยกระดับการศึกษาของประชาชน การพัฒนาการอ่านของผู้เรียน และประชาชน การส่งเสริมการรู้หนังสือ การศึกษาต่อเนื่อง การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน การประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้เพื่อสร้างโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ประชาชน การจัดการศึกษาจึงมีความหลากหลายทั้งกลุ่มเป้าหมาย หลักสูตร รูปแบบ/กิจกรรมเรียนรู้ และ ผู้ทำหน้าที่ในการจัดการศึกษา ซึ่งมีทั้งครู กศน. และ องค์กร ภาคีเครือข่าย แต่สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ยังมีข้อจำกัดในเรื่องโครงสร้างของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยซึ่งไม่มีความคล่องตัวในการบริหารจัดการให้เกิดการศึกษาตลอดชีวิตให้เป็นวิถีชีวิตของคนในชาติอย่างแท้จริงถึงแม้จะมีกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นกลไกในการขับเคลื่อนก็ตาม เพื่อให้การศึกษาตลอดชีวิตเป็นวิถีชีวิตของคนในชาติ และคนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถพัฒนาตนเองให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ และสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้และภูมิปัญญา ตลอดจนพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ จากการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จึงได้พัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงและสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบันของบุคคลที่อยู่นอกระบบ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2553ก: 1) ซึ่งหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นตามปรัชญาและหลักการจัดการศึกษานอกระบบ และเป็นหลักสูตรที่ใช้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับประชาชนทั่วไป เพื่อตอบสนองอุดมการณ์ของการจัดการศึกษาตลอดชีวิต และสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2552 ข: 2) มีจุดหมายในการจัดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ที่กำหนดแนวทางการพัฒนาไว้ในยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ คือ พัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งเสริมให้คนไทยได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ทั้งที่เป็นวิทยาการใหม่ วัฒนธรรมและภูมิปัญญา ที่มุ่งสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งเสริมให้จัดการเรียนรู้ในหลายรูปแบบ และปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยกับการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยมีแนวทางหลักที่สำคัญคือการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องให้กับคนทุกช่วงวัย ให้ตระหนักถึงประโยชน์และความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตและความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างรู้เท่าทันและพัฒนารูปแบบและหลักสูตรการเรียนรู้

ตลอดชีวิต ที่สอดคล้องกับสภาพเมืองและชุมชน(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2549: 56-57) และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 303 (2) ก็ได้มุ่งเน้นให้มีการดำเนินการด้านกฎหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของชาติ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งการกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระบบการศึกษาทุกระดับของการศึกษาขั้นพื้นฐาน (“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. พุทธศักราช 2551.” 2550: 124) นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในหมวด 4 แนวทางจัดการศึกษา ยังมีสาระสำคัญที่เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยในมาตรา 22 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2546ข: 12) ในส่วนของพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 ก็ได้กล่าวถึงการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาในประเด็นที่สอดคล้องกัน คือ การจัดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ต่างๆ โดยระบุไว้ในมาตรา 6 การส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา (1) การศึกษานอกระบบ ในข้อ (ก) ความเสมอภาคในการเข้าถึงและได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวางทั่วถึง เป็นธรรม และมีคุณภาพเหมาะสมกับสภาพชีวิตของประชาชน นอกจากนี้ในมาตรา 9 (1) ผู้เรียนซึ่งเป็นผู้ได้รับประโยชน์มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้และสามารถเลือกรับบริการได้หลากหลายตามความต้องการของตนเอง หากพิจารณาถึงข้อเสนอแนะการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ก็ได้แสดงให้เห็นถึงความชัดเจนยิ่งขึ้นในการมุ่งเน้นให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยมีการกล่าวถึงประเด็นสำคัญจากหลักการและกรอบแนวคิดเพื่อการจัดการศึกษาในอนาคตว่า ระบบการเรียนรู้ คือ ระบบที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีปัจจัยและเครื่องมือสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสม

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เมื่อวันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2551 เป็นหลักสูตรที่มุ่งจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองอุดมการณ์การจัดการศึกษาตลอดชีวิต การสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ตามปรัชญา “คิดเป็น” เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตและสังคม มีการบูรณาการอย่างสมดุลระหว่างปัญญา ธรรม ศีลธรรม และวัฒนธรรม มุ่งสร้างพื้นฐานการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และพัฒนาความสามารถเพื่อการทำงานที่มีคุณภาพ โดยให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมจัดการศึกษาให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน และสามารถตรวจสอบได้ว่า การศึกษานอกระบบเป็นกระบวนการ

ของการพัฒนาชีวิตและสังคม สามารถพึ่งพาตนเองได้ และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เป็นหลักสูตรที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของบุคคลที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์จากการทำงาน และการประกอบอาชีพ โดยการกำหนดสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลให้ความสำคัญกับการพัฒนา กลุ่มเป้าหมายด้านจิตใจให้มีคุณธรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาการเรียนรู้ สร้างภูมิคุ้มกัน สามารถจัดการกับองค์ความรู้ ทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีเพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาสร้างภูมิคุ้มกันตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งคำนึงถึงธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้ที่อยู่นอกระบบและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจสังคมการเมือง การปกครอง ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการสื่อสาร

การจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ประชาชนทั่วไป โดยอาศัยหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาในระบบที่เป็นเหตุผลสนับสนุนให้มีการนำหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ไปใช้ในการจัดการศึกษาสำหรับประชาชนทั่วไป เพื่อรองรับกลุ่มเป้าหมายที่พลาดโอกาสทางการศึกษาให้ได้รับการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายอย่างทั่วถึง เพิ่มพูนความรู้ทักษะอย่างต่อเนื่องตามความต้องการโดยวัตถุประสงค์ข้อหนึ่งของแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) ได้กล่าวถึงแนวนโยบายเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาทุกคนให้เกิดการเรียนรู้ตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิตและได้อธิบายว่าการเรียนรู้เป็นครรลองของทุกชีวิตที่เกิดขึ้นได้ทุกที่ ทุกเวลา ต่อเนื่องยาวนานตลอดชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546ก: 37) เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองทำให้การศึกษาดูตลอดชีวิตยังไม่เป็นวิถีชีวิตของคนในชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552: 9)

การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552 – 2561) รัฐบาลได้ให้ความสำคัญเรื่องการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบโดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างมีคุณภาพในทุกระดับ และทุกประเภทการศึกษา ให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ “คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ” เดิมเดิมระบบการศึกษาให้รองรับการเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง

จังหวัดชายแดนภาคใต้ อันได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล ซึ่งประชาชนในจังหวัดเหล่านี้มีสภาพสังคมศาสนา และวัฒนธรรม ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ และยังมี

ภาพลักษณ์ของพื้นที่ที่มีความไม่สงบ ภาพของปัญหาความละเอียดอ่อนซับซ้อนทั้งในด้านสังคม จิตวิทยา เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง ที่เกิดจากความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และ ศาสนา วัฒนธรรม และบริบทของพื้นที่สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ซึ่งมีประชาชนร้อยละ 90 นับถือศาสนาอิสลาม ในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างโอกาส ให้ประชาชนประชาชนในจังหวัดนราธิวาส ที่จึงต้องเข้าใจสภาพสังคมแตกต่างจากพื้นที่อื่นกล่าวคือ มีวิถีชีวิต วัฒนธรรม ที่เป็นเอกลักษณ์ของ ตนเองและความแตกต่างด้านศาสนา ภาษา ความเชื่อ ค่านิยม ศิลปวัฒนธรรมประเพณี เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ของพื้นที่ เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็น เพื่อให้การศึกษา ตลอดชีวิตเป็นวิถีชีวิตของคนทุกคน ได้เรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถพัฒนาตนเองให้เป็นพลเมืองที่มี คุณภาพ และสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้และภูมิ ปัญญา เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล เจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (2552-2559) และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 และแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555-2559) กำหนดได้ดังนี้

1. คนไทยเป็นคนเก่ง ดี มีความสุข มีความรู้เชิงวิชาการและสมรรถนะทางวิชาชีพ มี คุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ดำรงชีวิตตามปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง มีความสุข มีสุขภาพทั้งกายและใจที่สมบูรณ์ สามารถประกอบอาชีพและอยู่ ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข เพื่อเป็นเป้าหมายและฐานหลักของประเทศ

2. สังคมไทยเป็นสังคมแห่งคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ มีการสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ทรัพยากรทางปัญญาเพื่อการเรียนรู้ นำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้อย่าง ยั่งยืน มีสุขภาพะ ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและเอื้ออาทร ประชาชนทุกคนมีโอกาส ได้รับการศึกษาตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ

3. สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาคนอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน มี การนำเทคโนโลยี สารสนเทศมาใช้ในการศึกษาและเรียนรู้ มีการบริหารจัดการศึกษาอย่างมี ประสิทธิภาพ มีการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น มีการระดมทรัพยากรและความร่วมมือจากทุกภาคส่วน รวมทั้งให้ความร่วมมือ และการ แข่งขันของประเทศและการอยู่ร่วมกันกับพลโลกอย่างสันติสุข มีการพึ่งพาอาศัยและเกื้อกูลกัน

4. การจัดการศึกษาให้ทั่วถึงและพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ คู่คุณธรรม มีจริยธรรม รวมถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติ สามารถดำรงชีวิตอยู่ ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยสถานศึกษาต้องนำสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่

กำหนดในหลักสูตรการศึกษาจากระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ไปพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษานั้น ๆ (นโยบายและจุดเน้นการดำเนินงาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ประจำปีงบประมาณ 2557) ให้มีการขับเคลื่อนในเรื่องการจัดการศึกษาให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตมากขึ้น โดยเฉพาะการจัดการศึกษานอกระบบตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยพัฒนาขึ้น ภายใต้เงื่อนไขที่จะนำไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จของการศึกษาตลอดชีวิตอย่างแท้จริง

การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมาสภาพแตกต่างจากพื้นที่อื่นกล่าวคือ มีวิถีชีวิต วัฒนธรรม ที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองและความแตกต่างด้านศาสนา ความเชื่อ ค่านิยม ภาษา ศิลปวัฒนธรรมประเพณี เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับครูการศึกษานอกระบบในจังหวัดนครราชสีมาว่า การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของครู กศน. เป็นอย่างไร และตรงกับความต้องการของผู้เรียนหรือผู้รับบริการมากน้อยเพียงใด แตกต่างกันหรือไม่ ซึ่งผลการวิจัยนี้ จะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อหาแนวทางในการจัดการศึกษาและดำเนินการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับผู้เรียน วิถีชีวิต ชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น สอดคล้องกับความต้องการในการจัดการเรียนการสอนให้มีรูปแบบที่หลากหลายเป็นไปตามความต้องการของชุมชนเพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าให้มีความมีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของครู กศน. ในจังหวัดนครราชสีมาต่อการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2.2 เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของครู กศน. ในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน กศน. และสถานที่ปฏิบัติงาน

3. สมมติฐานการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยของตั้งสมมติฐานการวิจัย ดังนี้
ครู กศน. ที่มี เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน กศน. และสถานที่ปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แตกต่างกัน

4. ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

4.1 ด้านเนื้อหาสาระ การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความคิดเห็นของครู กศน. ในจังหวัดนครราชสีมา ที่มีต่อการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยการจัดการศึกษานอกระบบแบ่งเนื้อหาเป็น 4 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการศึกษาต่อเนื่อง และด้านการศึกษาตามอัธยาศัย

4.2 ด้านพื้นที่ ได้กำหนดขอบเขตแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ 13 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนครราชสีมา อำเภอระแงะ อำเภอเชียง อำเภอบาเจาะ อำเภอรือเสาะ อำเภอศรีสาคร อำเภอสุคีริน อำเภอเวียง อำเภอจะแนะ อำเภอสู่โขงโกลก อำเภอสู่โขงปาดิ อำเภอดากไบ และอำเภอเจาะไอร้อง

4.3 ด้านประชากร ได้แก่ ครู กศน. ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดนครราชสีมา เท่านั้น ซึ่งประกอบด้วย 6 กลุ่ม คือ

- 1) ข้าราชการครู สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในจังหวัดนราธิวาส ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในระดับอำเภอ
- 2) ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในจังหวัดนราธิวาส ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในระดับตำบล
- 3) ครูอาสาสมัครการศึกษาสถาบันปอเนาะ สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในจังหวัดนราธิวาส ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในสถาบันศึกษาปอเนาะ
- 4) ครู กศน.ตำบล สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในจังหวัดนราธิวาส ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในระดับตำบล
- 5) ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในจังหวัดนราธิวาส ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในระดับ หมู่บ้าน ชุมชน
- 6) ครูประจำกลุ่ม สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในจังหวัดนราธิวาส ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกลุ่มผู้สนใจเฉพาะ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อาสาสมัครทหารพราน ผู้ต้องหาในเรือนจำ

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 การเรียนรู้ตลอดชีวิต หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา ที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล อันเป็นผลมาจากการได้รับความรู้ ทักษะ หรือประสบการณ์จากการศึกษา หรือจากกิจกรรม ในวิถีชีวิตที่สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกช่วงเวลาของชีวิต และสามารถกระทำได้ในทุกสถานที่

5.2 การศึกษานอกระบบ หมายถึง กิจกรรมการศึกษาที่มีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีรูปแบบ หลักสูตร วิธีการจัดและระยะเวลาเรียนหรือฝึกอบรมที่ยืดหยุ่นและหลากหลายตามสภาพความต้องการและศักยภาพในการเรียนรู้ของ

กลุ่มเป้าหมายนั้น และมีวิธีการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเพื่อรับคุณวุฒิทางการศึกษา หรือเพื่อจัดระดับผลการเรียนรู้

5.3 การศึกษาตามอัธยาศัย หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ในวิถีชีวิตประจำวันของบุคคล ซึ่งบุคคลสามารถเลือกที่จะเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตามความสนใจ ความต้องการ โอกาส ความพร้อม และศักยภาพในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล

5.4 หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
หมายถึง แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ใช้จัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับสถานศึกษานอกระบบ ซึ่งได้แก่ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ หรือเขต

5.5 สถานศึกษา หมายถึง ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ หรือเขต ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบ ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

5.6 ครู กศน. หมายถึง ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง ข้าราชการครู ครูอาสาสมัคร การศึกษานอกโรงเรียน ครูอาสาสมัครสถาบันปอเนาะ ครู กศน.ตำบล ครู ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และ ครูประจำกลุ่ม ทำหน้าที่หลักในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้แก่ผู้เรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่รับผิดชอบ ระดับตำบลหรือแขวง

5.7 ความคิดเห็น หมายถึง ระดับความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของครู กศน. ในจังหวัดนราธิวาส

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 สามารถนำผลการวิจัย ไปประกอบการตัดสินใจในการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการจัดการศึกษานอกระบบที่มีสภาพคล้ายคลึงกันใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีวิถีชีวิต วัฒนธรรม ที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองและความแตกต่างด้านศาสนา ความเชื่อ ค่านิยม ภาษา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ ของผู้เรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ในทิศทางที่เหมาะสมกับสภาพและบริบทของชุมชน

6.2 นำไปจัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย ซึ่งเป็นไปตามความต้องการของชุมชน สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต สร้างโอกาสให้ทุกคนได้เข้าถึงการแสวงหาความรู้ ทักษะความรู้และความสามารถที่จะอยู่ร่วมกันในสังคม

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับครูการศึกษานอกระบบในจังหวัดนครราชสีมาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสาร บทความและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กับการวิจัยเรื่องดังกล่าว ซึ่งมีสาระสำคัญแบ่งออกเป็น ดังต่อไปนี้

1. พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551
2. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
3. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิต
4. การจัดการเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบและการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. การศึกษาต่อเนื่อง
6. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. พระราชบัญญัติ ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. ๒๕๕๑

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 มีผลใช้บังคับกับการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ทำให้จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมีความชัดเจน และเป็นรูปธรรม ซึ่งเน้นการให้ความสำคัญในเรื่องการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยกฎหมายดังกล่าวได้กำหนดคำนิยามหลักการส่งเสริมและสนับสนุนหลักการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป้าหมายในการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พร้อมทั้งกำหนดบทบาทของกระทรวงศึกษาธิการในการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของประชากรทุกกลุ่มอาชีพ ทุกช่วงอายุ และทุกระดับการศึกษาให้สามารถเข้าถึงและมีโอกาสในการศึกษาตามความต้องการและตามความสอดคล้องกับสภาพชีวิตของทุกๆ คน มาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“การศึกษานอกระบบ” หมายความว่า กิจกรรมการศึกษาที่มีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการ และวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีรูปแบบ หลักสูตร วิธีการจัดและระยะเวลาเรียนหรือ ฝึกอบรมที่ยืดหยุ่นและหลากหลายตามสภาพความต้องการและศักยภาพในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายนั้นและมีวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเพื่อรับคุณวุฒิทางการศึกษา หรือเพื่อจัดระดับผลการเรียนรู้

“การศึกษาตามอัธยาศัย” หมายความว่า กิจกรรมการเรียนรู้ในวิถีชีวิตประจำวันของ บุคคลซึ่งบุคคลสามารถเลือกที่จะเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตามความสนใจ ความต้องการ โอกาส ความพร้อม และศักยภาพในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล

“สถานศึกษา” หมายความว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัยในสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

“ภาคีเครือข่าย” หมายความว่า บุคคล ครอบครั้ว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นองค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และองค์กรอื่น รวมทั้งสถานศึกษาอื่นที่มีได้สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัยที่มีส่วนร่วมหรือมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัย

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการส่งเสริมสนับสนุนและประสานความ ร่วมมือการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัย

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 5 เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา ให้บุคคลได้รับ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพตามกฎหมายว่าด้วย การศึกษาแห่งชาติโดยให้บุคคลซึ่งได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไปแล้วหรือไม่ก็ตามมีสิทธิได้รับ การศึกษาในรูปแบบการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาตามอัธยาศัยได้ แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ตาม กระบวนการและการดำเนินการที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 6 การส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้ ยึดหลักดังต่อไปนี้

1. การศึกษานอกระบบ

1) ความเสมอภาคในการเข้าถึงและได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวาง ทั้งถึง เป็น
 ธรรมและมีคุณภาพเหมาะสมกับสภาพชีวิตของประชาชน

2) การกระจายอำนาจแก่สถานศึกษาและการให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการ
 จัดการเรียนรู้

2. การศึกษาตามอัธยาศัย

1) การเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและวิถีชีวิตของผู้เรียนทุก
 กลุ่มเป้าหมาย

2) การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ให้มีความหลากหลายทั้งส่วนที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น
 และส่วนที่นำเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษา

3) การจัดการหรือแนวทางการเรียนรู้ที่เป็นคุณประโยชน์ต่อผู้เรียน
 มาตรา 7 การส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบ ให้ดำเนินการเพื่อเป้าหมายในเรื่อง
 ดังต่อไปนี้

(1) ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาศักยภาพกำลังคนและ
 สังคม ที่ใช้ความรู้และภูมิปัญญาเป็นฐานในการพัฒนา ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความ
 มั่นคง และคุณภาพชีวิต ทั้งนี้ ตามแนวทางการพัฒนาประเทศ

(1) ภาคีเครือข่ายเกิดแรงจูงใจและความพร้อมในการมีส่วนร่วมเพื่อจัด
 กิจกรรมการศึกษา

มาตรา 8 การส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาตามอัธยาศัย ให้ดำเนินการเพื่อเป้าหมาย
 ในเรื่องดังต่อไปนี้

(1) ผู้เรียนได้รับความรู้และทักษะพื้นฐานในการแสวงหาความรู้ที่จะเอื้อต่อการเรียนรู้
 ตลอดชีวิต

(2) ผู้เรียนได้เรียนรู้สาระที่สอดคล้องกับความสนใจและความจำเป็นในการยกระดับ
 คุณภาพชีวิตทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

(3) ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์และเทียบโอนผลการเรียนกับ
 การศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบ

มาตรา 9 ให้กระทรวงศึกษาธิการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและ
 การศึกษาตามอัธยาศัย โดยให้ความสำคัญแก่ผู้เกี่ยวข้องตามบทบาทและหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) ผู้เรียน ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์ มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และสามารถ
 เลือกรับบริการ ได้หลากหลายตามความต้องการของตนเอง

(2) ผู้จัดการเรียนรู้สำหรับการศึกษานอกระบบ และผู้จัดแหล่งการเรียนรู้สำหรับการศึกษิตตามอัธยาศัย มีการดำเนินการที่หลากหลายตามศักยภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนโดยบูรณาการความรู้ ปลูกฝังคุณธรรม และค่านิยมที่ดีงาม

(3) ผู้ส่งเสริมและสนับสนุน ซึ่งเป็นผู้ที่เอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้เรียนและผู้จัดการเรียนรู้มีการดำเนินการที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

มาตรา 10 เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษิตตามอัธยาศัย ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องและภาคีเครือข่าย อาจดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนในเรื่องดังต่อไปนี้

(1) สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่จำเป็นสำหรับการศึกษานอกระบบและการศึกษิตตามอัธยาศัย และการช่วยเหลือด้านการเงินเพื่อการจัดการศึกษานอกระบบ

(2) การจัดการศึกษา การพัฒนาวิชาการและบุคลากร การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเพื่อการศึกษา และการยกย่องประกาศเกียรติคุณสำหรับผู้จัดการเรียนรู้การศึกษานอกระบบและการศึกษิตตามอัธยาศัย

(3) สิทธิประโยชน์ตามความเหมาะสมให้แก่ผู้ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบ

(4) การสร้างและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนของการศึกษิตตามอัธยาศัยสามารถเข้าถึงได้ตามความเหมาะสม

(5) ทรัพยากรอื่นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการเพื่อให้บุคคลและชุมชนได้เรียนรู้ตามความสนใจและความต้องการที่สอดคล้องกับความจำเป็นในสังคมของการศึกษิตตามอัธยาศัย หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการส่งเสริมและสนับสนุนตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 11 เพื่อประโยชน์ในการจัดและพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษิตตามอัธยาศัยให้ส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องร่วมมือกับภาคีเครือข่าย เพื่อดำเนินการในเรื่องดังต่อไปนี้

(1) จัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการเรียนรู้ เช่น แหล่งการเรียนรู้ ศูนย์การเรียนรู้ สื่อและเทคโนโลยีที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้

(2) ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของภาคีเครือข่าย เพื่อให้เกิดความร่วมมือและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

(3) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคีเครือข่าย ได้รับโอกาสในการจัดสรรทรัพยากรและเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อการดำเนินงาน

2. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

2.1 ความหมายของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ในปัจจุบันวิถีการเรียนรู้ของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความก้าวหน้าขององค์ความรู้และวิทยาการสมัยใหม่ การพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และสังคมในโลกยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ตลอดจนพัฒนาการของระบบเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐาน (Knowledge-based Economy) ทำให้เกิดความต้องการการเรียนรู้อย่างกว้างขวางในแทบทุกกิจกรรมของสังคม วิถีการเรียนรู้ของคนจึงขยายขอบเขตจากการศึกษาในระบบ ไปสู่การเรียนรู้จากการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยทำให้เกิดกิจกรรมการศึกษาและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจึงมีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของมนุษย์

2.1.1 การศึกษานอกระบบ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายว่าการศึกษานอกระบบ หมายถึง การศึกษาซึ่งจัดขึ้นนอกระบบปกติ ที่จัดให้กับประชาชนทุกเพศทุกวัย ไม่มีการจำกัดพื้นฐานการศึกษาอาชีพ ประสบการณ์หรือความสนใจ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้เรียนได้รับความรู้ในด้านพื้นฐานแก่การดำรงชีวิต ความรู้ทางด้านทักษะ การประกอบอาชีพ และความรู้ด้านอื่น ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต การจัดการศึกษามีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดผลและประเมินผล ซึ่งเงื่อนไข การสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตร จะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 ระบุว่า การศึกษานอกระบบ หมายถึง กิจกรรมการศึกษาที่มีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการและวัตถุประสงค์ของ การเรียนรู้ที่ชัดเจน มีรูปแบบ หลักสูตร วิธีการจัดและระยะเวลาเรียนหรือฝึกอบรมที่ยืดหยุ่นและหลากหลายตามสภาพความต้องการและศักยภาพในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายนั้นและวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเพื่อรับคุณวุฒิทางการศึกษา หรือเพื่อจัดระดับผลการเรียนรู้

สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน (2547: 24) ให้ความหมายว่าการศึกษานอกระบบ หมายถึง การจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนปกติ เพื่อให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมายที่เป็นประชากรนอกระบบ มีกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับสภาพความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย มีความยืดหยุ่นในเรื่องหลักสูตร

เวลาเรียน สถานที่เรียน วิธีเรียน ผู้เรียนไม่มีข้อจำกัดในเรื่องอายุ อาชีพ พื้นฐานการศึกษา เน้นการเรียนเรื่องที่เป็นสภาพปัจจุบัน เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน หน่วยงานที่จัดมีหลากหลายทั้ง หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาคเอกชน องค์กร และสถานประกอบการต่าง ๆ

สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ (2549: 196-197) ให้ความหมายว่า การศึกษานอกระบบ เป็นกิจกรรมทางการศึกษาทุกรูปแบบ ที่จัดให้บริการแก่ประชาชนทุกเพศทุกวัย ซึ่งอาจเป็นเด็กก่อนวัยเรียน เด็กในวัยเรียน ซึ่งได้ศึกษาในโรงเรียนระดับหนึ่งแต่ไม่มีโอกาสได้ศึกษาต่อ หรืออาจจะเป็นผู้ใหญ่วัยทำงาน หรือผู้สูงอายุซึ่งพลาดโอกาสเล่าเรียนเมื่ออยู่ในวัยเรียนด้วยสาเหตุต่างๆ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้เรียนได้รับความรู้ทั้งในด้านที่จะเป็นพื้นฐานแก่การดำรงชีวิต การอ่านเขียน การคิดคำนวณเบื้องต้น ความรู้ทางด้านทักษะ การประกอบอาชีพ ตลอดจนความรู้ และข่าวสาร ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันในด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต และปรับตัวเข้ากับสภาพสังคม สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้อย่างเหมาะสม

สุมาลี สังข์ศรี (2551: 7) ให้ความหมายว่า การศึกษานอกระบบ หมายถึง ประสบการณ์และกิจกรรมทางการศึกษาทุกรูปแบบที่จัดให้แก่ประชาชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ทั้งหมด ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่ประชากรก่อนวัยเรียน ประชากรที่อยู่ในวัยเรียน แต่พลาดโอกาสเข้าศึกษาในระดับต่าง ๆ และประชากรที่อายุพ้นวัยเรียนในระบบโรงเรียนไปแล้วที่ต้องการความรู้เพิ่มเติม โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้รับความรู้ทั้งในด้านความรู้ที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต การอ่าน การเขียน ความรู้ด้านทักษะอาชีพและข่าวสารข้อมูลที่เป็นปัจจุบันในเรื่องต่าง ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตและการปรับตัวเข้ากับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม การศึกษาประเภทนี้มีความยืดหยุ่นในเรื่องระบบ ระเบียบ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านอายุของผู้เรียน ระยะเวลาเรียน หลักสูตร วิธีการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล สถานที่เรียน ผู้เรียนสามารถเข้าเรียนได้เมื่อมีความพร้อม หยุดเรียนได้เมื่อ มีภาระความจำเป็น และกลับมาเรียนใหม่เมื่อต้องการ เป็นการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและสังคม หน่วยงานที่รับผิดชอบจัดการศึกษาประเภทนี้ไม่จำกัดเพราะสถาบันการศึกษา อาจจะเป็นหน่วยงานอื่นๆ ทั้ง ภาครัฐและเอกชน

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2551: 61) ให้ความหมายว่า การศึกษานอกระบบ หมายถึง การศึกษาที่จัดขึ้นนอกระบบที่จัดให้กับประชาชนทุกเพศทุกวัย เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐาน ความรู้ด้านทักษะการประกอบอาชีพ และความรู้ด้านอื่น ๆ เพื่อเป็นฐานในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณธรรมบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลักสูตรมีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัด ระยะเวลาเรียน เนื้อหา การวัดผลประเมินผล ทุกภาคของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้กับประชาชน โดยใช้สื่อ

เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และแหล่งเรียนรู้ทุกประเภท เพื่อให้ประชาชนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า การศึกษานอกระบบ เป็นกระบวนการจัดการศึกษา ให้ผู้พลาดโอกาสเรียนจากระบบการศึกษาปกติ หรือผู้ต้องการพัฒนาตนเอง ได้รับการเรียนรู้ โดยเน้นการเพิ่มศักยภาพของผู้เรียน ตามกฎหมายว่าด้วยการ ศึกษาแห่งชาติตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่จะส่งเสริมและสนับสนุน ให้ประชาชนทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามสิทธิมนุษยชนที่ทุกคนพึงได้รับดังกล่าว ส่งผลให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิตได้อย่างแท้จริง เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ที่กว้างขวางและ เป็นไปในอัตราที่รวดเร็ว อันจะส่งผลให้ประเทศมีศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนาโดยรวมเพิ่มสูงขึ้น อีกทั้งเป็นการ พัฒนาที่ยั่งยืน เพราะเป็นการพัฒนาที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยมุ่งเน้น ให้คนมีคุณธรรมนำความรู้ อันจะเป็นสะพานทอดนำไปสู่สังคม แห่งการเรียนรู้และภูมิปัญญา ต่อไป

2.1.2 การศึกษาตามอัธยาศัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ให้ความหมาย การศึกษาตามอัธยาศัยว่า เป็นการศึกษานอกระบบที่ให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อมและ โอกาสโดยการศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่ง ความรู้อื่นๆ

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 ระบุไว้ว่า“การศึกษาตามอัธยาศัย” ว่าเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ในวิถีชีวิตประจำวันของ บุคคลซึ่งบุคคลสามารถเลือกที่จะเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตามความสนใจ ความต้องการ โอกาสความพร้อม และศักยภาพในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2544: 33-38) ให้ความหมาย การศึกษาตาม อัธยาศัยว่าเป็นการศึกษาที่เกิดขึ้นตามวิถีชีวิตที่ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากประสบการณ์ การทำงาน บุคคล ครอบครัว สื่อมวลชน ชุมชน แหล่งความรู้ต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความบันเทิง และการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยมี ลักษณะที่สำคัญคือ ไม่มีหลักสูตร ไม่มีเวลา เรียนที่แน่นอน ไม่จำกัดอายุ ไม่มีการลงทะเบียนไม่มีการสอบ ไม่มีการรับ ประกาศนียบัตร มีหรือไม่มีสถานศึกษาที่แน่นอน เรียนที่ไหนก็ได้ สามารถ เรียนได้ตลอดเวลาและเกิดขึ้นในทุกช่วงวัยตลอดชีวิต

Evan (1981) กล่าวว่า การศึกษาตามอัธยาศัย หมายถึง ผลของการเรียนรู้อันเกิดจากสถานการณ์ที่ผู้เรียน หรือแหล่งความรู้ใดอย่างหนึ่ง มีเจตจำนงเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ แต่ไม่ใช่ทั้งสองปัจจัยเกิดตรงกัน

Coombs (1985) กล่าวว่า การศึกษาตามอัธยาศัย หมายถึง กระบวนการศึกษาตลอดชีวิต ที่ทุกคนได้รับ และสะสมความรู้ ทักษะ เจตคติ และการรู้แจ้งจากประสบการณ์ประจำวัน และการสัมผัสกับสิ่งแวดล้อม ทั้งที่บ้าน ที่ทำงาน และที่เล่น จากตัวอย่าง และเจตคติของสมาชิกครอบครัวและเพื่อน จากการเดินทาง การอ่านหนังสือพิมพ์และหนังสืออื่น หรือโดยการฟังวิทยุ หรือการดูภาพยนตร์ หรือโทรทัศน์ ตามปกติแล้วการศึกษาตามอัธยาศัยไม่มีการจัด ไม่มีระบบ และบางครั้งไม่ได้ตั้งใจ แต่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ไปตลอดชีวิตของแต่ละคนอยู่อย่างมาก แม้แต่ผู้ที่มีการศึกษาในโรงเรียนมาแล้วก็ตาม

Hideyoshi (1990) ให้ความหมายไว้ว่า การศึกษาตามอัธยาศัย คือ กระบวนการที่มนุษย์ได้รับการถ่ายทอด และสั่งสมความรู้ ทักษะ เจตคติ ความคิด จากประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน และสิ่งแวดล้อมตลอดชีวิต เป็นการศึกษาที่ไม่มืองค์กร ไม่มีระบบ ไม่มีจุดมุ่งหมาย ไม่ได้ตั้งใจ และเรื่องที่ได้รับการถ่ายทอดก็เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตในสังคม ตัวอย่างเช่น การเรียนรู้ในครอบครัว ในที่ทำงาน สถานที่ท่องเที่ยว การเรียนรู้จากแบบอย่างและทัศนคติในครอบครัวหรือเพื่อน การเรียนรู้จากการอ่านหนังสือพิมพ์ หนังสือพิมพ์ และจากการท่องเที่ยว ตลอดจนการเรียนรู้โดยฟังวิทยุ ดูภาพยนตร์และโทรทัศน์ เป็นต้น

ชัยศ อิมสุวรรณ และคณะ (2544: 33-34) ให้นิยามการศึกษาตามอัธยาศัยว่า เป็นการจัดสภาพแวดล้อม สถานการณ์ ปัจจัยเกื้อหนุน สื่อ แหล่งความรู้ และบุคคล เพื่อส่งเสริมให้บุคคลได้เรียนรู้ตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการเรียนรู้ตามวิถีชีวิตเกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ และทุกช่วงวัยของชีวิต ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากประสบการณ์ การทำงาน สภาพแวดล้อม และแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เป็นการเรียนรู้เพื่อเพิ่มพูนความรู้ เจตคติ ทักษะ ความบันเทิง และการพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และการพัฒนาที่ยั่งยืน

2.2 แนวคิดและปรัชญาของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

แนวคิดและปรัชญาของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในการจัดการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย

กระบวนการเรียนรู้การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสะท้อนจากปรัชญาของการ “คิดเป็น” กล่าวคือ ความต้องการของมนุษย์ทุกคนมีความแตกต่างกัน แต่มนุษย์ทุกคนมีความต้องการร่วมกันคือมนุษย์ต้องการความสุข ความสุขย่อมทำให้มนุษย์และสิ่งแวดล้อมผสมกลมกลืนกัน โดยมนุษย์จะปรับตัวให้เข้ากับสังคมสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา หรือโดยการปรับสิ่งแวดล้อมให้เข้ากับมนุษย์หรือปรับตัวเองและสิ่งแวดล้อมให้ผสมกลมกลืนกัน ได้ย่อมเกิดความสุขซึ่งมนุษย์ที่จะทำได้เช่นนี้ต้องรู้จักคิดรู้จักใช้ปัญญา รู้จักตนเอง และธรรมชาติสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างดีจึงเรียกได้ว่าเป็น “คนคิดเป็น” นั่นก็คือเป็นผู้ที่รู้จักปัญหาเรื่องทุกข์จักสาเหตุแห่งทุกข์ ซึ่งมีอยู่ในมนุษย์ทุกคนและสภาพแวดล้อมรู้จักวิเคราะห์หาวิธีดับความทุกข์จึงเกิดความสุข ถ้ายังไม่เกิดความสุขก็ต้องย้อนกลับไปพิจารณาข้อมูลให้ครอบคลุมทั้งด้านวิชาการ ตนเอง และสิ่งแวดล้อมอีกครั้งจนกว่าจะพอใจ ซึ่ง ดร. โกวิท วรพิพัฒน์ และคณะได้เริ่มนำแนวคิดเรื่อง “คิดเป็น” มาเป็นเป้าหมายในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2513 เป็นต้นมาสิ่งเหล่านี้ได้สะท้อนอยู่ในการจัดการศึกษานอกระบบที่มีระบบระเบียบความยืดหยุ่นหลากหลาย โดยเน้นสภาพปัญหาความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญมีมาตรฐานที่สอดคล้องกับชีวิตและสังคมของผู้ที่อยู่ในวัยทำงาน ตอบสนองความต้องการของชุมชนและเป็นผลเมืองที่ดีของชาติ การจัดหลักสูตรและระบบการเรียนรู้ที่เน้นเพื่อผู้ที่พ้นวัยเด็กเข้าสู่วัยแห่งการทำงานสร้างครอบครัวและพัฒนาสมรรถนะที่เหมาะสมให้กับผู้ที่พลาดโอกาสที่จะเรียนในระบบโรงเรียนและผู้ที่ต้องการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเน้นการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนที่แตกต่างกันอย่างหลากหลายโดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องอายุพื้นฐานความรู้ เวลาและสถานที่ รวมทั้งรูปแบบการเรียนรู้ ส่วนการศึกษาตามอัธยาศัยนั้นเป็นการศึกษาที่เกิดขึ้นตามวิถีชีวิตที่ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ตามศักยภาพความพร้อมและโอกาส จากประสบการณ์ การทำงาน บุคคล ครอบครัว สื่อมวลชน ชุมชน แหล่งความรู้ต่างๆ โดยมีลักษณะที่สำคัญคือ ไม่มีหลักสูตร ไม่มีเวลาเรียนที่แน่นอน ไม่มีการสอบ ไม่มีประกาศนียบัตรหรือสถานศึกษาที่เป็นทางการ แต่สามารถมาเรียนได้ตลอดเวลาทุกช่วงทุกวัยของชีวิต

การจัดการศึกษานอกระบบและการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยมุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผู้ใหญ่เป็นสำคัญดังนั้นหลักการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจึงคำนึงถึงลักษณะของผู้ใหญ่ที่มีข้อจำกัดด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งการจัดการเรียนรู้การจัดหลักสูตร ต้องเป็นไปเพื่อไม่ให้เกิดข้อจำกัดเหล่านี้และสร้างความมั่นใจให้ผู้เรียนอย่างเต็มที่ ซึ่งการจัดการศึกษาดังกล่าวมุ่งเน้นการให้โอกาสแก่ผู้เรียนที่เท่าเทียมกันในการเรียนรู้ การเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่ถูกจำกัดโดยพื้นที่ สถานะทางเศรษฐกิจตลอดจนถึงสภาพความบกพร่องทางร่างกาย นอกจากนี้การจัดการศึกษาต้องมีความสอดคล้องกับความถนัดและความต้องการของผู้เรียนให้

ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพและนำประสบการณ์ของตนมาเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อให้สามารถนำการเรียนรู้เหล่านั้นไปใช้ในชีวิตประจำวันของตนได้ตลอดจนบูรณาการเข้ากับชีวิตของผู้เรียน สัมพันธ์สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม วิถีชุมชน และท้องถิ่น การจัดการกระบวนการเรียนรู้จึงต้องเป็นไปในลักษณะของการบูรณาการสาระการเรียนรู้ บูรณาการการเรียนการสอน เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริง การจัดการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัยมีความยืดหยุ่นหลากหลายทำให้การเรียนจึงมิได้มุ่งเน้นเฉพาะในห้องเรียนหรือสถาบันการศึกษาเท่านั้น แต่สามารถเกิดขึ้นได้ทุกแห่ง ทั้งในบ้าน ที่ทำงาน ไร่ นา ตลาด ศาสนสถาน แหล่งท่องเที่ยว โบราณสถาน สวนสาธารณะ สวนสัตว์ สถานประกอบการ ฯลฯ ครู ผู้สอนจึงต้องสำรวจข้อมูลแหล่งความรู้เหล่านี้เพื่อให้มีศักยภาพและบรรยากาศที่เหมาะสมในการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้นครูผู้สอนหรือผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้จึงมิได้จำกัดอยู่ที่ตัวครูในสถานศึกษาเท่านั้นแต่ครอบคลุมถึงบุคคลที่หลากหลายซึ่งอาจเป็น พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้นำชุมชน ภูมิปราชญ์ ชาวบ้าน พระภิกษุ หรือผู้นำศาสนาที่สามารถทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ การถ่ายทอดวิชาความรู้ ทั้งนี้รวมถึงครูที่มีใช้บุคคล เช่น อุทยานการศึกษา พิพิธภัณฑ์สวนครัว พิพิธภัณฑ์ไพร เป็นต้น โดยการจัดการกระบวนการเรียนรู้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณภาพชีวิตโดยการพึ่งพาตนเอง หรือพึ่งพากันเองมากกว่าที่จะรอรับความช่วยเหลือหรือสอนสั่งจากบุคคลภายนอก หรือลอกเลียนแบบจากต่างประเทศ โดยไม่คำนึงถึงสภาพปัญหาของตนเองและชุมชนทำให้ผู้เรียนต้อง “คิดเป็น” สามารถดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอได้อย่างเป็นสุข นอกจากนี้การจัดการศึกษานั้นยังยึดหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษาตลอดจนการส่งเสริมให้มีภาคีเครือข่ายภาครัฐและเอกชนอีกด้วย

แนวความคิดการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยได้นำมาถูกรวบรวมและถ่ายทอดอย่างเป็นระบบอยู่ในบทบัญญัติทางการศึกษาแห่งชาติซึ่งถือเป็นแม่บทการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้แบ่งระบบการศึกษาออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยที่การศึกษานอกระบบเป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดผลและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม และการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคมสภาพแวดล้อม สื่อหรือแหล่งความรู้อื่นๆ โดยกฎหมายกำหนดการจัดการศึกษาทุกระบบซึ่งรวมถึงการจัดการศึกษานอกระบบและการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยให้เป็นการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการในการจัดการศึกษา การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนา

คนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยการจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐ ต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ซึ่งการจัดการศึกษาดังกล่าวต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ซึ่งรัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ หอสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีศูนย์การศึกษาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งเรียนรู้อื่นอย่างเพียงพอ รวมทั้ง สถานศึกษาจะต้องร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันการศึกษา สถาบันประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ข้อมูล ขาวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการรวมทั้งสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

2.3 หลักการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

หลักการส่งเสริมสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยยึดหลักดังต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2551)

2.3.1 การศึกษานอกระบบ

- 1) ความเสมอภาคในการเข้าถึงและได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวาง ทั่วถึง เป็นธรรม และมีคุณภาพ เหมาะสมกับสภาพชีวิตของประชาชน
- 2) การกระจายอำนาจแก่สถานศึกษาและการให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเรียนรู้

หลักการของการศึกษานอกระบบ

- 1) เน้นความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา การกระจายโอกาส ให้ครอบคลุมและทั่วถึง
- 2) ส่งเสริมการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีความยืดหยุ่นในเรื่อง กฎเกณฑ์ ระเบียบต่างๆ
- 3) จัดการศึกษาให้สนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายให้เรียนรู้ในสิ่งที่สัมพันธ์กับชีวิต

4) จัดการศึกษาหลากหลายรูปแบบ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนมิได้จำกัดเฉพาะครู อาจจะเป็นผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานหรือจากท้องถิ่น

2.3.2 การศึกษาตามอัธยาศัย

1) การเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและวิถีชีวิตของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย

2) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีความหลากหลายทั้งส่วนที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น และส่วนที่นำ เทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษา

3) การจัดกรอบหรือแนวทางการเรียนรู้ที่เป็นคุณประโยชน์ต่อผู้เรียน
หลักการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย

1) จัดให้สนองกลุ่มเป้าหมาย ทุกเพศและวัย ตามความสนใจและความต้องการ

2) จัดให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต

3) จัดโดยวิธีหลากหลายโดยใช้สื่อต่างๆ

4) จัดให้ยืดหยุ่น โดยไม่มีรูปแบบใดๆ

5) จัดให้ทันต่อเหตุการณ์

6) จัดได้ทุกกาลเทศะ

7) จัดบรรยากาศ สถานการณ์ และสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้

2.3.3 เป้าหมายของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

เป้าหมายในการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีดังต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2551)

1) การศึกษานอกระบบ

(1) ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาศักยภาพกำลังคนและสังคม ที่ใช้ความรู้และภูมิปัญญาเป็นฐานในการพัฒนา ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความมั่นคง และคุณภาพชีวิต ทั้งนี้ ตามแนวทางการพัฒนาประเทศ

(2) ภาวการณ์เรื้อรังเกิดแรงจูงใจและความพร้อมในการมีส่วนร่วมเพื่อจัดกิจกรรมการศึกษาประชาชนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อพัฒนาศักยภาพกำลังคนและสังคม โดยใช้ความรู้ ภูมิปัญญาเป็นฐานในการพัฒนา ในมิติต่างๆ อาทิ เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความมั่นคง และคุณภาพชีวิต ตามแนวทางการพัฒนาประเทศ อีกทั้งทำให้กลุ่มภาวการณ์เรื้อรังเกิดแรงจูงใจ และความพร้อมในการจัดกิจกรรมการศึกษาอย่างมีส่วนร่วม

2) การศึกษาตามอัธยาศัย

(1) ผู้เรียนได้รับความรู้และทักษะพื้นฐานในการแสวงหาความรู้ที่จะเอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

(2) ผู้เรียนได้เรียนรู้สาระที่สอดคล้องกับความสนใจและความจำเป็นในการยกระดับคุณภาพชีวิต ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

(3) ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับ ไปใช้ประโยชน์และเทียบโอนผลการเรียนกับการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบ

ผู้เรียนได้รับความรู้ ทักษะพื้นฐานจากการแสวงหาความรู้ อันก่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต นอกจากนั้นแล้วยังได้เรียนรู้ประเด็นที่มีสอดคล้องกับความสนใจ ความจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในมิติต่างๆ ซึ่งสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์และสามารถนำไปเทียบโอนผลการเรียนกับระบบอื่นได้

การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสู่ การศึกษาตลอดชีวิตมีความหมายครอบคลุม กระบวนการเรียนรู้ที่บุคคลรับผิดชอบการเรียนรู้ของตน โดยกำหนดความต้องการและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ รวมทั้งออกแบบประสบการณ์และ ทรัพยากรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของตน และมีการประเมินผลด้วยตนเอง ทั้งนี้บุคคลอาจเรียนรู้ด้วย ตนเองหรือขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น เช่น ผู้สอน ผู้อำนวยการความสะดวก วิทยากรกระบวนการ เป็นต้น ทั้งนี้บุคคลเหล่านี้ต้องทำหน้าที่เป็น เพื่อนร่วมทางการเรียนรู้ (Facilitator) กับบุคคลที่ต้องการ มากกว่าเป็นครูผู้สอนความรู้โดยตรง การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจึงเป็นบรรยากาศของการเรียนรู้ที่ ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง และต้องสร้างความเชื่อใจในการเรียนรู้ให้ เกิดขึ้น ความเชื่อใจในการเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญในการสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ด้วยการนำ ตนเองเพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตอย่างต่อเนื่อง

2.3.4 บทบาทหน้าที่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม

อัธยาศัย

การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ได้ให้ความสำคัญ เรื่องการศึกษาและการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ ของคนไทย เพิ่ม โอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารจัดการเพื่อให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้ง การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างมีคุณภาพ ให้บรรลุ วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ “คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ” ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัด

การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชน มีดังนี้

1) *ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน* มีบทบาทหน้าที่ดังนี้

ภารกิจหลัก จัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมการเรียนรู้/ตามภารกิจเฉพาะกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอน

(1) สำรวจข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย ศึกษาชุมชน และวางแผนระดับจุลภาค โดยดำเนินการร่วมกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนในระดับตำบล/หมู่บ้าน

(2) บริหาร จัดการ ประสานงานกับหน่วยงานเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชนในทุกระดับเพื่อระดมสรรพกำลังในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน การศึกษาตามอัธยาศัย และส่งเสริมการศึกษาในระดับโรงเรียน

(3) ส่งเสริม สนับสนุน และร่วมมือกับหน่วยงานเครือข่าย ทั้งภาครัฐและเอกชนในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนทุกรูปแบบ

(4) ส่งเสริม สนับสนุน และร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมการจัดกิจกรรมนอกโรงเรียนทุกรูปแบบในพื้นที่ที่รับผิดชอบ

(5) ส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักพึ่งพาตนเองเพื่อให้มีอาชีพและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

(6) ร่วมกับชุมชนในการพัฒนาเพื่อให้เกิดระบบการบริหาร การจัดการ และการบริหารการศึกษาตลอดชีวิตในระดับตำบล/หมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง

(7) พัฒนาและแสวงหาความรู้อย่างสม่ำเสมอ ทั้งในเรื่องหลักสูตร วิธีการใหม่ๆ ในการจัดการเรียนการสอน นวัตกรรมทางการศึกษา ฯลฯ

(8) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

2) *ครู กศน. ตำบล* มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

(1) การวางแผนจัดทำฐานข้อมูลชุมชน จัดทำแผนพัฒนา กศน. ตำบล และจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

(2) การจัดและส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

(3) จัดและส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ได้แก่ การส่งเสริมการรู้หนังสือ การศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ การศึกษาต่อเนื่อง

(4) จัดและส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย ได้แก่ ส่งเสริมการอ่าน จัดและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ บริการข่าวสารข้อมูล และสื่อที่หลากหลาย จัดและส่งเสริมกิจกรรม ห้องสมุดประชาชนตำบล ห้องสมุดชุมชน มุมหนังสือบ้าน

3) ครู กศน. ที่ปฏิบัติงานในสถาบันปอเนาะ มีบทบาทหน้าที่ดังนี้

- (1) จัดการเรียนการสอน ได้แก่จัดการศึกษาสำหรับผู้ไม่รู้หนังสือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ฝึกและพัฒนาอาชีพ การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน ทักษะชีวิต และ การศึกษาตามอัธยาศัย
- (2) ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของสถาบันปอเนาะ

3. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิต

3.1 ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิต

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ให้นิยามการศึกษาตลอดชีวิต ไว้ในมาตรา 4 ว่า การศึกษาตลอดชีวิตหมายความว่า “การศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต”

ใน คัมภีร์ กศน. ที่จัดทำโดย หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานส่งเสริมการศึกษาดตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้ให้นิยามความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตไว้ว่า “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลตลอดช่วงชีวิตของผู้นั้น อันเป็นผลมาจากกระบวนการพัฒนาสติปัญญาโดยครอบคลุมการเรียนรู้ที่เกิดจากการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย แหล่งการเรียนรู้ควรมีลักษณะเป็นเครือข่ายที่สัมพันธ์กับชุมชนและสิ่งทีเรียนรู้ควรสัมพันธ์กับชีวิตจริง ซึ่งจุดหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ ความต้องการให้บุคคลได้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตของตนโดยเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมเพื่อ พัฒนาคูณภาพชีวิตของตนเองและสังคม

การเรียนรู้ตลอดชีวิต(Lifelong Learning) และการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Education) ได้มีผู้กล่าวไว้ดังนี้

ยูเนสโก (UNESCO, 1970) ได้ให้ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิตว่า การศึกษาตลอดชีวิตเป็นกระบวนการจัดการศึกษาในภาพรวมที่จะสนองความต้องการทางการศึกษาของแต่ละบุคคล แต่ละของกลุ่มตั้งแต่การศึกษาสำหรับเด็กไปจนถึงการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ อย่างเป็นทางการที่ต่อเนื่องตลอดชีวิต

อาร์ เอช เดฟ (R.H. Dave, 1976) นักการศึกษาให้ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิตว่าเป็นแนวคิดที่พยายามมองการศึกษาในภาพรวม ซึ่งรวมการศึกษาในระบบ (Formal Education) การศึกษานอกระบบ (Non-Formal Education) และการศึกษาตามอัธยาศัย (Informal

Education) ให้มีการประสานสัมพันธ์ทั้งในด้านของความต่อเนื่องของเวลา (ช่วงชีวิตคน) และเนื้อหาสาระที่คนต้องนำความรู้ไปใช้ การศึกษาตลอดชีวิตจะต้องมีลักษณะที่ยืดหยุ่นในด้านเวลา สถานที่ เนื้อหา และเทคนิคการเรียนการสอน ตลอดจนการเรียนรู้มีหลายรูปแบบและหลายวิธีการ

เอ็ดการ์ แฟร์ (Edgar Faure, 1972) อธิการบดีของฝรั่งเศสและคณะ ได้ให้ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิตว่าการศึกษาตลอดชีวิตไม่ใช่ระบบการศึกษาแต่อย่างใดหากเป็นแม่บทของการศึกษา โดยรวมการศึกษาแต่ละแบบมาจัดให้มีการต่อเนื่อง ผสมผสาน และเสริมซึ่งกันและกัน

สุมาลี สังข์ศรี (2543) กล่าวว่า การศึกษาตลอดชีวิต หมายถึง ภาพรวมของการศึกษาทุกประเภทที่เกิดขึ้นตลอดชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่ เกิดจนตาย เป็นการศึกษาเพื่อมุ่งพัฒนาบุคคลให้ปรับตัวเข้ากับความเปลี่ยนแปลงในทุกช่วงชีวิตของบุคคลและพัฒนาต่อเนื่องไปให้เต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล การศึกษาตลอดชีวิตครอบคลุมการศึกษาทุกรูปแบบ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาแบบไม่เป็นทางการจากทุกแหล่งความรู้ในชุมชนและสังคม และเกิดขึ้นได้ทุกที่ โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ การศึกษาตลอดชีวิตเป็นการศึกษาที่สัมพันธ์กับชีวิตและผสมผสานกลมกลืนกับการดำเนินชีวิตของบุคคล

วิจารณ์ พาณิช กล่าวว่า การศึกษาตลอดชีวิต หมายความว่า กระบวนการจัดการศึกษาที่ผสมผสานการศึกษาทุกรูปแบบ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนสามารถเรียนรู้ได้ทุกสถานการณ์ เวลา และสถานที่ อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิตตามความต้องการและความสนใจ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม ส่วนการเรียนรู้ตลอดชีวิต หมายความว่า กระบวนการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลอันเป็นผลมาจากการได้รับความรู้หรือประสบการณ์จากการจัดการศึกษาหรือกิจกรรมในวิถีชีวิตที่สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาตั้งแต่เกิดจนตาย

วิจิตร ศรีสอาน กล่าวว่า การศึกษาตลอดชีวิตมาตรการอย่างหนึ่งที่ระบุถึงการจัดการบริหารที่มีระเบียบ วิธีการ และกระบวนการดำเนินงาน ในขณะที่การเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้นถือเป็นนิสัยของการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องไปตลอดชีวิตเป็นแบบหนึ่งของพฤติกรรมและการประพฤติปฏิบัติการศึกษาตลอดชีวิตจึงเป็นปัจจัยภายนอกที่คอยบ่งชี้ถึงความจำเป็น ความต้องการ ซึ่งต้องเตรียมและอำนวยความสะดวกเรื่องวิธีการและทรัพยากร ส่วนการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้นจะขึ้นอยู่กับแรงจูงใจและความสามารถส่วนตัวของผู้เรียน

สุนทร สุนันท์ชัย ได้ชี้ให้เห็นความแตกต่างของการศึกษาตลอดชีวิตและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนี้

การศึกษาตลอดชีวิต หมายถึง การจัดกระบวนการให้มีผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งมีลักษณะดังนี้

1. เป็นการดำเนินการตลอดชีวิตของบุคคล
 2. เป็นการจัดที่มีการวางแผนทำให้ได้รับความรู้ ทักษะ และเจตคติ อันจำเป็นต่อการเปลี่ยนแปลงในชีวิตซึ่งเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา จนในที่สุดทำให้บุคคลได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ
 3. เป็นการการเรียนรู้ที่เกิดจากแรงจูงใจของผู้เรียนที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง
 4. ใช้แหล่งการเรียนรู้ทุกประเภท ทั้งในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย
- สุมาลี สังข์ศรี (2543) ได้สรุปกรอบแนวคิดจากความหมายของการศึกษาหรือการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ดังนี้

การศึกษาไม่ได้สิ้นสุดเพียงเมื่อบุคคลจบจากโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาเท่านั้น บุคคลควรจะได้รับความรู้ ได้เรียนรู้ในทุกช่วงของชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย

ช่วงชีวิตหลังจากที่บุคคลจบจากโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษานั้นเป็นช่วงชีวิตที่ยาวนานมากกว่า ดังนั้นบุคคลยังต้องการการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อปรับตัวให้เข้ากับความเปลี่ยนแปลงของสังคมสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตลอดเวลา

บุคคลควรได้รับการศึกษาอย่างเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อที่จะให้บุคคลสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเอง พัฒนาคุณภาพชีวิต และปรับตัวได้เท่าทันกับความเปลี่ยนแปลง

บุคคลควรได้รับความรู้ที่ครอบคลุมตั้งแต่ความรู้พื้นฐาน ความรู้ทางด้านวิชาชีพ ไปจนถึงการศึกษาที่จะช่วยพัฒนาความรู้ และประสบการณ์ที่จะปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ สังคม สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป สิ่งที่บุคคลควรเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง การศึกษาตลอดชีวิตนั้นจะต้องผสมผสานการศึกษาทุกวิธีการทุกรูปแบบ ทั้งการศึกษาในระบบ และศึกษานอกกระบบ

แหล่งการเรียนรู้สำหรับบุคคลนั้นควรจะต้องเชื่อมโยงสัมพันธ์กันทุกแหล่งในชุมชน ทั้งโรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นจากบุคคล ครอบครัว เพื่อน องค์กร หรือจากการดำเนินชีวิตของตนในชุมชนการศึกษาควรเกิดขึ้นได้ทุกหนทุกแห่งโดยไม่จำกัดเวลา และสถานที่

สุมาลี สังข์ศรี ได้กล่าวว่าการศึกษาตลอดชีวิตหรือการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อบุคคล สังคมและประเทศชาติเป็นอย่างมาก เป็นการศึกษาหรือการเรียนรู้ที่ไม่แยกจากชีวิต และผสมกลมกลืนไปกับการดำเนินชีวิตของบุคคล แนวคิดของการศึกษา

ตลอดชีวิต จึงได้ถูกนำมาเป็นแนวคิดหลักของการศึกษาของโลกในปัจจุบัน ถ้าสังคมใดจัดการศึกษาให้เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิตได้ก็นับว่าเป็นการพัฒนาทั้งบุคคลและประเทศชาติโดยรวม สรุปความสำคัญของการศึกษาตลอดชีวิตหรือการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนี้

1. การเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วยให้บุคคลได้มีโอกาสเรียนรู้ในทุกช่วงของชีวิต
2. การเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วยให้บุคคลได้รับโอกาสทางการศึกษาหรือการเรียนรู้
อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน
3. การเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วยให้บุคคลได้รับการศึกษาหรือการเรียนรู้ในรูปแบบที่เหมาะสมกลมกลืนกับสภาพการดำเนินชีวิต เพราะการศึกษาดำเนินชีวิตเป็นการบูรณาการการศึกษา
กับชีวิต
4. การเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วยให้บุคคลได้รับการศึกษาหรือการเรียนรู้ที่สามารถ
นำมาประยุกต์ใช้กับชีวิตจริงได้
5. การเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วยให้บุคคลได้รับการศึกษาหรือเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ
การทำงาน สามารถเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสมกับสภาพการณ์กับสภาพที่เปลี่ยนแปลงไป
6. การเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วยให้บุคคลมีความรู้ทักษะที่จะแสวงหาความรู้ด้วย
ตนเองอย่างต่อเนื่อง
7. การเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วยให้บุคคลมีอิสระในการเรียนรู้สามารถ เลือกเรียนใน
สิ่งที่ตรงกับความต้องการความสนใจของตนเอง เลือกวิธีการเรียนที่เหมาะสมตามระดับ
ความสามารถของตน
8. การเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วยให้บุคคลสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ
การเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพสังคม สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป
ได้อย่างเหมาะสม
9. การเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วยให้บุคคลสามารถพึ่งตนเองได้และนำตนเองได้ในการ
เรียนรู้
10. การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการเรียนรู้ที่ช่วยให้บุคคลและสังคมมีส่วนร่วมการ
จัดการศึกษาหรือการเรียนรู้
11. การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการศึกษาหรือการเรียนรู้ที่ช่วยสร้างสังคมแห่งการ
เรียนรู้

ทั้งนี้ การพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ต้องเกิดจากความ
รู้สึก ความต้องการในการเรียนรู้ของบุคลากรแต่ละคนเป็นสำคัญถ้าหากบุคลากรมีความ
ต้องการเรียนรู้ตลอดเวลาเพื่อพัฒนาตนเองให้เป็นมีศักยภาพสูง สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ นำไปสู่การบุคลากรที่มีคุณค่าขององค์กร ซึ่งจะทำให้ตนเองรู้สึกมีความสุข ความภาคภูมิใจในการปฏิบัติงาน มีคุณภาพชีวิตที่ดี ดังนั้น การพัฒนาตนเองให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงมีความสำคัญในการพัฒนาองค์กรมาก องค์กรจึงมีความจำเป็นต้องสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่บุคลากรมีความตระหนักถึงการพัฒนาตนเองพัฒนาแนวทางการศึกษาตลอดชีวิตอันมีสาระสำคัญดังนี้

1. มนุษย์แสวงหาความรู้ และพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา เพราะมนุษย์เราเรียนรู้จากธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสังคมทุกขณะ เช่น จากการ ท้ามาหากิน การเล่น การพักผ่อน การเข้าร่วมพิธีกรรม และการสมาคม เป็นต้น
2. การศึกษาที่แท้จริงไม่ได้จำกัดแต่เพียงใน โรงเรียนแต่ครอบคลุมถึง การศึกษานอกโรงเรียน การศึกษาตามอัธยาศัยการศึกษาเกิดได้ตามโอกาสจึงไม่มีวันสิ้นสุด
3. การศึกษาตลอดชีวิตเปิดโอกาสให้คนทั่วไปได้รับการศึกษาเพราะสามารถเลือกเรียนตามรูปแบบที่ตนต้องการ ยืดหยุ่นได้ตามโอกาส ทุกคน สามารถ เรียนรู้ได้จากทุกแห่งตามโอกาสจะอำนวย ฉะนั้น มนุษย์จึงมีโอกาสที่จะพัฒนาชีวิตให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยการศึกษาอย่างไม่มีการจบไปตลอดชีวิต

จากความหมายของการศึกษาตลอดชีวิตและการเรียนรู้ตลอดชีวิตข้างต้น สรุปได้ว่า การศึกษาตลอดชีวิต เป็น “กระบวนการศึกษา” ที่ส่งเสริมให้คนทุกคนสามารถเรียนรู้อย่างต่อเนื่องได้ตลอดชีวิต ส่วนการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้น เป็นการมองในแง่ของผู้เรียนว่าเมื่อมีกระบวนการศึกษาหรือการจัดการศึกษาแล้วผู้เรียนจะเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างไร หรือลักษณะใด เพื่อพัฒนาตนเองหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามความรู้หรือประสบการณ์ที่ได้รับ แต่ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตหรือการศึกษาตลอดชีวิต ต่างก็มีจุดมุ่งหมายเป็นสิ่งเดียวกัน คือ ความต้องการให้บุคคลได้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตของตนโดยการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและสังคม

3.2 แนวทางของการศึกษาตลอดชีวิต

ภายใต้สิทธิหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาดังที่ได้กำหนดไว้ในบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ข้างต้นหลักการดังกล่าวได้ปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 อันเป็นกฎหมายแม่บทในการบริหารจัดการการศึกษาของไทยภายใต้ความมุ่งหมายเพื่อให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจสติปัญญาความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและเพื่อให้เป็นไปภายใต้ความมุ่งหมายดังกล่าว “กระบวนการเรียนรู้” ในการจัดการศึกษาจำต้องมุ่งปลูกฝัง

จิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่เสรีภาพความเคารพกฎหมายความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้ อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งพาตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง อีกด้วย ทั้งยังกำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายมีหน้าที่ที่จะต้องจัดการศึกษาภายใต้หลักการสำคัญสามประการ กล่าวคือ “รัฐต้องจัดการศึกษาให้เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน โดยให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอีกทั้งมีการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง” และ โดยที่ “การศึกษาตลอดชีวิต” นั้นหมายความว่า “การศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต” เพราะฉะนั้น กฎหมายจึงได้กำหนดให้สถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบก็ได้ โดยจะต้องจัดให้มีการเทียบโอนผลการเรียนรู้ของผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบได้ไม่ว่าจะเป็นผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนรู้นอกระบบตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ หรือจากประสบการณ์การทำงาน ทั้งนี้เพื่อให้สามารถบูรณาการการจัดการศึกษาอย่างเป็นเอกภาพภายใต้ความหลากหลายของระบบการจัดการศึกษา อันจะส่งผลเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนให้เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภายใต้ปรัชญาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาดังกล่าว กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ จึงได้กำหนดให้เป็นที่หน้าที่ของรัฐซึ่งหมายความว่า “กระทรวงศึกษาธิการ” ในฐานะที่เป็นองค์กรหลักในด้านการศึกษายจะต้องจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษา โดยจะต้องมีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ และประเภทการศึกษามีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา ตลอดจนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น โดยกำหนดให้การจัดการศึกษานั้นสามารถดำเนินการได้สามรูปแบบ กล่าวคือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตาม

อรรถาธิบายซึ่งเมื่อพิจารณาจากความหมายของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พบว่า “การศึกษานอกระบบ” นั้นหมายความถึงการศึกษามีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบวิธีการจัดการศึกษาระยะเวลาของการศึกษาการวัดและประเมินผลซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของ การสำเร็จการศึกษาโดยเนื้อหาสภาพปัญหาและความต้องการของการสำเร็จการศึกษาโดยเนื้อหา และหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละ กลุ่มส่วน “การศึกษาตามอัธยาศัย” คือการศึกษาที่ให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพความพร้อมและ โอกาส โดยศึกษาจากบุคคลประสบการณ์สังคมสภาพแวดล้อมสื่อหรือ แหล่งความรู้อื่นๆ ซึ่งการจัดการศึกษาที่เน้นความสำคัญทั้งความรู้คุณธรรมกระบวนการเรียนรู้และ บูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นความรู้เรื่องเกี่ยวกับ ตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองสังคมได้แก่ ครอบครัวชุมชนชาติและสังคมโลกรวมถึงความรู้ เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมืองการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีรวมทั้งความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องจัดการการบำรุงรักษาและการใช้ ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปวัฒนธรรมการกีฬาภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาความรู้และทักษะด้าน คณิตศาสตร์และด้านภาษาเน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้องจนความรู้และทักษะในการประกอบ อาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และเพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มี คุณภาพมาตรฐานภายใต้มาตรฐานการศึกษาของชาติกฎหมายยังได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของ “สถานศึกษา” ที่จะต้องจัดกระบวนการเรียนรู้แก่ประชาชนภายใต้มาตรฐานที่กำหนด โดยจัดเนื้อหา สารและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่าง ระหว่างบุคคล การจัดให้มีการฝึกทักษะกระบวนการคิดการจัดการเผชิญสถานการณ์และการ ประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการจัดการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้จาก ประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติให้ทำได้คิดเป็นทำเป็นรักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องการ จัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งการ ปลุกฝังคุณธรรมหรือค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชาการส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมสื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของ กระบวนการเรียนรู้ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่ง วิชาการประเภทต่างๆ ตลอดจนการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่โดยมีการ

ประสานความร่วมมือกับบิดามารดาผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพอีกด้วย

3.3 เป้าหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีเป้าหมายหลักเพื่อให้ประชาชนทุกคนได้รับการศึกษา ซึ่งการศึกษาจะทำให้เกิดทักษะทางการเรียนรู้ที่ถูกต้องและเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และเป็นการเรียนรู้ที่ผสมกลมกลืนไปกับวิถีการดำเนินชีวิต ทำให้บุคคลเกิดการพัฒนาในทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาในทุกช่วงวัย ให้เป็นผู้ที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างปกติสุขตามศักยภาพของตน มีคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต ทั้งนี้ก็เพื่อให้มีความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิต ทั้งนี้ก็เพื่อให้มีความรู้พื้นฐานที่เพียงพอสำหรับการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่างๆ หรือแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถในการแสวงหาและเพิ่มพูนความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง เลือกรับความรู้ข้อมูลข่าวสารและนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม ปรับตัว ดูแลสุขภาพ ที่ถูกต้องและพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองได้ในทุกช่วงชีวิตและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

Kemp (1998) ได้เสนอเป้าหมายของการศึกษาตลอดชีวิตไว้ว่า เป้าหมายในการเติมเต็ม รวมไปถึงการสร้างผลิตผลทางการเรียนรู้ให้แก่บุคคลทุกกลุ่มและทุกวัย อีกทั้งเพื่อเป็นการกระจายโอกาสให้ทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงได้ และเป็นการให้หน่วยงานต่างๆ ที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการให้การศึกษาได้ตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้

Marra และคณะ (1999) ได้เสนอเป้าหมายของการศึกษาตลอดชีวิตไว้ว่า เป็นการทำให้บุคคลที่ต้องการเรียนรู้ได้มีช่องทางในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง โดยพัฒนาทักษะสมรรถนะของตนเอง หลังจากที่พักวัยเรียนไปแล้ว

สุนทร สุนันท์ชัย ได้เสนอเป้าหมายของการศึกษาตลอดชีวิตไว้ว่า การได้พัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งเป็นการพัฒนาให้บุคคลสามารถเรียนรู้ได้ ด้วยความต้องการทางการเรียนรู้ของตนเอง อันจะหมายรวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิต สังคม และการทำงาน ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตของบุคคลนั้น

สุมาลี สังข์ศรี (2544) ได้เสนอเป้าหมายของการศึกษาตลอดชีวิตไว้ว่า เพื่อต้องการให้บุคคลได้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยนำเอาวิถีการดำเนินชีวิตมาเป็นฐานในการเรียนรู้ เพื่อให้บุคคลได้พัฒนาตนเองในทุกๆด้าน และสามารถนำความรู้ ทักษะ สมรรถนะ ที่ได้ไปแก้ปัญหาชีวิตของตนเองได้อย่างเหมาะสม นอกจากนั้นแล้วยังสามารถเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาสังคมด้วย

ดังนั้นเป้าหมายของการศึกษาตลอดชีวิต สามารถสรุปได้ว่าเป็นการเติมเต็ม และสร้างผลผลิตทางการเรียนรู้ให้แก่บุคคลทุกกลุ่ม รวมไปถึงการกระจายโอกาสในการเรียนรู้ให้ทั่วถึง อีกทั้งเพื่อตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาของตนเอง และจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล โดยนำเอาวิถีการดำเนินชีวิตของตนเองมาเป็นฐานในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต แนวปฏิบัติเพื่อให้ประชาชนได้รับการศึกษาตลอดชีวิตมีดังนี้

1. การศึกษาในระบบโรงเรียนจะต้องไม่สิ้นสุดเพียงเมื่ออยู่ในโรงเรียนแต่จะต้องจัดให้บุคคลเมื่อจบการศึกษาจากโรงเรียนไปแล้วสามารถเข้ามาเรียนได้อีก กล่าวคือ โรงเรียนจะต้องทำหน้าที่เป็นผู้เตรียมความพร้อมด้านความรู้ความสามารถ และปลูกฝังแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิตแก่นักเรียนเพื่อให้นักเรียนสามารถมีทัศนคติ แรงจูงใจที่จะใฝ่รู้ และสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองหลังจากจบการศึกษาจากโรงเรียนแล้ว

2. ทุกหน่วยงานในสังคมมีบทบาทในการจัดการศึกษา อาทิ ห้างสมุด พิพิธภัณฑ์ สวนสัตว์ สโมสร ศาลา ประชาคม วัด ที่ทำงาน เป็นต้น อันเป็นการจัดการเครือข่ายการเรียนรู้ของสถาบันการศึกษา องค์กรภาครัฐ และเอกชน เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เช่น บริการข่าวสาร ข้อมูล ต่างๆ เพื่อเป็นแหล่งความรู้ให้ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเอง

3. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียน ควรจะจัดหลักสูตรในลักษณะของการบูรณาการ สอดคล้องกับวิถีชีวิตและประสบการณ์ของผู้เรียน เพื่อ เสริมทักษะ ความรู้ และพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน โดยให้ถือการทำงาน หรือ ชีวิตเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้

4. หลักสูตรการศึกษาตลอดชีวิตจะต้องครอบคลุมบทบาทของมนุษย์ ตั้งแต่เกิดจนตายตั้งแต่ชีวิตส่วนบุคคล ครอบครัว การงาน การพักผ่อน สังคม การเมือง เศรษฐกิจ ฉะนั้นจะต้องพัฒนาให้มีเครื่องมือที่จะเรียนรู้ สามารถใช้แหล่งวิทยาการ มีแรงจูงใจที่จะคิดศึกษาค้นคว้าไปตลอดชีวิต

5. การศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัยจะต้องเกื้อกูลกัน สังคมจะต้องส่งเสริมให้มีแหล่งวิชาที่ทุกคนมีโอกาสใช้สื่อทุกประเภท และศึกษา หาความรู้จากแหล่งต่างๆ อาทิ ห้างสมุด วิทยุ โทรทัศน์ พิพิธภัณฑ์ ฯลฯ

การศึกษาตลอดชีวิตช่วยให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข และปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมโลก ความสามารถในการเรียนรู้จึงมีอิทธิพลต่อความสำเร็จและความพึงพอใจในชีวิตของบุคคล ดังนั้น การศึกษาตลอดชีวิตจึงมีความสำคัญยิ่งต่อชีวิตของทุกคน และปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการสนับสนุน และส่งเสริมความสามารถในการศึกษาตลอดชีวิตคือ “การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง” เพราะเป็นการ

เรียนรู้ที่เริ่มต้นจากความสนใจของผู้เรียนเองตามวิถีแห่งการเรียนรู้ของผู้เรียนเองและสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

3.4 หลักของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization-UNESCO) ได้นำเสนอสี่เสาหลักในการเรียนรู้ตลอดชีวิตไว้ ดังนี้ (Delors et al, 1996)

1. การเรียนรู้เพื่อที่จะรู้ (Learning to know) เป็นความต้องการในสิ่งที่ต้องการจะเรียนรู้ ทั้งนี้เพื่อให้รู้จริงของเรื่องนั้นๆ อันจะทำให้ความรู้รอบในบริบทที่จะเรียนรู้
2. การเรียนรู้เพื่อที่จะนำไปปฏิบัติได้จริง (Learning to do) เป็นการเรียนรู้เพื่อที่จะสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติ อย่างไรก็ตามจะต้องอาศัยการพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถในด้านนั้นๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับงานที่ปฏิบัติอยู่
3. การเรียนรู้เพื่อที่อยู่ร่วมกัน (Learning to live together) เป็นการเรียนรู้ของบุคคลเพื่อให้มีความเข้าใจในความแตกต่างกันซึ่งการและกัน ซึ่งในการพิจารณาจะต้องอาศัยข้อมูลประกอบในเรื่อง วัฒนธรรม สังคม ชุมชน ทั้งนี้เป็นการเรียนรู้อันจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
4. การเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to be) เป็นการเรียนรู้ ทักษะคติของตนเอง ซึ่งต้องผ่านความคิดไตร่ตรองให้รอบคอบ อาจหมายรวมไปถึงความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ซึ่งจะนำไปสู่การบรรลุความมุ่งหวังร่วมกัน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ(2543) ได้ให้หลักการของการศึกษาตลอดชีวิตไว้ดังนี้

1. หลักความจำเป็น เน้นให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นครู ผู้เรียนหน่วยงานองค์กรต่างๆ และภาคีเครือข่าย ได้ตระหนักถึงความจำเป็น ของการศึกษาตลอดชีวิต ที่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตของทุกคน
2. หลักความเชื่อมั่น ปรัชญาพื้นฐานของการศึกษาตลอดชีวิต มีความเชื่อว่าบุคคลสามารถเรียนรู้ ในเรื่องต่างๆ ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
3. หลักความครอบคลุม หลักนี้แสดงให้เห็นถึงการเรียนรู้ ที่จะเกิดขึ้น จะต้องครอบคลุมในเนื้อหาสาระ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัชยาศัย หลักความเสมอภาค เป็นหลักที่ต้องการให้บุคคล ทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงซึ่ง โอกาส ได้อย่างเท่าเทียมกัน

4. หลักผสมผสาน การจัดการเรียนรู้ต้องมุ่งเน้นให้เกิด การผสมผสานทั้งเนื้อหาสาระ โดยใช้การศึกษาหลายรูปแบบ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน
 5. หลักการเทียบโอน การส่งเสริมให้มีการเทียบโอนการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการศึกษา ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบใด ก็สามารถเรียนรู้ในระบบเดียวกัน ได้ ซึ่งการเทียบโอนสามารถเทียบโอน ได้ทั้งในระบบเดียวกัน และระหว่างการศึกษาทั้งสามรูปแบบ ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
 6. หลักของความหลากหลาย และเป็นประชาธิปไตย การส่งเสริมการเรียนรู้ จำเป็น ต้องมีความหลากหลาย ซึ่งจะทำให้เกิดกิจกรรม ที่มีเนื้อหาสาระที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะของตนเองตามความสมัครใจและความต้องการ
 7. หลักของความยืดหยุ่น เป็นการสร้างบรรยากาศของการเรียนรู้ รวมถึงลดระเบียบกฎเกณฑ์ที่ป็นอุปสรรคในการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้บุคคลเรียนรู้ในลักษณะที่เป็นตัวเองมากขึ้น อีกทั้งเพื่อให้บุคคลได้จัดสรรเวลา สอดคล้องกับแผนการเรียนรู้ ที่ตนเองวางแผนไว้
 8. หลักความต่อเนื่อง เป็นการจัดการเรียนรู้ให้มีความต่อเนื่อง ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้ที่หลากหลายโอกาส ทั้งในห้องเรียนและแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ
 9. หลักความกลมกลืนและสัมพันธ์กับชีวิต การที่จะบุคคลจะเรียนรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่ง การเรียนรู้นั้นจะต้องเกี่ยวข้องกับชีวิต การทำงานของตนเอง การเรียนรู้ที่จะประสบความสำเร็จ จะต้องมีความกลมกลืนกับวิถีชีวิตของบุคคล ซึ่งจะนำไปสู่ความตระหนักของการศึกษา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิต
 10. หลักการแสวงหาความรู้ เป็นการส่งเสริมให้เกิดความตระหนักในการเรียนรู้ ที่ตนเองมีความสนใจ และนำพาตนเองเข้าไปสู่การเรียนรู้ ซึ่งประกอบไปด้วยการวางแผน และการประเมินตนเอง และเป็นการส่งเสริมให้บุคคลได้เรียนรู้ อย่างเต็มความสามารถเพื่อพัฒนาตนเอง หลักความสำคัญของครอบครัวและชุมชน การเรียนรู้ที่สำคัญจะเริ่มต้น ด้วยการเรียนรู้จากสถาบันครอบครัวเป็นสำคัญ ดังนั้นการให้ความสำคัญกับครอบครัว ชุมชน จึงเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ ในการบ่มเพาะการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้โดยง่าย
 11. หลักการมีส่วนร่วม การจัดการศึกษาตลอดชีวิต จะประสบผลสำเร็จได้จะต้องเกิดจากความร่วมมือของทุกภาคส่วน ในการผสมผสานความร่วมมือ ในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ทั้งจากสถาบันการศึกษาและการเรียนรู้ทุกประเภท
- ดังนั้น หลักการของการศึกษาตลอดชีวิต ดังที่กล่าวไปข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าเป็นการเรียนเพื่อที่จะรู้และศึกษาสิ่งแวดล้อมรอบตัว เพื่อที่จะนำไปสู่การพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถที่จะนำไปปฏิบัติได้จริง นอกจากนั้นแล้วการเรียนรู้นี้ จะต้องเป็นการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน

พึงพาอาศัยซึ่งกันและกัน จนนำไปสู่การปรับเปลี่ยนทัศนคติ ให้เกิดความเข้าใจชีวิต ได้ดีนั้น จนเกิดความตระหนักในการศึกษาตลอดชีวิต ที่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิต ซึ่งทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต้องมีความเชื่อพื้นฐานว่าบุคคลจะสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต รวมไปถึงการจัดการศึกษาจะต้องผสมผสานการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบ เพื่อให้ตอบสนองต่อการพัฒนาบุคคล

ทั้งนี้จะต้องส่งเสริม ให้เกิดความยืดหยุ่น ในวิธีการเรียนและกฎเกณฑ์ต่างๆ ประการที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ทุกภาคส่วนจะต้องร่วมมือ และผสมผสานการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อให้บุคคลได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างแท้จริง

สุมาลี ตั้งขันธ์ศรี (2544) ประมวลแนวคิด หลักการ และข้อเขียนของนักศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา สรุปหลักการการศึกษาตลอดชีวิต 15 ประการ

1. การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตมนุษย์
2. บุคคลมีความสามารถที่จะเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต
3. การศึกษาไม่ได้สิ้นสุดลงเมื่อจบจาก โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา
4. การศึกษาตลอดชีวิตเป็นภาพรวมของการศึกษาทั้งหมด
5. การศึกษาตลอดชีวิตเป็นการศึกษาที่ผสมผสานกันทั้งในแนวตั้งและแนวนอน
6. การศึกษาตลอดชีวิตเน้นความเท่าเทียมกันของโอกาสทางการศึกษา
7. การศึกษาตลอดชีวิตควรมีความยืดหยุ่นและหลากหลาย
8. การศึกษาควรมีความเป็นประชาธิปไตยหรือให้อิสระแก่ผู้เรียน
9. สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้
10. ให้เครื่องมือในการแสวงหาความรู้
11. ให้ศึกษาเรียนรู้เรื่องของชีวิตและสภาพปัญหาที่ต้องเผชิญในชีวิตจริง
12. บ้านเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาตลอดชีวิต
13. ชุมชนมีบทบาทสำคัญ
14. ต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่าย
15. การศึกษาตลอดชีวิตเน้นเน้นการจัดการการศึกษาเพื่อให้บุคคลพึ่งตนเองได้

หลักการดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นเรื่องที่จำเป็นสำหรับทุกคน สามารถกระทำได้ทุกช่วงเวลาของชีวิตและการกระทำได้ในทุกสถานที่ ตั้งแต่เกิดจนตาย เพราะครอบคลุมการศึกษาทุกประเภททุกระดับ มีความเสมอภาพและความเท่าเทียมกันในโอกาสทางการศึกษา มีวิธีการเรียนรู้ที่ผสมกลมกลืนไปกับการดำเนินชีวิตและมีเนื้อหาสาระสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับชีวิตทุกคนมีอิสระเลือกในสิ่งที่ต้องการ จะเรียนรู้จนเต็มศักยภาพ มีความรู้และทักษะ

ที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ รวมทั้งทักษะของการแสวงหาความรู้หรือมีเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ต่อไป

4. การจัดการเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบและการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 ได้กำหนดการในการส่งเสริมสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยมุ่งเน้นให้บุคคลได้รับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติโดยบุคคลซึ่งได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไปแล้วหรือไม่ก็ตามมีสิทธิได้รับการศึกษาในรูปแบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยได้ ตามกระบวนการและการดำเนินการที่กฎหมายกำหนด วิธีการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

การจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยนั้นจะเป็นไปตามที่กำหนดไว้ใน “หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551” ซึ่งเป็นหลักสูตรที่มุ่งจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองอุดมการณ์ การจัดการศึกษาตลอดชีวิตโดยการจัดการศึกษาให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน การจัดการศึกษาหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะเข้ารับการศึกษาในระดับนี้ คือ “ประชาชนที่ไม่ได้อยู่ในระบบในโรงเรียน”

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ซึ่งมีความรู้และประสบการณ์จากดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ โดยการกำหนดสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผลที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนา กลุ่มเป้าหมาย ด้านจิตใจให้มีคุณธรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาการเรียนรู้ สร้างภูมิคุ้มกัน สามารถจัดการกับองค์ความรู้ ทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น และเทคโนโลยี เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา สร้างภูมิคุ้มกันตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งคำนึงถึงธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียนที่อยู่นอกระบบ และสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจสังคม การเมือง การปกครอง ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการสื่อสาร

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ตามปรัชญา “คิดเป็น” และยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ผู้เรียนแต่ละคนมีธรรมชาติที่แตกต่างกัน ทั้งด้านวัย วุฒิภาวะ

ความถนัด ความสนใจ วิธีการเรียนรู้ ตลอดจนมีการดำเนินชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้นการจัดการเรียนรู้จึงต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเอง ตามธรรมชาติ เต็มตามศักยภาพที่มีอยู่ และเรียนรู้อย่างมีความสุข

โครงสร้างของหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. ระดับประถมศึกษา
2. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

สาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 สาระ คือ

1. สาระทักษะการเรียนรู้
2. สาระความรู้พื้นฐาน
3. สาระการประกอบอาชีพ
4. สาระทักษะการดำเนินชีวิต
5. สาระการพัฒนาสังคม

เวลาเรียน ในแต่ละระดับใช้เวลาเรียน 4 ภาคเรียน ยกเว้นกรณีที่มีการเทียบโอนผลการเรียน ทั้งนี้ผู้เรียนต้องลงทะเบียนในสถานศึกษาอย่างน้อย 1 ภาคเรียน

หน่วยกิต ใช้เวลาเรียน 40 ชั่วโมง มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต

จำนวนหน่วยกิตในแต่ละระดับ มีดังนี้

1. ระดับประถมศึกษา ไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต แบ่งเป็นวิชาบังคับ 36 หน่วยกิต และวิชาเลือก ไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต
2. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไม่น้อยกว่า 56 หน่วยกิต แบ่งเป็นวิชาบังคับ 40 หน่วยกิต และวิชาเลือก ไม่น้อยกว่า 16 หน่วยกิต
3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ไม่น้อยกว่า 76 หน่วยกิต แบ่งเป็นวิชาบังคับ 44 หน่วยกิต และวิชาเลือก ไม่น้อยกว่า 32 หน่วยกิต

การเรียนรู้จากการทำโครงการ วิชาเลือกในแต่ละระดับ สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการทำโครงการ จำนวนอย่างน้อย 3 หน่วยกิต

กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต กำหนดให้ผู้เรียนทุกระดับต้องทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต จำนวนไม่น้อยกว่า 200 ชั่วโมง เป็นเงื่อนไขในการจบหลักสูตร

การเทียบโอนผลการเรียน สถานศึกษาจะต้องจัดให้มีการเทียบโอนผลการเรียนหรือเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียน ให้เป็นส่วนหนึ่งของผลการเรียนตามหลักสูตร การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยสถานศึกษาต้องจัดทำระเบียบหรือแนวปฏิบัติการเทียบโอนให้สอดคล้องกับแนวทางการเทียบโอนที่สำนักงาน กศน. กำหนด โดยกำหนดวิธีการเทียบโอน ดังนี้

1. การเทียบโอนผลการเรียนจากหลักสูตรการศึกษาที่จัดการศึกษาเป็นระดับ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลายหรือเทียบเท่า
2. การเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษานอกระบบประเภทการศึกษาต่อเนื่อง
3. การเทียบโอนผลการเรียนจากหลักสูตรต่างประเทศ
4. การเทียบโอนผลการเรียนจากความรู้และประสบการณ์กลุ่มเป้าหมายเฉพาะ
5. การเทียบโอนผลการเรียนจากการประเมินความรู้และประสบการณ์

การจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2551

การจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การแนะแนว การแนะแนวเป็นขั้นตอนแรกที่มีความสำคัญ สถานศึกษา จะต้องจัดบริการแนะแนว เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพราะเป็นข้อมูลเบื้องต้นที่กลุ่มเป้าหมายควรจะต้องเข้าใจเกี่ยวกับ วิธีเรียน กศน. ซึ่งมีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ที่กลุ่มเป้าหมายสามารถเลือกเรียนได้ และจะต้องให้ข้อมูล เกี่ยวกับการจบหลักสูตรการศึกษา การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ การเทียบโอนผลการ เรียน ที่ผู้เรียนสามารถนำผลการเรียน หรือนำประสบการณ์ มาขอเทียบโอนความรู้ตามหลักสูตรฯ และเรียนเพิ่มเติมบางสาระที่ไม่สามารถเทียบโอนได้ สถานศึกษาจะต้องจัดบริการแนะแนวให้กับ กลุ่มเป้าหมายได้เข้าใจแต่เริ่มต้น เพื่อเขาจะได้ตัดสินใจเลือกเรียนได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับ ความต้องการและวิถีชีวิตของตนเอง

ขั้นตอนที่ 2 การรับสมัครผู้เรียน และการตรวจสอบหลักสูตรการศึกษาการรับสมัคร ผู้เรียน และการตรวจสอบหลักสูตรการศึกษา สถานศึกษาจะต้องตรวจสอบหลักสูตรการสมัครให้ ถูกต้องครบถ้วน เช่น การกรอกใบสมัครเป็นนักศึกษา กศน. วุฒิกการศึกษา สำเนาทะเบียนบ้าน ผู้สมัครที่มีชื่อบิดามารดา บัตรประจำตัวประชาชน ใบเปลี่ยนชื่อ – ชื่อสกุล หรือใบทะเบียนสมรส ใบหย่า รูปถ่ายหน้าตรงไม่สวมแว่นตาและไม่สวมหมวก เป็นต้น เมื่อตรวจสอบหลักสูตรและใบ

สมัครเป็นนักศึกษา กศน. ถูกต้องครบถ้วนแล้ว ให้กรอกใบลงทะเบียนเรียน การลงทะเบียนเรียน นั้น นักศึกษาต้องยื่นขอลงทะเบียนเรียนตามสาระรายวิชาที่สถานศึกษาเปิดสอนและตามจำนวน หน่วยกิตที่กำหนดให้ลงทะเบียนได้ตามวันเวลาที่กำหนด ดังนี้(สำนักงาน กศน. , 2555: 7)

ระดับประถมศึกษา ลงทะเบียนเรียนได้ภาคเรียนละไม่เกิน 14 หน่วยกิต

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ลงทะเบียนเรียนได้ภาคเรียนละไม่เกิน 17 หน่วยกิต

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ลงทะเบียนเรียนได้ภาคเรียนละไม่เกิน 23 หน่วยกิตทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความพร้อมของสถานศึกษาที่เปิดให้ลงทะเบียน

ขั้นตอนที่ 3 การปฐมนิเทศ และการวางแผนการเรียนการปฐมนิเทศและการวางแผนการเรียน เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมากสำหรับผู้เรียน สถานศึกษาจะต้องชี้แจงให้ผู้เรียน เข้าใจเกี่ยวกับวิธีเรียน กศน. การวัดผลและประเมินผล ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่ลงทะเบียนเรียนได้เลือกรูปแบบการเรียนรู้อันที่เหมาะสม ตามความต้องการ สอดคล้องกับวิถีชีวิต และการทำงานหรือ การประกอบอาชีพ ของผู้เรียน เช่น การเรียนแบบพบกลุ่ม การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบทางไกล การเรียนรู้แบบชั้นเรียน และการเรียนรู้รูปแบบอื่นๆ ซึ่งการเรียนรู้ตามรูปแบบต่างๆ ดังกล่าว ในแต่ละรายวิชา ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรืออาจเลือกการเรียนหลายๆ รูปแบบ ได้ตามความต้องการและความเหมาะสมของผู้เรียน ที่ผู้เรียนคิดว่าจะทำให้ประสบความสำเร็จในการเรียน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของสถานศึกษา สถานศึกษาจะต้องชี้แจงให้ผู้เรียนเข้าใจถึงวิธีการเรียนรู้รูปแบบต่างๆ ดังกล่าว

ขั้นตอนที่ 4 การวัดและประเมินผล การวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีเป้าหมายสำคัญเพื่อนำผลการประเมินไปพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรฯหรือนำไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียน โดยตรง และนำไปปรับปรุงแก้ไขการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นรวมทั้งการนำไปใช้ในการพิจารณาตัดสินความสำเร็จทางการศึกษาของผู้เรียน

การวัดผลและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มี 2 ระดับ ดังนี้ (สำนักงาน กศน.,2555: 9)

การประเมินผลในระดับสถานศึกษา เป็นการดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนเป็นรายวิชา ประเมินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต และประเมินคุณธรรม

การประเมินคุณภาพการศึกษานอกระบบระดับชาติ สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนเข้ารับการประเมินในภาคเรียนสุดท้ายก่อนสอบปลายภาคเรียนนั้นๆ

วิธีเรียน กศน. เป็นวิธีเรียนที่ผู้เรียน ต้องฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์ในสถานการณ์ต่างๆ เกี่ยวกับเนื้อหาสาระในแต่ละรายวิชา รวมทั้งการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามสภาพความพร้อมพร้อมและความต้องการของผู้เรียน โดยมีครูเป็นผู้ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้และพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดหลักสูตร พร้อมทั้งมีการให้บริการแนะแนวหรือระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ด้วยการให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ แนะนำและร่วมกับผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาให้กับผู้เรียน ซึ่งวิธีการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังที่กล่าวมาแล้วเรียกว่า “วิธีเรียน กศน.” ซึ่งสามารถจัดการเรียนรู้ได้หลายรูปแบบ โดยพิจารณาจากความพร้อม ความสนใจ และศักยภาพของผู้เรียน ความพร้อมในการบริหารจัดการของสถานศึกษา ความพร้อมและศักยภาพของครูผู้สอน และความยากง่ายของเนื้อหาวิชา

วิธีเรียน กศน. ตามตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 วิธีเรียน กศน. ที่เหมาะสมกับผู้เรียน เช่น การเรียนรู้แบบพบกลุ่ม การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบทางไกล การเรียนรู้แบบชั้นเรียน ซึ่งการเรียนรู้แต่ละรูปแบบมีลักษณะดังต่อไปนี้

การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยผู้เรียน กำหนดแผนการเรียนรู้ของตนเองให้สอดคล้องกับรายวิชาที่ลงทะเบียน โดยระบุขั้นตอนการเรียนรู้ ตั้งแต่ต้นจนจบ และมีครูเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำในการศึกษาหาความรู้จากสื่อต่างๆ และแหล่งการเรียนรู้

การเรียนรู้แบบพบกลุ่ม เป็นการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดให้ผู้เรียนมาพบกัน โดยมีครูเป็นผู้ดำเนินการให้เกิดกระบวนการกลุ่ม เพื่อให้มีการอภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้และหาข้อสรุปความรู้ร่วมกัน ทุกสัปดาห์ครูจะต้องจัดให้มีการพบกลุ่มอย่างน้อยสัปดาห์ละ 9 ชั่วโมง (สำนักงาน กศน., 2555: 211)

การเรียนรู้แบบทางไกล เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะเรียนรู้จากสื่อต่างๆ โดยผู้เรียนและครูจะสื่อสารทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นส่วนใหญ่ เช่นการเรียนรู้แบบ e-learning หรือถ้ามีความจำเป็นอาจจะพบกันเป็นครั้งคราว

การเรียนรู้แบบชั้นเรียน เป็นการเรียนรู้ในลักษณะแบบห้องเรียน ที่สถานศึกษากำหนดรายวิชา เวลาเรียน และสถานที่ที่เรียนชัดเจน การเรียนรู้แบบชั้นเรียนเหมาะสำหรับผู้เรียนที่มีเวลา มาเข้าชั้นเรียนสม่ำเสมอ

การเรียนรู้ทั้ง 4 รูปแบบ ดังที่กล่าวข้างต้น สถานศึกษาและผู้เรียนจะร่วมกันกำหนดว่าในแต่ละรายวิชาจะเรียนรู้แบบใด ซึ่งขึ้นอยู่กับความยากง่ายของเนื้อหาสาระของแต่ละวิชานั้นๆ

โดยให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพของผู้เรียน และขึ้นอยู่กับความพร้อมของสถานศึกษาในการจัดสอนเสริมเพื่อเติมเต็มความรู้ให้กับผู้เรียน ได้เรียนรู้ให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ นอกจากนั้นสถานศึกษาสามารถออกแบบการเรียนรู้แบบอื่นๆ ได้ตามความต้องการของผู้เรียนและความพร้อมของสถานศึกษาแต่ละแห่งนอกจากนั้นสถานศึกษาสามารถออกแบบวิธีการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบอื่น ๆ ได้ตามความต้องการของผู้เรียน

5. การศึกษาต่อเนื่อง

องค์การยูเนสโกได้เผยแพร่แนวคิดสังคัมการเรียนรู้ ในรายงาน “เรียนรู้เพื่อชีวิต” (Learning to Be) มาเกือบ 20 ปีแล้ว กล่าวคือ สังคัมการเรียนรู้ เป็นสังคัมที่หน่วยงานทั้งหมดของสังคัมเป็นผู้จัด การศึกษา ไม่ใช่เป็นเพียงสถานที่ที่รับผิดชอบจัดการศึกษาในระบบเท่านั้น สมาชิกในสังคัมนั้นๆ มีส่วนร่วมรับผิดชอบอย่างเต็มที่กับการสร้างสังคัมแห่งการเรียนรู้ การสร้างสังคัมแห่งการเรียนรู้จะทำให้ประชาชนสามารถศึกษาหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตั้งแต่เกิดจนตาย ประชาชนสามารถวางแผน และกำหนดวัตถุประสงค์ที่จะเรียนรู้ โดยแสวงหาโอกาสที่จะศึกษาต่อเนื่อง และเลือกวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ความหมาย

การศึกษาต่อเนื่อง (Continuing Education) หมายถึง การศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อสนองความต้องการและความจำเป็นของบุคคลต่อเนื่องไปจากการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาอุดมศึกษาในรูปของกิจกรรมการเรียนรู้หรือหลักสูตรการเรียนรู้ ประเภทมีหน่วยกิตและไม่มีหน่วยกิตซึ่งมิใช่การศึกษาตามระบบปกติ การศึกษาต่อเนื่อง เป็นได้ทั้งการฝึกอบรมด้านอาชีพ การยกระดับฝีมือในการทำงาน รวมทั้งหลักสูตรการพัฒนาตนเองเพื่อการทำงาน และการเรียนรู้เพื่อการแก้ไขปัญหา การศึกษาต่อเนื่องยังเป็นการ ศึกษาที่บุคคลภายนอกสามารถลงทะเบียนเรียนในหลักสูตรต่างๆ ที่จัดโดย ภาควิชาหรือคณะการศึกษาต่อเนื่องของวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย เช่น ในประเทศไทย หลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องของศูนย์การศึกษาต่อเนื่อง แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หรือของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งเปิดสอนหลักสูตรระยะสั้นวิชาต่างๆ สำหรับวิธีและรูปแบบการสอน ของการศึกษาต่อเนื่อง มีทั้งการสอนแบบชั้นเรียน และการสอนแบบ ปฏิบัติการ รวมทั้งการสอนด้วยวิธีทางไกล เช่น การใช้วีดิทัศน์ ซีดี-รอม รายการวิทยุหรือโทรทัศน์ และการสอนทางอินเทอร์เน็ต e-Learning ตาม ความเหมาะสมของเนื้อหาและหลักสูตร

5.1 ความหมายของการศึกษาต่อเนื่อง

การศึกษาต่อเนื่องเป็นการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อสนองความต้องการ และความจำเป็นของบุคคลต่อเนื่องไปจากการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษา

โกวิท วรพิพัฒน์ (อ้างถึงในกรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2537) ได้ให้ความหมายของการศึกษาต่อเนื่องว่าเป็นการให้ความรู้เพิ่มเติมเรื่องที่ได้ศึกษามาแล้วในโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย เมื่อบุคคลจบการศึกษา ไปประกอบอาชีพระยะหนึ่ง แล้วมีความจำเป็นต้องหาความรู้เฉพาะ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นเพิ่มเติม ทำให้ผู้นั้นสมัครเรียนเพิ่มเติมจากสถาบันการศึกษา เพื่อก้าวทันการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการและเทคโนโลยี ของสังคมโลก โดยอาจได้รับประกาศนียบัตรหรือใบรับรอง การศึกษาต่อเนื่องในรูปของการศึกษาผู้ใหญ่ที่จัดให้แก่ผู้เรียนที่มีอายุเกินวัยเรียนตามกฎหมาย แต่ไม่มีโอกาสเข้าเรียนด้วยเหตุที่ยากจน ต้องประกอบอาชีพหรือเร่ร่อน อพยพย้ายถิ่น อยู่ท้องถิ่นห่างไกล บุคคลเหล่านี้จำเป็นต้องมี ทักษะพื้นฐานของการเรียนรู้ หรือทักษะการอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น มีวิชาความรู้ทางอาชีพ มีคุณธรรมจริยธรรม และหน้าที่พลเมือง

องค์การยูเนสโก นิยามการศึกษาต่อเนื่องว่าเป็น “ความคิด รวบรวมอย่างกว้างๆ ซึ่งรวมถึงโอกาสทั้งปวงตามความต้องการและความจำเป็นในการเรียน นอกเหนือไปจากการศึกษาเพื่อการอ่านออกเขียนได้ขั้นพื้นฐาน เป็นการศึกษาที่ให้โอกาสทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับบุคคล สรุปลักษณะการศึกษาต่อเนื่อง หมายถึง

- การศึกษาต่อเนื่องสำหรับผู้อ่านออกเขียนได้
- การจัดการศึกษาที่สนองความต้องการความจำเป็นของ ผู้เรียน
- การจัดประสบการณ์ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษา

ตามอัธยาศัย โดยหน่วยงานทางการศึกษาต่าง ๆ

- การศึกษาที่ถูกกำหนดในรูปของ โอกาส เพื่อให้ผูกพันต่อเนื่องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต หลังจากจบระดับประถมศึกษาหรือเทียบเท่า

- การศึกษาที่ให้โอกาสทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับบุคคล

วัตถุประสงค์ของการศึกษาต่อเนื่อง

1. เพื่อตอบสนองต่อการดำรงชีวิตด้วยบูรณาการการเรียนรู้การทำงาน และการดำรงชีวิตของบุคคล

2. เพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ

3. เพื่อทำให้สังคมเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

รูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่อง

การศึกษาต่อเนื่องมีรูปแบบการจัด 6 รูปแบบ ดังต่อไปนี้

รูปแบบที่ 1 การจัดการศึกษาหลังการรู้หนังสือแล้ว การศึกษาในรูปแบบนี้มีเป้าหมายที่จะคงสภาพ และส่งเสริมการรู้หนังสือ คิดเลขเป็น และมีทักษะในการแก้ปัญหาได้ มีทักษะความรู้ พื้นฐานในการทำงาน และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รูปแบบที่ 2 การจัดการศึกษาเพื่อการเทียบโอน การศึกษาในรูปแบบนี้ กำหนดให้เป็นทางเลือกทางการศึกษาที่จะเลือกเรียนทาง สายสามัญหรือสายอาชีพ

รูปแบบที่ 3 การจัดการศึกษาเพื่อการมีรายได้ การศึกษาในรูปแบบนี้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเลือกการเรียน เพื่อเป็นทักษะในการประกอบอาชีพ โดยผู้เรียนสามารถที่จะประกอบอาชีพได้ การเรียนใน รูปฝึกทักษะอาชีพนี้ สามารถจัดได้ในหลายลักษณะ ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนโดยตรง โดยเฉพาะผู้ที่ ไม่สามารถหารายได้อย่างพอเพียง

รูปแบบที่ 4 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต การศึกษาในรูปแบบนี้มีเป้าหมายเพื่อใช้เป็นเครื่องมือที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนและชุมชนเกี่ยวกับความรู้ ทักษะคิดเพื่อสร้างคุณค่าและทักษะ เพื่อให้ประชาชนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของแต่ละคนในอันที่จะเป็นสมาชิกของชุมชน

รูปแบบที่ 5 การจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสนใจ ส่วนบุคคล การศึกษาในรูปแบบนี้จัดเพื่อเปิดโอกาสให้แต่ละคนมีส่วนร่วม และเรียนรู้เกี่ยวกับที่สังคมต้องการ วัฒนธรรม ความเชื่อ สุขภาพอนามัย และความสนใจทางด้านศิลปะ

รูปแบบที่ 6 การจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับอนาคต การศึกษาในรูปแบบนี้จัดให้แก่ผู้ใช้แรงงาน ผู้ชำนาญการสาขาต่าง ๆ ผู้นำ ท้องถิ่น ประชาชน นักธุรกิจ และนักวางแผน เกี่ยวกับทักษะใหม่ ๆ เกี่ยวกับความรู้และเทคนิคที่จะพัฒนาตนเองและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เขา เหล่านั้นรับผิดชอบให้เหมาะสมกับความเจริญเติบโตของสังคมและ เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป

การจัดการศึกษาต่อเนื่อง หมายความว่า เป็นการจัดการศึกษาในรูปแบบการศึกษานอกระบบที่เป็นหลักสูตรระยะสั้น การจัดการศึกษาสายอาชีพ กลุ่มสนใจ ที่จัดตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับอาชีพ ทักษะชีวิต การพัฒนาสังคมและชุมชน การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต

ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดการศึกษาต่อเนื่อง พ.ศ. ๒๕๕๔ ประกาศ ณ วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๔ สำนักงาน กศน. จึงได้กำหนดเป็นนโยบายด้านการจัดการศึกษาต่อเนื่อง โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. มุ่งจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการงานและอาชีพ โดยให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนางานและอาชีพระดับพื้นฐาน ระดับกึ่งฝีมือ และระดับฝีมือ ที่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในการ

ประกอบอาชีพ หรือเพิ่มพูนรายได้ ทั้งนี้ให้มีการพัฒนาหลักสูตรและวิธีการที่หลากหลายและทันสมัย สามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึง

2. มุ่งจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตให้กับทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยจัดกิจกรรมการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ทุกกลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความสามารถในการจัดการชีวิตของตนเองให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขรวมทั้งการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชน

3. มุ่งจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน โดยใช้รูปแบบการประชุมสัมมนา การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรูปแบบอื่นๆ ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยเน้นการสร้างจิตสำนึกความเป็นประชาธิปไตย ความเป็นพลเมืองดี เศรษฐกิจชุมชน และการอนุรักษ์พัฒนาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4. มุ่งจัดการศึกษาต่อเนื่องหลักสูตรเชิงบูรณาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

5. พัฒนาระบบคลังหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องให้ได้มาตรฐาน และสะดวกต่อการใช้งานเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและภาคีเครือข่ายหลักการจัดการศึกษาต่อเนื่องเพื่อให้การดำเนินงานการจัดการศึกษาต่อเนื่องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงาน กศน. จึงได้กำหนดหลักการในการจัดไว้ดังนี้

1. หลักสูตรได้รับการพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับสภาพสังคมชุมชนและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

2. สื่อและแหล่งค้นคว้า ตลอดจนวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ ต้องได้รับการพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับหลักสูตร และกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน

3. วิทยากร ต้องสรรหาวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถหรือมีความเชี่ยวชาญในสาขาที่จะสอนอย่างแท้จริง และวิทยากรควรผ่านการอบรมการเป็นวิทยากรจากหน่วยงานสถานศึกษาของ กศน.

4. การจัดการเรียนรู้ จะต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียนและความพร้อมของผู้เรียน และสอดคล้องกับความต้องการและบูรณาการวิธีการจัดการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม

5. การจัดกระบวนการเรียนรู้ จะต้องเน้นให้มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย และสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

6. กลุ่มเป้าหมายสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาไปใช้ในการประกอบอาชีพ การพัฒนาอาชีพ พัฒนาคุณภาพชีวิต และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขเป้าหมาย

การจัดการศึกษาต่อเนื่องมีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนได้รับความรู้พัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะในการประกอบอาชีพ เพื่อให้เกิดความมั่นคงและการเพิ่มพูนมูลค่าให้กับอาชีพ และมีความรู้ ทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน รวมทั้งมุ่งใช้กระบวนการศึกษาเป็นเครื่องมือ -3. การพัฒนาสังคมและชุมชนให้มีความเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความเอื้ออาทร มีคุณธรรม จริยธรรม และมีส่วนร่วมในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

6. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

6.1 ความหมายของความคิดเห็น

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 249) พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2542 ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นว่า เป็นข้อพิจารณาว่าเป็นจริงจากการใช้ปัญญาความคิดประกอบถึงแม้จะไม่ได้อาศัยหลักฐานพิสูจน์ยืนยัน ได้เสมอ ไปก็ตาม

ศรีสมบุญณ์ แยมกมล (2538: 47) สรุปเกี่ยวกับความคิดเห็นว่าเป็นการแสดงออกทางความรู้สึกหรือความเชื่อมั่นต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ซึ่งอาจเกิดจากการประเมินผล สิ่งนั้นหรือเหตุการณ์นั้นโดยมีอารมณ์ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมในขณะนั้นเป็นพื้นฐานการแสดงออก ซึ่งอาจจะถูกต้องหรือไม่ก็ได้ อาจจะได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่นก็ได้ ความคิดเห็นนี้อาเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา การแสดงความคิดเห็นอาจจะทำด้วยคำพูดหรือการเขียนก็ได้

เบส (Best,1977: 42 อ้างถึงใน ศรีสมบุญณ์ แยมกมล ,2538: 47) สรุปว่าความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกด้านความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ด้วยการพูดการเขียน โดยมีพื้นฐานความรู้เดิมประสบการณ์ที่บุคคลได้รับตลอดจนสภาพแวดล้อมของบุคคลนั้นเป็นหลักในการแสดงความคิดเห็น

สิริพร บุญนันท์ (2539: 7) สรุปว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทางด้านความรู้สึกหรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ซึ่งอาจเกิดจากการประเมินผลสิ่งนั้นหรือเหตุการณ์นั้นโดยมีอารมณ์ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมในขณะนั้นเป็นพื้นฐานการแสดงออก ซึ่งอาจจะถูกต้องหรือไม่ก็ตาม อาจจะได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่นก็ได้ ความคิดเห็นอาจจะเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา การแสดงออกความคิดเห็นอาจทำด้วยคำพูดหรือการเขียนก็ได้

นพมาศ ธีรเวคิน (2539: 99) อธิบายว่า ความคิดเห็นนั้นถูกจัดว่าเป็นส่วนที่มนุษย์ได้แสดงออกมาโดยการ

พูดหรือเขียน มนุษย์นั้นจะพูดจากใจจริง พูดตามสังคม หรือพูดเพื่อเอาใจผู้ฟังก็ตาม แต่เมื่อพูดหรือเขียนไปแล้วก็ทำให้เกิดผลได้คนส่วนใหญ่มักจะถือว่าสิ่งที่มนุษย์แสดงออกมานั้นเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความเป็นใจ

ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่นิยมกันมากที่จะสำรวจความคิดเห็นต่อสิ่งหนึ่งหรือเรียกกันว่า การสำรวจประชามติ (polling) จึงอาจกล่าวได้ว่า การหยั่งประชามติเป็นเครื่องมือสำคัญทางวิชาการที่ศึกษาและสำรวจการแสดงออกทางความคิดเห็น

ในปัจจุบันสำหรับนักจิตวิทยาสังคม (สิริพร บุญนันทน์, 2539: 7) ได้กล่าวถึงความ คิดเห็นว่าเป็นการแสดงออกทางด้วยคำ (verbal expression) เกี่ยวกับทัศนคติความเชื่อหรือค่านิยม แต่ความคิดเห็น ไม่ใช่สิ่งเดียวกับทัศนคติเพราะในตัวของมันเองไม่จำเป็นต้องประกอบด้วย องค์ประกอบทางอารมณ์หรือพฤติกรรม

ความคิดเห็น ตามความหมายของพจนานุกรมทางการศึกษา (อ้างถึงใน รัฐกานต์ สุขสว่าง, 2538: 5) ได้ให้ความหมายว่า ความคิดเห็นคือความเชื่อที่ไม่ได้ตั้งอยู่บนความแน่นอน หรือความรู้อันแท้จริงแต่จะตั้งอยู่ในจิตใจ ความเห็นและการลงความเห็นของแต่ละบุคคลที่ว่าจะ เป็นจริง หรือน่าจะตรงตามที่คิดไว้

อุทัย หิรัญโต (อ้างถึงใน รัฐกานต์ สุขสว่าง, 2538: 5 - 6) ให้ความเห็นว่าความ คิดเห็นของคนมีหลายระดับคือ อย่างผิวเผินก็มี อย่างลึกซึ้งก็มี สำหรับความคิดเห็นที่เป็นทัศนคติ (attitude) นั้นเป็นความคิดเห็นอย่างลึกซึ้งและติดตัวไปเป็นเวลานานเป็นความคิดเห็นทั่วๆ ไปไม่ เฉพาะอย่าง ซึ่งมีประจำตัวของบุคคลทุกคน ส่วนความคิดเห็นที่ไม่ลึกซึ้งและเป็นความคิดเห็น เฉพาะอย่าง และมีอยู่เป็นเวลานานนั้นเรียกว่า opinion เป็นความคิดเห็นประเภทหนึ่งที่ไม่ตั้งอยู่ใน รากฐานของยานที่เพียงพอแก่การพิสูจน์มีความรู้แห่งอารมณ์น้อย เกิดขึ้นง่ายแต่สลายเร็ว

สุทธิพงษ์ แสงมณี (อ้างถึงใน รัฐกานต์ สุขสว่าง, 2538: 6) แปลจาก Nunnally ความว่า ทั้งความคิดเห็นและทัศนคตินั้นเป็นเรื่องการแสดงออกความคิดเห็นในรูปที่เกี่ยวกับตัวเข นอกจากนี้อธิบายอีกว่า คำว่าความคิดเห็นนั้นจะใช้ในเรื่องเกี่ยวกับการลงความเห็น (judgment) และความรู้ (knowledge) ในขณะที่ทัศนคตินั้นใช้กันมากในเรื่องที่เกี่ยวกับความรู้สึก (feeling) และ ความชอบพอ (preference) ในท้ายที่สุดเขาได้สรุปว่าเราควรใช้คำว่าความคิดเห็นมากกว่าคำว่า “ทัศนคติ”

กฤษฎี มหาวิรุฬห์ (อ้างถึงใน รัฐกานต์ สุขสว่าง, 2538: 7) กล่าวว่า “ความคิดเห็น เป็นการแสดงออกด้านความรู้สึกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นความรู้สึกเชื่อถือที่ไม่อยู่บนความแน่นอน หรือความจริง แต่ขึ้นอยู่กับจิตใจบุคคลจะแสดงออกโดยมีข้ออ้าง หรือการแสดงเหตุผลสนับสนุน หรือปกป้องความคิดเห็นนั้น ความคิดเห็นบางอย่างเป็นผลของการแปลความหมายของข้อเท็จจริงซึ่ง

ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติประจำตัวของแต่ละบุคคล เช่น พื้นความรู้ประสบการณ์ในการทำงาน สภาพแวดล้อม และมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบที่สำคัญ การแสดงความคิดเห็นนี้อาจจะได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่น ๆ ก็ได้”

ประเสริฐ เข้มกลิ่นฟูง (อ้างถึงใน รัฐกานต์ สุขสว่าง, 2538: 7) กล่าวว่า “ทัศนคติจะปรากฏอยู่ในความคิดเห็นซึ่งเป็นการตัดสินใจเฉพาะในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง การเรียงลำดับจากคำนิยมไปสู่ทัศนคติและความคิดเห็นเป็นการก้าวจากเรื่องทั่วไป ไปยังเรื่องเฉพาะจากสภาพจิตหรือความโน้มเอียงที่เริ่มกว้างๆ และแคบเข้าจนในที่สุดแสดงออกมาเป็นความคิดเห็นเฉพาะเรื่อง ความคิดเห็นขึ้นอยู่กับสถานการณ์ ความคิดเห็นมักจะเป็นผลที่สลับซับซ้อนของทัศนคติหลายอย่าง ความคิดเห็นของบุคคลที่แสดงถึงความกดดันในสถานการณ์หนึ่งจะไม่มีผลผูกพันจริงๆ ดังจะเห็นได้จากกรณีสมาชิกสภานิติบัญญัติซึ่งเปลี่ยนความคิดเห็นของตนไปตามอำเภอของกลุ่มต่างๆ และบรรยากาศความคิดเห็นที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ”

สุโท เจริญสุข (อ้างถึงใน รัฐกานต์ สุขสว่าง, 2538: 8) กล่าวถึง ความคิดเห็นว่าเป็นสภาพความรู้สึกทางด้านจิตใจที่เกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ของบุคคลอันเป็นผลให้บุคคลมีความคิดต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะที่ชอบ ไม่ชอบ หรือเฉยๆ

สุชา จันท์ธอม และสุรางค์ จันท์ธอม (อ้างถึงใน สมปอง ประเสริฐผล, 2538: 10) กล่าวไว้ว่า ความคิดเห็นเป็นส่วนหนึ่งของทัศนคติ เราไม่สามารถแยกความคิดเห็นและทัศนคติออกจากกันได้เพราะความคิดเห็นมีลักษณะคล้ายทัศนคติ แต่ความคิดเห็นแตกต่างจากทัศนคติตรงที่ทัศนคตินั้นเป็นความพร้อมทางจิตใจที่มีต่อสิ่ง

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รุจิรา พะปะเสน (2557) ได้ศึกษาเรื่องการปฏิบัติงานของครูการศึกษาอนุรักษะบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในเขตจังหวัดหนองคาย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.ศึกษาสภาพการปฏิบัติงานของครูการศึกษาอนุรักษะบบและการศึกษาตามอัธยาศัย 2.เปรียบเทียบการปฏิบัติงานของครูการศึกษาอนุรักษะบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำแนกตามสภาพ 3. ศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานของครูการศึกษาอนุรักษะบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ผลการวิจัยพบว่าการปฏิบัติงานของครูศูนย์การศึกษาอนุรักษะบบและการศึกษาตามอัธยาศัยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติการปฏิบัติงานของครูศูนย์การศึกษาอนุรักษะบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในเขตจังหวัดหนองคาย จำแนกตามสถานภาพของบุคลากรสถานศึกษาโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน และข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานของครู

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ควรจัดระบบการนิเทศติดตามผลกสนที่ใช้หลักสูตรอย่างจริงจังและต่อเนื่อง มีการปรับปรุงหลักสูตรโดยจัดทำให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ของนักศึกษามากกว่าเดิม ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตร จัดให้มีการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงแก่นักศึกษาทุกระดับ จัดให้มีการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนและการแนะแนวที่เป็นรูปธรรมติดตามผลได้ ส่งเสริมโครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตสื่อการสอน จัดให้ครูได้รับการอบรมวิธีการวัดผล ประเมินผล และการประเมินตามสภาพจริง จัดให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาวิธีการวัดผล ประเมินผล ส่งเสริมให้ครูและนักศึกษาร่วมกันออกแบบการวัดและประเมินผล

สมปอง วิมาโร (2554) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานของ กศน. ตำบล : แหล่งเรียนรู้ราคาถูก สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดศรีสะเกษ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานของ กศน.ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดศรีสะเกษ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู ครูอาสาสมัคร การศึกษานอกโรงเรียน และครู กศน.ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดศรีสะเกษ ปีการศึกษา 2554 ผลการศึกษา พบว่า บุคลากรส่วนมาก เป็น ครู กศน.ตำบล ร้อยละ 80.6 ผู้บริหารสถานศึกษา ร้อยละ 12.6 ครูอาสาสมัครฯ ร้อยละ 5.7 และข้าราชการครู ร้อยละ 1.1 ตามลำดับ สภาพการดำเนินงาน กศน.ตำบล ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดศรีสะเกษ ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ ในภาพรวมพบว่าสภาพการดำเนินงานของ กศน.ตำบล สังกัดสำนักงาน กศน.จังหวัดศรีสะเกษในภาพรวมมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ส่วนในรายด้านพบว่า ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการติดตาม ประเมินและรายงานผล และด้านการมีส่วนร่วม มีสภาพการดำเนินงานมากที่สุดอยู่ในระดับ มาก และด้านการบริหารจัดการมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับ ปานกลาง

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับครูการศึกษานอกระบบในจังหวัดนครราชสีมา เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้ระเบียบวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาสถานะการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของครูการศึกษานอกระบบในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งหลังจากได้ข้อมูลจากการสำรวจแล้ว นำข้อมูลเข้ากระบวนการ โดยได้กำหนดขั้นตอนตามลำดับดังนี้

1. ประชากร
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากร

5.1 ประชากร

5.1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาและรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ ครู กศน.ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครราชสีมา จำนวนทั้งสิ้น 228 คน ประกอบด้วยข้าราชการครู 13 คน ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน 72 คน ครูอาสาสมัคร สถาบันศึกษาปอเนาะ 38 คน ครู กศน.ตำบล 69 คนครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 31 คน ครูประจำกลุ่ม 5 คน โดยใช้ประชากรทั้งหมด ดังนี้

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรจำแนกตามประเภทครู กศน. ที่จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

กลุ่มประชากร	จำนวน
ข้าราชการครู	13
ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน	72
ครูอาสาสมัครสถาบันศึกษาปอเนาะ	38
ครู กศน. ตำบล	69
ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	31
ครูประจำกลุ่ม	5
รวม	228

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับงานวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามทั้งหมดมี 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบ จำนวน 82 ข้อ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน 33 ข้อ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน กศน. และสถานที่ปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบ จำนวน 82 ข้อ
 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบ แบ่งเป็น ด้านหลักการของหลักสูตร เป็นแบบสอบถามจำนวน 15 ข้อ ด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้ จำนวน 20 ข้อ ด้านเอกสารการสอน จำนวน 24 ข้อ ด้านการวัดและประเมินผลจำนวน 9 ข้อ และด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาต่อเนื่องจำนวน 14 ข้อ มีลักษณะเป็น แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน 33 ข้อ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นแบบสอบถามด้านการศึกษิตตามอัธยาศัย จำนวน 33 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ โดยให้ผู้ตอบพิจารณา ข้อความตามประเด็นในแต่ละข้อ ว่าเห็นด้วยอยู่ในระดับใด

ความหมายของระดับความคิดเห็น

5	หมายถึง	มีความคิดเห็น หรือมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความคิดเห็น หรือมีการปฏิบัติในระดับมาก
3	หมายถึง	มีความคิดเห็น หรือมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีความคิดเห็น หรือมีการปฏิบัติในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีความคิดเห็น หรือมีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

3. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับครูการศึกษานอกระบบในจังหวัดนครราชสีมา มีขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับครูการศึกษานอกระบบในจังหวัดนครราชสีมา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3.2 ศึกษารูปแบบและวิธีการสร้างแบบสอบถามจากเอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ แล้วนำมาสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาภายใต้การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับครูการศึกษานอกระบบในจังหวัดนครราชสีมา

3.3 นำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ความสอดคล้องในข้อคำถามและการใช้ภาษาให้ชัดเจน พร้อมทั้งวิจารณ์และเสนอแนวทางแก้ไข โดยได้ขอความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิ ดังมีรายชื่อต่อไปนี้

3.3.1 นางสาวนราวรรณ เวชธรรม รองผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา

3.3.2 นายมนพ ขวัญดี ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอร่องแงะ

3.3.3 นายสุชาติ ถาวร จะ ผู้อำนวยการศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาจังหวัดยะลา

3.4 นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณา จากนั้นผู้วิจัยปรับปรุง แก้ไขแบบสอบถาม ตามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำและให้ข้อเสนอแนะมาพิจารณาปรับปรุง แก้ไขตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คนพิจารณาตรงโครงสร้าง (Construct Validity) โดยดูความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับนิยามปฏิบัติการของ การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับครูการศึกษานอกระบบในจังหวัด นราธิวาส (IOC) และเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.05 – 1.00 โดยกำหนดคะแนนจากการพิจารณาดังนี้

+ 1 เมื่อแน่ใจว่าตัวแปรสอดคล้องกับขอบเขตของการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดไว้

0 เมื่อไม่แน่ใจว่า ตัวแปรสอดคล้องกับขอบเขตของการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดไว้

-1 เมื่อแน่ใจว่าตัวแปรไม่สอดคล้องกับตัวแปรสอดคล้องกับขอบเขตของการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดไว้

3.5 นำแบบสอบถามที่ได้จากการปรับปรุงแล้ว ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง

4. ตรวจสอบคุณภาพก่อนนำไปใช้จริงผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้ นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (Tryout) โดยนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คนซึ่งเป็นครู กศน. ในจังหวัดปัตตานี เพื่อดูความชัดเจน ของการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับครูการศึกษานอกระบบในจังหวัดนราธิวาส

5. นำแบบสอบถามการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

สำหรับครูการศึกษาในระบบในจังหวัดนครราชสีมา มาจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยทำเรื่องยื่นคำร้องต่อสำนักบัณฑิตศึกษาประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ เพื่อจะให้ออกหนังสือขอความร่วมมือไปยังสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา

4.2 ผู้วิจัยทำหนังสือถึงผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา เพื่อจัดทำหนังสือจากสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมาถึงผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก ครู กศน. ของสถานศึกษา

4.3 ผู้วิจัยดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการนำแบบสอบถามไปขอความร่วมมือ จากผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอทุกอำเภอในจังหวัดนครราชสีมา

4.4 การกำหนดส่งคืนข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดส่งคืนโดยผ่านสำนักงาน กศน. จังหวัดนครราชสีมา และบางส่วนผู้วิจัยไปรับข้อมูลด้วยตนเอง ภายในกำหนดระยะเวลา 15 วัน

4.5 ตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับมา ทั้ง 228 ชุด จากนั้นจึงได้ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของแบบสอบถาม บันทึกลงในแบบลงรหัสข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปใช้ ค่าร้อยละ ใช้การวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

5.1 ตรวจสอบแบบสอบถามพร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา

5.2 แบบสอบถามตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีการหาค่าร้อยละและบรรยายประกอบตาราง

5.3 แบบสอบถามตอนที่ 2 และ 3 กำหนดน้ำหนักของระดับความคิดเห็นเป็น 5 4 3 2 และ 1 สำหรับคำตอบ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ

5.4 ให้คะแนนของคำถามในตอนที่ 2 และ 3 และตรวจทานให้มีความสมบูรณ์

5.5 ใช้วิธีการโดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ค่าร้อยละ(percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายด้านและรายข้อ เมื่อหาค่าได้แล้วนำไปแปลผลโดยใช้เกณฑ์สัมบูรณ์ในการแปลความหมาย โดยวิธีการแปลผลตามเกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criteria) ของบุญชม ศรีสะอาด(2543) ซึ่งแบ่งคะแนนเป็นช่วงๆ แต่ละช่วงมีความหมายดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อยู่ในระดับเห็นด้วยน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อยู่ในระดับเห็นด้วยน้อยที่สุด

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ร้อยละ (Percentage)

1.2 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean)

1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติสำหรับการวิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือ

- 2.1 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of Item Objective Congruence) เพื่อหาความเที่ยงตรงของเครื่องมือ
- 2.2 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α - Coefficient) ของครอน บาค (Cronbach, 1990: 161)
3. ใช้วิธีการหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคำถามในแบบสอบถาม ตอนที่ 2 และ 3 เป็นรายด้านและรายข้อ เพื่อหาความกระจายของข้อมูล
4. ทดสอบสมมติฐาน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของกลุ่มตัวแปร โดยใช้ค่าทดสอบที (t-test) เพื่อแสดงความคิดเห็นของครู กศน. ในจังหวัดนราธิวาส
5. การทดสอบเอฟ (F-test) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของกลุ่มตัวแปร จำแนกตามตัวแปรทดสอบในระดับนัยสำคัญ 0.05 วิธีการของเชฟเฟ้ (Scheff's Method) เพื่อแสดงความคิดเห็นของครู กศน. ในจังหวัดนราธิวาส

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับครุการศึกษานอกระบบในจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ตอน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตและการศึกษาตามอัธยาศัย

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตจำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งและสถานที่ปฏิบัติงาน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และสถานที่ปฏิบัติงาน

	ลักษณะสถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	83	36.40
	หญิง	145	63.60
	รวม	228	100.00
อายุ	20 - 30 ปี	25	11.00
	31 - 40 ปี	151	66.20
	41 - 50 ปี	39	17.10
	51 ปี ขึ้นไป	13	5.70
	รวม	228	100.00

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

	ลักษณะสถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
วุฒิการศึกษา	อนุปริญญาหรือต่ำกว่าปริญญาตรี	13	5.70
	ปริญญาตรี	177	77.60
	ป.บัณฑิต	25	11.00
	ปริญญาโท	13	5.70
	รวม	228	100.00
ตำแหน่ง	ข้าราชการครู	13	5.70
	ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน	72	31.60
	ครูอาสาสมัครสถาบันศึกษาปอเนาะ	38	16.70
	ครู กศน.ตำบล	69	30.30
	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	31	13.60
	ครูประจำกลุ่ม	5	2.20
รวม	228	100.00	
ประสบการณ์ใน การทำงาน	น้อยกว่า 5 ปี	42	18.40
	ระหว่าง 6-10 ปี	115	50.40
	ระหว่าง 11 – 15 ปี	50	21.90
	ระหว่าง 16-20 ปี	14	6.10
	ตั้งแต่ 21 ปี ขึ้นไป	7	3.10
รวม	228	100.00	

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

	ลักษณะสถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
สถานที่ปฏิบัติงาน	เมืองนราธิวาส	22	9.60
	เชียงใหม่	18	7.90
	บาเจาะ	21	9.20
	ระแงะ	20	8.80
	รือเสาะ	26	11.40
	ศรีสาคร	16	7.00
	เจาะไอร้อง	13	5.70
	จะแนะ	10	4.40
	แว้ง	15	6.60
	สุคีริน	10	4.40
	สุไหงปาดี	15	6.60
	สุไหงโก-ลก	18	7.90
	ตากใบ	24	10.50
		รวม	228

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 63.60 อายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 66.20 วุฒิกการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 77.60 ตำแหน่งครูอาสาสมัคร กศน. คิดเป็นร้อยละ 31.60 มีประสบการณ์ในการทำงาน กศน. 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.40 และสถานที่ปฏิบัติงานในอำเภอรือเสาะ คิดเป็นร้อยละ 11.40

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต และการศึกษาตามอัธยาศัย

2.1 ความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทั้ง ด้าน 4 คือ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล และด้านการศึกษาต่อเนื่อง ดังนี้

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต จำแนกตามภาพรวม

ข้อ	เนื้อหา	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1.	ด้านหลักสูตร	4.00	0.46	มาก
2.	ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	3.96	0.50	มาก
3.	ด้านการวัดและประเมินผล	4.04	0.55	มาก
4.	ด้านการศึกษาต่อเนื่อง	4.07	0.50	มาก
	เฉลี่ย	4.02	0.47	มาก

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต จำแนกตามภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านการศึกษาต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.07$) และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.96$)

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านหลักสูตร จำแนกตามรายชื่อ

ข้อ	เนื้อหา	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
วัตถุประสงค์				
1.	มุ่งเพื่อพัฒนาผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น	3.97	0.61	มาก
2.	ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหของตนเองบนพื้นฐานข้อมูลที่เพียงพอและเชื่อถือได้ คือ ข้อมูลตนเอง วิชาการ ชุมชน สังคมและสิ่งแวดล้อม และเรื่องที่ต้องคิดและตัดสินใจ	3.98	0.63	มาก
3.	ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักวิเคราะห์ แก้ปัญหา โดยใช้ข้อมูลรอบด้าน เพื่อให้ชีวิตดำเนินไปเป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข	3.89	0.65	มาก
4.	ใช้ความรู้เนื้อหาเชื่อมโยงปัญญาธรรม ศีลธรรม และวัฒนธรรม	4.05	0.69	มาก
เฉลี่ย		3.97	0.52	มาก

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านหลักสูตร ข้อแนวคิด/ความเชื่ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ข้อใช้ความรู้เนื้อหาเชื่อมโยงปัญญาธรรม ศีลธรรม และวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.05$) รองลงมา ข้อใช้ความรู้ในการแก้ปัญหของตนเองบนพื้นฐานข้อมูลที่เพียงพอและเชื่อถือได้ คือ ข้อมูลตนเอง วิชาการ ชุมชน สังคมและสิ่งแวดล้อม และเรื่องที่ต้องคิดและตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.98$) และ ข้อฝึกให้ผู้เรียนรู้จักวิเคราะห์ แก้ปัญหา โดยใช้ข้อมูลรอบด้าน เพื่อให้ชีวิตดำเนินไปเป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.89$)

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านหลักสูตร จำแนกตามรายชื่อ

ข้อ	เนื้อหา	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
หลักการ				
1.	จัดหลักสูตรที่ยืดหยุ่นด้านสาระการเรียนรู้ เวลาเรียนและการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นบูรณาการเนื้อหาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต ความแตกต่างของบุคคล และชุมชน สังคม	3.97	0.69	มาก
2.	หลักสูตรเปิดโอกาสได้เลือกวิธีเรียนที่ตนเองถนัด	3.82	0.78	มาก
3.	ส่งเสริมให้มีการเทียบโอนจากการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	3.95	0.74	มาก
4.	ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยตระหนักว่าผู้เรียนมีความสำคัญ สามารถพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ	4.04	0.68	มาก
5.	ส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	4.03	0.73	มาก
เฉลี่ย		3.96	0.56	มาก

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านหลักสูตร ข้อหลักการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยตระหนักว่าผู้เรียนมีความสำคัญ สามารถพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.04$) รองลงมา ข้อส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ($\bar{X} = 4.03$) และข้อหลักสูตรเปิดโอกาสได้เลือกวิธีเรียนที่ตนเองถนัด มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.82$)

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านหลักสูตร จำแนกตามรายชื่อ

ข้อ	เนื้อหา	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
จุดมุ่งหมายการเรียนรู้				
1.	เพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยบูรณาการความรู้ ควบคู่กับด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงงาม	4.14	0.64	มาก
2.	เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีสติปัญญาในการแก้ปัญหาในชีวิตได้	4.08	0.66	มาก
3.	เพื่อพัฒนาให้ได้รับความรู้พื้นฐานสำหรับดำรงชีวิตและเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพชีวิตที่ดี	4.10	0.70	มาก
เฉลี่ย		4.10	0.58	มาก

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านหลักสูตร ข้อจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ข้อเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยบูรณาการความรู้ ควบคู่กับด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงงาม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.14$) รองลงมา ข้อเพื่อพัฒนาให้ได้รับความรู้พื้นฐานสำหรับดำรงชีวิตและเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพชีวิตที่ดี ($\bar{X} = 4.10$) และข้อเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีสติปัญญาในการแก้ปัญหาในชีวิตได้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.08$)

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านหลักสูตร จำแนกตามรายชื่อ

ข้อ	เนื้อหา	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
โครงสร้าง				
1.	ผู้เรียนเลือกเรียนรายวิชาเลือกได้ตามความต้องการ	3.75	0.86	มาก
2.	ผู้เรียนทุกระดับต้องเข้าร่วมกิจกรรม กพช. 200 ชม. และกิจกรรมโครงการ 3 หน่วยกิต ในรายวิชาเลือก	4.25	0.71	มาก
3.	ผู้เรียนเลือกเรียนรายวิชาเลือกในสาระการเรียนรู้ใดสาระการเรียนรู้หนึ่งหรือหลายสาระการเรียนรู้ก็ได้ ให้ครบตามจำนวนหน่วยกิตที่กำหนด	3.83	0.77	มาก
เฉลี่ย		3.95	0.60	มาก

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านหลักสูตร ข้อโครงสร้าง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ข้อผู้เรียนทุกระดับต้องเข้าร่วมกิจกรรม กพช. 200 ชม. และกิจกรรมโครงการ 3 หน่วยกิต ในรายวิชาเลือก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.25$) รองลงมา ข้อผู้เรียนเลือกเรียนรายวิชาเลือกในสาระการเรียนรู้ใดสาระการเรียนรู้หนึ่งหรือหลายสาระการเรียนรู้ก็ได้ ให้ครบตามจำนวนหน่วยกิตที่กำหนด ($\bar{X} = 3.83$) และข้อผู้เรียนเลือกเรียนรายวิชาเลือกได้ตามความต้องการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.75$)

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านหลักสูตร จำแนกตามรายชื่อ

ข้อ	เนื้อหา	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
สาระทักษะการเรียนรู้				
1.	มีการบูรณาการความรู้ความเข้าใจ โดยใช้ทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.04	0.63	มาก
2.	มีการบูรณาการความรู้ความเข้าใจ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ ประเภทต่าง ๆ	4.04	0.67	มาก
3.	มีการบูรณาการความรู้ความเข้าใจ โดยใช้ทักษะการจัดการความรู้	3.98	0.64	มาก
4.	มีการบูรณาการความรู้ความเข้าใจ โดยใช้ทักษะการคิดเป็น	4.03	0.64	มาก
5.	มีการบูรณาการความรู้ความเข้าใจ โดยใช้การวิจัยอย่างง่าย	3.92	0.68	มาก
เฉลี่ย		4.00	0.54	มาก

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านหลักสูตร ข้อสาระทักษะการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อมีการบูรณาการความรู้ความเข้าใจ โดยใช้ทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และข้อมีการบูรณาการความรู้ความเข้าใจ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ ประเภทต่างๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.04$) รองลงมา ข้อมีการบูรณาการความรู้ความเข้าใจ โดยใช้ทักษะการคิดเป็น ($\bar{X} = 4.03$) และข้อมีการบูรณาการความรู้ความเข้าใจ โดยใช้การวิจัยอย่างง่าย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.92$)

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านหลักสูตร จำแนกตามรายชื่อ

ข้อ	เนื้อหา	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
สาระความรู้พื้นฐาน				
1.	มีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับภาษาไทย	4.00	0.63	มาก
2.	มีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับคณิตศาสตร์	3.87	0.72	มาก
3.	มีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์	3.88	0.73	มาก
4.	มีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับภาษาต่างประเทศ	3.83	0.74	มาก
เฉลี่ย		3.89	0.62	มาก

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านหลักสูตร ข้อสาระความรู้พื้นฐาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ข้อมีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับภาษาไทย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.00$) รองลงมา ข้อมีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ ($\bar{X} = 3.88$) และข้อมีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับภาษาต่างประเทศ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.83$)

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านหลักสูตร จำแนกตามรายชื่อ

ข้อ	เนื้อหา	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
สาระการประกอบอาชีพ				
1.	มีการบูรณาการความรู้ในงานอาชีพ มองเห็นช่องทาง ตัดสินใจ ประกอบอาชีพได้ตามความต้องการและศักยภาพของตนเอง	4.12	0.68	มาก
2.	มีการบูรณาการความรู้ในด้านทักษะอาชีพ	4.12	0.69	มาก
3.	มีการบูรณาการความรู้ในด้านการจัดการอาชีพอย่างมีคุณธรรม	4.12	0.65	มาก
4.	มีการบูรณาการความรู้ในด้านการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคง	4.06	0.66	มาก
เฉลี่ย		4.11	0.58	มาก

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านหลักสูตร ข้อสาระการประกอบอาชีพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.11$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ข้อมีการบูรณาการความรู้ในงานอาชีพ มองเห็นช่องทาง ตัดสินใจ ประกอบอาชีพได้ตามความต้องการและศักยภาพของตนเอง ข้อมีการบูรณาการความรู้ในด้านทักษะอาชีพ และข้อมีการบูรณาการความรู้ในด้านการจัดการอาชีพอย่างมีคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.12$) และข้อมีการบูรณาการความรู้ในด้านการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=4.06$)

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านหลักสูตร จำแนกตามรายชื่อ

ข้อ	เนื้อหา	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
สาระทักษะการดำเนินชีวิต				
1.	มีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม	4.20	0.64	มาก
2.	มีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับสุขภาพศึกษา พล-ศึกษา และการดูแลส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต	4.12	0.64	มาก
3.	มีการบูรณาการความรู้ด้านศิลปศึกษาและสุนทรียภาพ	4.05	0.73	มาก
เฉลี่ย		4.12	0.61	มาก

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านหลักสูตร ข้อทักษะการดำเนินชีวิต อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.12$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อมีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.20$) รองลงมา ข้อมีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับสุขภาพศึกษา พล-ศึกษา และการดูแลส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต ($\bar{X}=4.12$) และข้อมีการบูรณาการความรู้ด้านศิลปศึกษาและสุนทรียภาพ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=4.05$)

ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านหลักสูตร จำแนกตามรายชื่อ

ข้อ	เนื้อหา	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
สาระการพัฒนাসังคม				
1.	มีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การเมืองการปกครองและนำมาปรับใช้ในการดำรงชีวิต	3.84	0.75	มาก
2.	มีการบูรณาการความรู้ด้านสืบทอดศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข	4.01	0.66	มาก
3.	มีการบูรณาการความรู้ด้านหน้าที่พลเมือง ประชาธิปไตย จิตสาธารณะ เพื่อความสงบสุขของ ตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม	4.05	0.69	มาก
4.	มีการบูรณาการความรู้ด้านการพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม	4.02	0.70	มาก
เฉลี่ย		3.98	0.58	มาก

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านหลักสูตร ข้อสาระการพัฒนาสังคม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.98$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ข้อมีการบูรณาการความรู้ด้านหน้าที่พลเมือง ประชาธิปไตย จิตสาธารณะ เพื่อความสงบสุขของ ตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.05$) รองลงมา ข้อมีการบูรณาการความรู้ด้านการพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม ($\bar{X}=4.02$) และข้อมีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การเมืองการปกครองและนำมาปรับใช้ในการดำรงชีวิต มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=3.84$)

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ จำแนกตามรายชื่อ

ข้อ	เนื้อหา	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
การนำหลักสูตรไปใช้				
1.	กำหนดรูปแบบกิจกรรมโดยการวิเคราะห์เนื้อหาของหลักสูตร เพื่อนำมาบูรณาการ	3.89	0.66	มาก
2.	ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์หลักสูตร	3.86	0.75	มาก
3.	วิเคราะห์โดยการนำเนื้อหาในหลักสูตรมาบูรณาการภายในสาระวิชา	3.67	0.66	มาก
4.	วิเคราะห์โดยการนำเนื้อหาในหลักสูตรมาบูรณาการระหว่างสาระวิชา	3.90	0.63	มาก
5.	สอนวิชาที่ตนรับผิดชอบ และบูรณาการแบบสอดแทรกวิชาอื่น เข้าไปในการสอนด้วย	3.98	0.71	มาก
เฉลี่ย		3.92	0.55	มาก

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านหลักสูตร ข้อการนำหลักสูตรไปใช้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.92$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ข้อสอนวิชาที่ตนรับผิดชอบ และบูรณาการแบบสอดแทรกวิชาอื่นเข้าไปในการสอนด้วย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.98$) รองลงมา ข้อวิเคราะห์โดยการนำเนื้อหาในหลักสูตรมาบูรณาการระหว่างสาระวิชา ($\bar{X}=3.90$) และข้อวิเคราะห์โดยการนำเนื้อหาในหลักสูตรมาบูรณาการภายในสาระวิชา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=3.67$)

ตารางที่ 4.13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำแนกตามรายชื่อ

ข้อ	เนื้อหา	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
กระบวนการเรียนรู้				
1.	มีการวางแผนการสอนเสริมโดยแบ่งเนื้อหาการเรียนรู้ตามความยากง่าย	4.16	0.65	มาก
2.	มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และหาข้อสรุปร่วมกัน	3.96	0.72	มาก
3.	มีการให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้า งานเดี่ยว งานกลุ่ม	3.99	0.60	มาก
4.	จัดกระบวนการกลุ่มที่สอดแทรกกระบวนการคิดเป็น ให้ฝึกคิด วิเคราะห์ เชื่อมโยงสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง	4.04	0.65	มาก
5.	การจัดการเรียนรู้สัปดาห์ละ 9 ชม. มีการติดตามและช่วยเหลือผู้เรียน โดยเพื่อน กลุ่มเพื่อน หรือครูผู้สอน	4.06	0.69	มาก
เฉลี่ย		4.04	0.53	มาก

จากตารางที่ 4.13 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านหลักสูตร ข้อกระบวนการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.04$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ข้อมีการวางแผนการสอนเสริม โดยแบ่งเนื้อหาการเรียนรู้ตามความยากง่าย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.16$) รองลงมา ข้อการจัดการเรียนรู้สัปดาห์ละ 9 ชม. มีการติดตามและช่วยเหลือผู้เรียน โดยเพื่อน กลุ่มเพื่อน หรือครูผู้สอน ($\bar{X}=4.06$) และข้อมีการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และหาข้อสรุปร่วมกัน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=3.96$)

ตารางที่ 4.14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำแนกตามรายชื่อ

ข้อ	เนื้อหา	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
การเรียนรู้ด้วยตนเอง				
1.	มีบทบาทในการจัดเตรียม อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือ แนะนำให้ผู้เรียนพัฒนากระบวนการคิดเรียนรู้ด้วยตนเอง	3.99	0.68	มาก
2.	กำหนดแผนในการเรียนรู้ที่สามารถปฏิบัติได้จริง และสอดคล้องกับวิชาที่ลงทะเบียน	3.94	0.65	มาก
3.	กำหนดให้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง โดยมีสื่อแบบเรียน	3.99	0.71	มาก
เฉลี่ย		3.97	0.59	มาก

จากตารางที่ 4.14 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านหลักสูตร ข้อการเรียนรู้ด้วยตนเอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.97$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ข้อมีบทบาทในการจัดเตรียม อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือ แนะนำให้ผู้เรียนพัฒนากระบวนการคิดเรียนรู้ด้วยตนเอง และข้อกำหนดให้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง โดยมีสื่อแบบเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.99$) และข้อกำหนดแผนในการเรียนรู้ที่สามารถปฏิบัติได้จริง และสอดคล้องกับวิชาที่ลงทะเบียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=3.94$)

ตารางที่ 4.15 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการเรียนรู้แบบทางไกล จำแนกตามรายชื่อ

ข้อ	เนื้อหา	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
การเรียนรู้แบบทางไกล				
1.	มีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการติดต่อสื่อสาร	3.84	0.79	มาก
2.	มีบทบาทในการจัดเตรียมสื่อทางไกล และอำนวยความสะดวก ให้คำแนะนำในลักษณะสื่อแบบบูรณาการการเรียนรู้	3.73	0.75	มาก
เฉลี่ย		3.78	0.71	มาก

จากตารางที่ 4.15 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านหลักสูตร ข้อการเรียนรู้แบบทางไกล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.78$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ข้อมีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการติดต่อสื่อสาร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.84$) และข้อมีบทบาทในการจัดเตรียมสื่อทางไกล และอำนวยความสะดวก ให้คำแนะนำในลักษณะสื่อแบบบูรณาการการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=3.73$)

ตารางที่ 4.16 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านกระบวนการเรียนรู้จำแนกตามรายชื่อ

ข้อ	เนื้อหา	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
กระบวนการเรียนรู้				
1.	บูรณาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการพัฒนา	3.93	0.70	มาก
2.	จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้	3.92	0.69	มาก
3.	จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.01	0.72	มาก
เฉลี่ย		3.96	0.61	มาก

จากตารางที่ 4.16 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.96$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.01$) รองลงมา ข้อบูรณาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการพัฒนา ($\bar{X}=3.93$) และข้อจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=3.92$)

ตารางที่ 4.17 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ จำแนกตามรายชื่อ

ข้อ	เนื้อหา	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
สื่อและแหล่งเรียนรู้				
1.	มีการใช้สื่อการสอนที่ฝึกการคิด การแก้ปัญหา และการค้นพบความรู้	3.93	0.66	มาก
2.	การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนสอดคล้องกับวิชาที่เรียน	3.98	0.68	มาก
3.	ใช้สื่อที่ทันสมัยและบูรณาการเข้ากับสถานการณ์อย่างเหมาะสม	3.91	0.73	มาก
4.	ผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม	3.94	0.71	มาก
เฉลี่ย		3.94	0.58	มาก

จากตารางที่ 4.17 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.94$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ข้อการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนสอดคล้องกับวิชาที่เรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.98$) รองลงมา ข้อผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ($\bar{X}=3.94$) และข้อใช้สื่อที่ทันสมัยและบูรณาการเข้ากับสถานการณ์อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=3.91$)

ตารางที่ 4.18 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามรายชื่อ

ข้อ	เนื้อหา	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1.	มีการตรวจสอบความรู้ก่อนเรียน ระหว่างภาคเรียน และปลายภาคเรียน การวัดและประเมินผลรายวิชา	4.02	0.70	มาก
2.	ใช้วิธีการที่หลากหลายในการประเมิน โดยเลือกให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระของรายวิชา	4.04	0.72	มาก
3.	ประเมินจากการมีส่วนร่วมและมุ่งเน้นการพัฒนาชุมชนสังคม	3.99	0.71	มาก
4.	ประเมินจากกิจกรรมที่สามารถสร้าง/พัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตนเอง ครอบคลุมไว้ได้	4.04	0.69	มาก
5.	ประเมินจากการเข้าร่วมกิจกรรมไม่น้อยกว่า 200 ชั่วโมง	4.15	0.71	มาก
6.	มีการประเมินคุณธรรมทั้ง 3 ด้าน เพื่อการพัฒนาตน พัฒนาการทำงาน และพัฒนาการอยู่ร่วมกันในสังคม ในระหว่างภาคเรียน	4.01	0.63	มาก
7.	นำผลการประเมินด้านคุณธรรมระหว่างภาคมาพัฒนาผู้เรียนในภาคเรียนถัดไป	4.00	0.66	มาก
8.	มีการเสนอแนะ หรือจัดกิจกรรมให้กับผู้เรียนที่มีผลการประเมินคุณธรรมน้อยกว่าเกณฑ์ เพื่อการพัฒนา	3.93	0.71	มาก
9.	มีการประเมินคุณภาพการศึกษานอกระบบระดับชาติ โดยการเข้ารับการประเมินในภาคเรียนสุดท้าย	4.13	0.69	มาก
เฉลี่ย		4.04	0.55	มาก

จากตารางที่ 4.18 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.04$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อประเมินจากการเข้าร่วมกิจกรรมไม่น้อยกว่า 200 ชั่วโมง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.15$) รองลงมา ข้อมีการประเมินคุณภาพการศึกษานอกระบบระดับชาติ โดยการเข้ารับการประเมินในภาคเรียนสุดท้าย ($\bar{X}=4.13$) และข้อมีการเสนอแนะ หรือจัดกิจกรรมให้กับผู้เรียนที่มีผลการประเมินคุณธรรมน้อยกว่าเกณฑ์ เพื่อการพัฒนา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=3.93$)

ตารางที่ 4.19 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพจำแนกตามรายชื่อ

ข้อ	เนื้อหา	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ				
1.	จัดทำแผนการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ/หลักสูตรอาชีพระยะสั้น	4.06	0.63	มาก
2.	จัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ ให้สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียนและศักยภาพของแต่ละพื้นที่	4.09	0.66	มาก
3.	หลักสูตรที่หลากหลายและยืดหยุ่นทั้งในด้านสาระการเรียนรู้ สอดคล้องกับวิถีชีวิต ความแตกต่างระหว่างบุคคล ชุมชนและสังคม	4.08	0.68	มาก
4.	สามารถนำความรู้ความสามารถ เจตคติต่อการประกอบอาชีพ ไปใช้ประโยชน์ที่สร้างรายได้ได้จริง	4.03	0.66	มาก
เฉลี่ย		4.06	0.54	มาก

จากตารางที่ 4.19 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการศึกษาต่อเนื่อง ข้อการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.06$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ข้อจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ ให้สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียนและศักยภาพของแต่ละพื้นที่ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.09$) รองลงมา ข้อหลักสูตรที่หลากหลายและยืดหยุ่นทั้งในด้านสาระการเรียนรู้ สอดคล้องกับวิถีชีวิต ความแตกต่างระหว่างบุคคล ชุมชนและสังคม ($\bar{X}=4.08$) และ ข้อสามารถนำความรู้ความสามารถ เจตคติต่อการประกอบอาชีพไปใช้ประโยชน์ที่สร้างรายได้ได้จริง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=4.03$)

ตารางที่ 4.20 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการศึกษาต่อเนื่อง จำแนกตามรายชื่อ

ข้อ	เนื้อหา	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน				
1.	จัดทำแผนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสังคมและชุมชนโดยใช้รูปแบบที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย	4.06	0.63	มาก
2.	ใช้หลักสูตรและการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการในรูปแบบของการฝึกอบรม การประชุม สัมมนา การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรูปแบบอื่น ๆ	4.06	0.69	มาก
3.	การจัดกิจกรรมจิตอาสา การสร้างชุมชนนักปฏิบัติ หรือรูปแบบอื่นที่ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและบริบทของชุมชนแต่ละพื้นที่	4.01	0.66	มาก
เฉลี่ย		4.04	0.56	มาก

จากตารางที่ 4.20 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการศึกษาต่อเนื่อง ข้อการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.04$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ข้อจัดทำแผนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน โดยใช้รูปแบบที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และข้อใช้หลักสูตรและการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการในรูปแบบของการฝึกอบรม การประชุม สัมมนา การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรูปแบบอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.06$) และ ข้อการจัดกิจกรรมจิตอาสา การสร้างชุมชนนักปฏิบัติ หรือรูปแบบอื่นที่ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและบริบทของชุมชนแต่ละพื้นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=4.01$)

ตารางที่ 4.21 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการศึกษาต่อเนื่อง จำแนกตามรายชื่อ

ข้อ	เนื้อหา	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต				
1.	จัดทำแผนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับปัญหาความต้องการ และ ความจำเป็นของชุมชน จัดกิจกรรมการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ ค่ายพัฒนาทักษะชีวิต การตั้งชมรม	4.07	0.65	มาก
2.	การส่งเสริมด้านกีฬา ศิลปะ ดนตรี ศิลปะการแสดง และ ความสามารถพิเศษต่าง ๆ	4.02	0.66	มาก
3.	มุ่งเน้นให้มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการชีวิตของตนเองให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีคุณธรรม จริยธรรม	4.14	0.66	มาก
4.	สามารถใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ต่อตนเอง ครอบครัว และ ชุมชน	4.11	0.65	มาก
เฉลี่ย		4.08	0.53	มาก

จากตารางที่ 4.21 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการศึกษาต่อเนื่อง ข้อการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.08$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ข้อมุ่งเน้นให้มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการชีวิตของตนเองให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีคุณธรรม จริยธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.14$) รองลงมา ข้อสามารถใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชน ($\bar{X}=4.11$) และ ข้อการส่งเสริมด้านกีฬา ศิลปะ ดนตรี ศิลปะการแสดง และความสามารถพิเศษต่างๆ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=4.02$)

ตารางที่ 4.22 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการศึกษาต่อเนื่อง จำแนกตามรายชื่อ

ข้อ	เนื้อหา	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง				
พอเพียง				
1.	สร้างความรู้ ความเข้าใจเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.11	0.67	มาก
2.	จัดหลักสูตรเชิงบูรณาการ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.13	0.64	มาก
3.	ส่งเสริมการนำความรู้เศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการวางแผนดำเนินชีวิต	4.08	0.66	มาก
เฉลี่ย		4.11	0.57	มาก

จากตารางที่ 4.22 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการศึกษาต่อเนื่อง ข้อการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.11$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ข้อจัดหลักสูตรเชิงบูรณาการ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.13$) รองลงมา ข้อสร้างความรู้ ความเข้าใจเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X}=4.11$) และ ข้อส่งเสริมการนำความรู้เศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการวางแผนดำเนินชีวิต มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=4.08$)

2.2 ความคิดเห็นต่อการศึกษตามอัชยาชัย ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังนี้

ตารางที่ 4.23 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการศึกษตามอัชยาชัย ข้อการจัดกิจกรรม ประเภทของกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

ข้อ	เนื้อหา	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1.	กิจกรรมการเรียนรู้จากการสนทนา ได้แก่ กิจกรรมในลักษณะของการนำเสนอเรื่องราว การบอกเล่าประสบการณ์และการสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ การอภิปราย เวทีชาวบ้าน การประชาพิจารณ์การเปิดเวทีพูด ตลอดจนการแนะแนว กิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์ ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้	3.91	0.70	มาก
2.	จากประสบการณ์ของบุคคล กลุ่มอาชีพประสบการณ์พัฒนาชุมชน และการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น การจัดกิจกรรมการแสดง ได้แก่ การจัดกิจกรรมการแสดงของ	3.97	0.73	มาก
3.	ตัวละครต่าง ๆ การเต้นรำ และการแสดงนาฏศิลป์การเล่นพื้นบ้าน การขับร้อง การร้องเพลง การวาด เป็นต้น กิจกรรมนันทนาการ ได้แก่ กิจกรรมเพื่อสร้างเสริมการเล่น เช่น สนามเด็กเล่น มุมของเล่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการในการ	3.83	0.67	มาก
4.	เรียนรู้กิจกรรมกลางแจ้ง การเล่นเกม ตลอดจนกิจกรรมเพื่อการนันทนาการและการบันเทิงต่าง ๆ เป็นต้น กิจกรรมการเรียนรู้จากสถานการณ์ ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้จากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติจากสถานการณ์ทางสังคม	3.91	0.70	มาก
5.	เศรษฐกิจการเมืองการปกครอง ตลอดจนกิจกรรมการเรียนรู้จากการทำงาน และการประกอบอาชีพ เป็นต้น	4.00	0.64	มาก
เฉลี่ย		3.92	0.58	มาก

จากตารางที่ 4.23 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการศึกษตามอัชยาชัย ข้อการจัดกิจกรรม ประเภทของกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.92$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อกิจกรรมการเรียนรู้จากสถานการณ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.00$) รองลงมา ข้อกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์ ($\bar{X}=3.97$) และ การจัดกิจกรรมการแสดง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=3.83$)

ตารางที่ 4.24 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการศึกษิตตามอัยาศัย
 ้ขอการส่งเสริมการจัดการเรียนรูู้ในชุมชน/เครือ่ขาย

ข้อ	เนื้อหา	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1.	จัดกิจกรรมการเรียนรูู้ตลอดชีวิตในชุมชนโดยใช้ กศน.ตำบล/ศรช. ที่ดำเนินการอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์สูงสุด สามารถสร้างเครือ่ขายการเรียนรูู้ร่วมกับองค์กรชุมชนอื่น ๆ อย่างกว้างขวาง	4.00	0.70	มาก
2.	ส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรูู้ในชุมชนโดยการจัดทำแผนชุมชน จัดเวทีชาวบ้าน การศึกษาคุณาน การฝึกอบรม เพื่อนำความรู้ไปแก้ปัญหาหรือพัฒนาชุมชน	4.00	0.72	มาก
3.	ส่งเสริมให้มีการบูรณาการความรู้ในชุมชนให้เชื่อมโยงกับหลักสูตรต่าง ๆ ของกศน. โดยคำนึงถึงการประกอบอาชีพ และการมีงานทำของผู้เรียนที่แท้จริง เพื่อประโยชน์ในการมีงานทำและการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์	3.99	0.69	มาก
4.	ส่งเสริมให้มีการขยายและพัฒนาแหล่งการเรียนรูู้ชุมชนเพื่อการสืบสานและการถ่ายทอดองค์ความรู้ โดยให้มีการจัดทำและเผยแพร่สื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ในชุมชน	3.99	0.66	มาก
5.	พัฒนาศักยภาพและส่งเสริมให้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้เชี่ยวชาญองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ เป็นแหล่งการเรียนรูู้ และนักจัดการความรู้ที่สำคัญของชุมชน	4.00	0.69	มาก
เฉลี่ย		3.99	0.58	มาก

จากตารางที่ 4.24 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการศึกษิตตามอัยาศัย ้ขอการส่งเสริมการจัดการเรียนรูู้ในชุมชน/เครือ่ขาย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.99$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อจัดกิจกรรมการเรียนรูู้ตลอดชีวิตในชุมชนโดยใช้ กศน.ตำบล/ศรช. ที่ดำเนินการอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์สูงสุด สามารถสร้างเครือ่ขายการเรียนรูู้ร่วมกับองค์กรชุมชนอื่น ๆ อย่างกว้างขวาง ข้อส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรูู้ในชุมชนโดยการจัดทำแผนชุมชน จัดเวทีชาวบ้าน การศึกษาคุณาน การฝึกอบรม เพื่อนำความรู้ไปแก้ปัญหาหรือพัฒนาชุมชน และข้อพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมให้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้เชี่ยวชาญองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ เป็นแหล่งการเรียนรูู้ และนักจัดการความรู้ที่

สำคัญของคน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.00$) และ ข้อเสนอให้มีการบูรณาการความรู้ในชุมชนให้เชื่อมโยงกับหลักสูตรต่าง ๆ ของกศน. โดยคำนึงถึงการประกอบอาชีพ และการมีงานทำของผู้เรียนที่แท้จริง เพื่อประโยชน์ในการมีงานทำและการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ และข้อเสนอให้มีการขยายและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ชุมชนเพื่อการสืบสานและการถ่ายทอดองค์ความรู้ โดยให้มีการจัดทำและเผยแพร่สื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ในชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=3.99$)

ตารางที่ 4.25 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการศึกษิตตามอัธยาศัย ข้อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

ข้อ	เนื้อหา	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1.	หน่วยงาน กศน.หรือหน่วยงานราชการอื่น ๆ ดำเนินการเอง	4.02	0.64	มาก
2.	หน่วยงานเอกชนดำเนินการ	3.80	0.77	มาก
	เฉลี่ย	3.91	0.61	มาก

จากตารางที่ 4.25 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการศึกษิตตามอัธยาศัย ข้อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.91$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อหน่วยงาน กศน.หรือหน่วยงานราชการอื่น ๆ ดำเนินการเอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.02$) และ ข้อหน่วยงานเอกชนดำเนินการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=3.80$)

ตารางที่ 4.26 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการศึกษาตามอัธยาศัย ข้อสื่อที่ใช้ในการเผยแพร่ความรู้

ข้อ	เนื้อหา	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1.	สื่อบุคคล เช่น ผู้เชี่ยวชาญ ครูภูมิปัญญา	3.93	0.71	มาก
2.	สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น วารสาร แผ่นพับ ใบปลิว	3.98	0.70	มาก
3.	สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น คอมพิวเตอร์ DVD ฯลฯ	3.88	0.72	มาก
	เฉลี่ย	3.93	0.59	มาก

จากตารางที่ 4.26 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการศึกษาตามอัธยาศัย ข้อสื่อที่ใช้ในการเผยแพร่ความรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.93$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น วารสาร แผ่นพับ ใบปลิว มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.98$) รองลงมา ข้อสื่อบุคคล เช่น ผู้เชี่ยวชาญ ครูภูมิปัญญา ($\bar{X}=3.93$) และ ข้อสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น คอมพิวเตอร์ DVD ฯลฯ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=3.88$)

ตารางที่ 4.27 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรม

ข้อ	เนื้อหา	μ	σ	ระดับความคิดเห็น
1.	ประเมินจากความพึงพอใจของผู้ใช้บริการหรือผู้เข้าร่วมกิจกรรม	4.06	0.65	มาก
2.	ประเมินจากผู้จัดกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัย	4.04	0.66	มาก
	เฉลี่ย	4.05	0.63	มาก

จากตารางที่ 4.27 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการศึกษาตามอัธยาศัย ข้อการวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.05$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อประเมินจากความพึงพอใจของผู้ใช้บริการหรือผู้เข้าร่วมกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.06$) และ ข้อประเมินจากผู้จัดกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=4.04$)

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตจำแนกตามเพศ อายุ วุฒิกการศึกษา ตำแหน่งและสถานที่ปฏิบัติงาน

ตารางที่ 4.28 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตจำแนกตามเพศ

ด้าน	เพศ				F	Sig
	ชาย		หญิง			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ด้านหลักสูตร	4.06	0.442	3.96	0.470	1.558	0.121
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.04	0.427	3.92	0.538	1.850	0.066
3. ด้านการวัดและประเมินผล	4.07	0.484	4.06	0.590	0.753	0.452
4. ด้านการศึกษาต่อเนื่อง	4.13	0.455	4.04	0.518	1.204	0.230
เฉลี่ย	4.07	0.396	3.96	0.475	1.738	0.2172

$P < .05$

จากตารางที่ 4.28 พบว่า ความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในด้านหลักสูตร ($F=1.558$) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($F=1.850$) ด้านการวัดและประเมินผล($F=0.753$) และด้านการศึกษาต่อเนื่อง($F=1.204$) จำแนกตามเพศ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05($F=1.738$)

ตารางที่ 4.29 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตจำแนกตามอายุ

ด้าน	อายุ				F	Sig.
	20-30 ปี	31-40 ปี	41-50 ปี	51 ปีขึ้นไป		
	\bar{X}	\bar{X}	\bar{X}	\bar{X}		
1. หลักสูตร	3.83	4.03	3.98	4.01	1.460	0.226
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	3.77	3.99	3.98	3.97	1.365	0.254
3. การวัดและประเมินผล	3.75	4.07	4.10	4.03	2.597	0.053
4. การศึกษาต่อเนื่อง	3.84	4.09	4.15	4.12	2.258	0.082
เฉลี่ย	3.80	4.03	4.01	4.01	1.901	0.130

$P < .05$

จากตารางที่ 4.29 ความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในด้านหลักสูตร ($F = 1.460$) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($F = 1.365$) ด้านการวัดและประเมินผล ($F = 2.597$) และด้านการศึกษาต่อเนื่อง ($F = 2.258$) จำแนกตามอายุ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 1.901$)

ตารางที่ 4.30 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต จำแนกตามวุฒิการศึกษา

ด้าน	ระดับการศึกษา				F	Sig.
	ประกาศนียบัตร	ปริญญาตรี	ป.บัณฑิต	ปริญญาโท		
	\bar{X}	\bar{X}	\bar{X}	\bar{X}		
1. หลักสูตร	4.32	3.95	4.06	4.21	3.899	0.030
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.22	3.93	4.03	4.04	1.722	0.163
3. การวัดและประเมินผล	4.36	3.98	4.15	4.31	3.709	0.212
4. การศึกษาต่อเนื่อง	4.33	4.02	4.24	4.19	3.016	0.301
เฉลี่ย	4.28	3.95	4.11	4.17	3.644	0.175

$P < .05$

จากตารางที่ 4.30 ความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งด้านหลักสูตร ($F = 3.899$) ส่วนด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($F = 1.722$) ด้านการวัดและประเมินผล ($F = 3.709$) และด้านการศึกษาต่อเนื่อง ($F = 3.016$) จำแนกตามวุฒิการศึกษา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.31 การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต จำแนกตามตำแหน่ง

ด้าน	ตำแหน่ง						F	Sig.
	ข้าราชการ การครู	ครูอาสา กศน.	ครูอาสา ปอเนาะ	ครู กศน. ตำบล	ครู ศูนย์ฯ	ครูประจำ กลุ่ม		
	\bar{X}	\bar{X}	\bar{X}	\bar{X}	\bar{X}	\bar{X}		
1. หลักสูตร	4.15	3.93	4.14	4.00	3.95	3.83	1.614	0.157
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.04	3.87	4.09	4.02	3.98	3.80	1.472	0.200
3. การวัดและประเมินผล	4.15	3.98	4.18	4.06	3.91	3.85	1.216	0.303
4. การศึกษาต่อเนื่อง	4.15	4.05	4.20	4.08	3.97	3.93	0.947	0.451
เฉลี่ย	4.12	3.93	4.12	4.02	3.93	3.83	1.405	0.224

$P < .05$

จากตารางที่ 4.31 ความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในด้านหลักสูตร ($F = 1.614$) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($F = 1.472$) ด้านการวัดและประเมินผล ($F = 1.216$) และด้านการศึกษาต่อเนื่อง ($F = 0.947$) จำแนกตามตำแหน่ง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 3.644$)

ตารางที่ 4.32 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต จำแนกตามสถานที่ปฏิบัติงาน

ด้าน	สถานที่ปฏิบัติงาน										F	Sig.			
	เมือง	เชียงใหม่	ระยอง	ร้อยเอ็ด	ศรีสะเกษ	จันทบุรี	ฉะเชิงเทรา	แม่ฮ่องสอน	สุรินทร์	สุโขทัย			ตาก		
	\bar{X}	\bar{X}	\bar{X}	\bar{X}	\bar{X}	\bar{X}	\bar{X}	\bar{X}	\bar{X}	\bar{X}	\bar{X}				
1. หลักสูตร	3.63	4.12	3.80	3.96	3.91	4.08	3.82	3.89	4.33	3.90	4.43	4.17	4.07	4.781	0.000*
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	3.58	4.05	3.71	3.84	3.87	4.09	3.82	3.88	4.37	3.80	4.44	4.10	4.10	5.144	0.000*
3. การวัดและประเมินผล	3.66	4.17	3.80	4.08	3.93	4.10	3.87	3.95	4.40	3.87	4.52	4.15	4.10	3.538	0.000*
4. การศึกษาต่อเนื่อง	3.76	4.19	3.92	4.05	3.91	4.21	3.96	3.95	4.53	3.80	4.63	4.08	4.10	5.308	0.000*
เฉลี่ย	3.64	4.10	3.71	3.93	3.90	4.12	3.86	3.90	4.39	3.83	4.49	4.13	4.06	6.026	0.000*

จากตารางที่ 4.32 ความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านหลักสูตร (F = 4.781) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (F = 5.144) ด้านการวัดและประเมินผล (F = 3.538) และด้านการศึกษาต่อเนื่อง (F = 5.308) จำแนกตามสถานที่ปฏิบัติงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .05 (F = 3.644)

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับครูการศึกษานอกระบบในจังหวัดนครราชสีมาในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอสรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

1.1.2 เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จำแนกตามตัวเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน กศน. และสถานที่ปฏิบัติงาน

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนตามลำดับดังนี้

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 228 คน

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามซึ่งทั้งหมดมี 3 ตอน โดยตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน กศน. และสถานที่ปฏิบัติงาน ตอนที่ 2 เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบ และตอนที่ 3 เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาตามอัธยาศัย โดย

ตอนที่ 2 และตอนที่ 3 เป็นคำถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่าห้าระดับของลิเคิร์ต คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

- 1) ผู้วิจัยทำเรื่องยื่นคำร้องต่อสำนักบัณฑิตศึกษาประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ เพื่อให้ให้ออกหนังสือขอความร่วมมือไปยังสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา
- 2) ผู้วิจัยทำหนังสือถึงผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา เพื่อจัดทำหนังสือจากสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมาถึงผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก ครู กศน. ของสถานศึกษา
- 3) ผู้วิจัยดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการนำแบบสอบถามไปขอความร่วมมือ จากผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอทุกอำเภอในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 228 ฉบับ
- 4) การกำหนดส่งคืนข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดส่งคืนโดยผ่านสำนักงานกศน. จังหวัดนครราชสีมา และบางส่วนผู้วิจัยไปรับข้อมูลด้วยตนเอง ภายในกำหนดระยะเวลา 15 วัน
- 5) ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนทั้งหมด 228 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามทั้งหมด จากนั้นจึง ตรวจสอบแบบสอบถาม จากนั้นจึงได้ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของแบบสอบถาม บันทึกลงในแบบลงรหัสข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าทดสอบค่าที และการทดสอบค่าเอฟ ในระดับนัยสำคัญ 0.05

1.3 ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1.3.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 63.60 อายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 66.20 วุฒิการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 77.60 ตำแหน่งครูอาสาสมัคร กศน. คิดเป็นร้อยละ 31.60 มีประสบการณ์ในการทำงาน กศน. 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.40 และสถานที่ปฏิบัติงานในอำเภอหรือเสาะ คิดเป็นร้อยละ 11.40

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูการศึกษานอกระบบในจังหวัดนราธิวาสต่อการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ความคิดเห็นของครูการศึกษานอกระบบในจังหวัดนราธิวาสต่อการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านหลักสูตร

1.1 **แนวคิดและความเชื่อ** ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าการใช้ความรู้เนื้อหาเชื่อมโยงปัญญาธรรม ศิลธรรม และวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

1.2 **หลักการ** ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยตระหนักว่าผู้เรียนมีความสำคัญสามารถพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

1.3 **จุดมุ่งหมายการเรียนรู้** อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยบูรณาการความรู้ ควบคู่กับด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

1.4 **ด้านโครงสร้าง** ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้เรียนทุกระดับต้องเข้าร่วมกิจกรรม กพช. 200 ชม. และกิจกรรมโครงการ 3 หน่วยกิต ในรายวิชาเลือก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

1.5 **ด้านทักษะการเรียนรู้** ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าการบูรณาการความรู้ความเข้าใจ โดยใช้ทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการบูรณาการความรู้ความเข้าใจ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ ประเภทต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

1.6 **ด้านความรู้พื้นฐาน** ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับภาษาไทย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

1.7 **ด้านสาระการประกอบอาชีพ** ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การบูรณาการความรู้ในงานอาชีพ มองเห็นช่องทาง ตัดสินใจประกอบอาชีพได้ตามความต้องการและศักยภาพของตนเอง ข้อมีการบูรณาการความรู้ในด้านทักษะอาชีพ และข้อมีการบูรณาการความรู้ในด้านการจัดการอาชีพอย่างมีคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

1.8 ด้านทักษะการดำเนินชีวิต ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การบูรณาการความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

1.9 ด้านการพัฒนาสังคม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การบูรณาการความรู้ด้านหน้าที่พลเมือง ประชาธิปไตย จิตสาธารณะ เพื่อความสงบสุขของตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

1.10 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การสอนวิชาที่ตนรับผิดชอบ และบูรณาการแบบสอดคล้องกับวิชาอื่นเข้าไปในการสอนด้วย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.1 ด้านกระบวนการเรียนรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การวางแผนการสอนเสริมโดยแบ่งเนื้อหาการเรียนรู้ตามความยากง่าย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

2.2 ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทในการจัดเตรียม อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือแนะนำให้ผู้เรียนพัฒนากระบวนการคิดเรียนรู้ด้วยตนเอง และการกำหนดให้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง โดยมีสื่อแบบเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

2.3 ด้านการเรียนรู้แบบทางไกล ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการติดต่อสื่อสาร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

3. ด้านกระบวนการเรียนรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านการกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

4. ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนสอดคล้องกับวิชาที่เรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

5. ด้านการวัดและประเมินผล ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การประเมินจากการเข้าร่วมกิจกรรมไม่น้อยกว่า 200 ชั่วโมง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

6. ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ ให้สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียนและศักยภาพของแต่ละพื้นที่ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

7. ด้านการศึกษาต่อเนื่อง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยรายละเอียดดังนี้

7.1 ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การจัดทำแผนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสังคมและชุมชนโดยใช้รูปแบบที่

เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และการใช้หลักสูตรและการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการในรูปแบบของการฝึกอบรม การประชุม สัมมนา การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรูปแบบอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

7.2 การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การมุ่งเน้นให้มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการชีวิตของตนเองให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีคุณธรรม จริยธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

7.3 ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การจัดหลักสูตรเชิงบูรณาการ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

ความคิดเห็นต่อการศึกษตามอัยาศัย ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังนี้

1. ประเภทของกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การกิจกรรมการเรียนรู้จากสถานการณ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

2. การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในชุมชน/เครือข่าย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนโดยใช้ กศน.ตำบล/ศรช. ที่ดำเนินการอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์สูงสุด สามารถสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกับองค์กรชุมชนอื่น ๆ อย่างกว้างขวาง ข้อเสนอส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนโดยการจัดทำแผนชุมชน จัดเวทีชาวบ้าน การศึกษาดูงาน การฝึกอบรม เพื่อนำความรู้ไปแก้ปัญหาหรือพัฒนาชุมชน และขอพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมให้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้เชี่ยวชาญองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ เป็นแหล่งการเรียนรู้ และนักจัดการความรู้ที่สำคัญของชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

3. การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า หน่วยงาน กศน.หรือหน่วยงานราชการอื่น ๆ ดำเนินการเอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

4. สื่อที่ใช้ในการเผยแพร่ความรู้ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น วารสาร แผ่นพับ โบปลิว มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

5. การวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การประเมินจากความพึงพอใจของผู้ใช้บริการหรือผู้เข้าร่วมกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครู กศน.ในจังหวัดนราธิวาส ต่อการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน กศน. และสถานที่ปฏิบัติงาน

1. ด้านเพศ พบว่า ครูเพศชายและเพศหญิงมี ความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งด้านหลักสูตร ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการศึกษาต่อเนื่อง และการศึกษาตามอัธยาศัยไม่แตกต่างกัน
2. ด้านอายุ พบว่า ครูที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการศึกษาตามอัธยาศัยทั้งด้านหลักสูตร ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการศึกษาต่อเนื่อง และการศึกษาตามอัธยาศัย ไม่แตกต่างกัน
3. ด้านวุฒิการศึกษา พบว่า ความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการศึกษาตามอัธยาศัย ทั้งด้านหลักสูตร ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการศึกษาต่อเนื่อง และการศึกษาตามอัธยาศัยจำแนกตามประสบการณ์ไม่แตกต่างกัน
4. ด้านตำแหน่ง พบว่า ครูที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการศึกษาตามอัธยาศัยทั้งด้านหลักสูตร ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการศึกษาต่อเนื่อง และการศึกษาตามอัธยาศัยแตกต่างกัน
5. ด้านระดับการศึกษา พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการศึกษาตามอัธยาศัยทั้งด้านหลักสูตร ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการศึกษาต่อเนื่อง และการศึกษาตามอัธยาศัย แตกต่างกัน
6. ด้านสถานที่ทำงาน พบว่า ในภาพรวม ครูที่มีสถานที่ปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการศึกษาตามอัธยาศัย ทั้งด้านหลักสูตร ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการศึกษาต่อเนื่อง และการศึกษาตามอัธยาศัย แตกต่างกัน

2. อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับครูการศึกษานอกระบบในจังหวัดนครราชสีมาในครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 ความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช

ความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จำแนกตามภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านหลักสูตร เป็นหลักสูตรที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาได้ ทำให้การเรียนรู้การพบปะกับครูและเพื่อนเกิดแลกเปลี่ยนประสบการณ์ หลักสูตรที่ผู้เรียนสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีลักษณะการจัดกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยใช้วิธีการเรียนที่หลากหลาย ได้แก่ การพบกลุ่ม การอภิปราย การเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นต้น มีการใช้สื่อการสอนที่หลากหลายและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย มีแหล่งเรียนรู้มากมาย มีการวัดและประเมินผลโดยวิธีการต่างๆ เช่น การวัดจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การประเมินจากสภาพจริง ซึ่งผลจากการวิจัยสอดคล้องกับการวิจัยของ รุจิรา พะปะเสน (2557: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการปฏิบัติงานของครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในเขตจังหวัดหนองคาย ผลการศึกษา พบว่า หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลที่อยู่นอกระบบ โรงเรียน ซึ่งมีความรู้และประสบการณ์จากการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ โดยการกำหนดสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผลที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนากลุ่มเป้าหมาย ด้านจิตใจให้มีคุณธรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาการเรียนรู้ โดยสามารถจัดการกับองค์ความรู้ ทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น และเทคโนโลยี เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา รวมทั้งคำนึงถึงธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียนที่อยู่นอกระบบ และสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจสังคม การเมือง การปกครอง ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการสื่อสาร

2.2 ความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการศึกษาตามอัธยาศัย ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการศึกษาตามอัธยาศัย ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พบว่า สภาพการดำเนินงานของ กศน. ตำบล ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการติดตาม ประเมินและรายงานผล ด้านการมีส่วนร่วม และด้านการบริหารจัดการ ในภาพรวมมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ สมปอง วิมาโร (2554. บทสรุปสำหรับผู้บริหาร) ที่ศึกษา สภาพการดำเนินงานของ กศน. ตำบล : แหล่งเรียนรู้ราคาถูก สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดศรีสะเกษ ผลการศึกษาพบว่า การจัดการศึกษาตามอัธยาศัยของ กศน. ตำบล ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการ

ติดตาม ประเมินและรายงานผล ด้านการมีส่วนร่วม และด้านการบริหารจัดการ ในภาพรวมมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก จากผลการวิจัยเป็นเพราะว่า การศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการศึกษาที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย โดยการศึกษาตามอัธยาศัย ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning) ที่เติมเต็มความต้องการของมนุษย์ที่แสวงหาต้องการเรียนรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ นอกเหนือการเรียนในระบบโรงเรียน โอกาสของการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเกิดขึ้นได้ตลอด ยิ่งเทคโนโลยีก้าวหน้าก็ทำให้การสื่อสารแฉลบ ทำให้สามารถหาแหล่งการเรียนรู้ได้ทั่วทุกมุมโลกโดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ โดยเรียนรู้ได้จากสื่อต่าง ๆ อาทิ รายการวิทยุ-โทรทัศน์กระจายเสียง ภาพยนตร์ สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ CD-DVD แหล่งเรียนรู้ออนไลน์ทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งสื่อต่าง ๆ เหล่านี้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่ายในยุคที่อินเทอร์เน็ตมีความเร็วสูง อีกทั้งยังมีห้องสมุดประชาชนที่เป็นการให้บริการทางการศึกษาตามอัธยาศัยแก่ชนทุกชั้น ทุกเพศ ทุกวัย ทุกระดับการศึกษา โดยมีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีนิสัยรักการอ่าน และการศึกษาค้นคว้า โดยห้องสมุดประชาชนจะให้บริการข่าวสารและความรู้ต่างๆ ที่ทันต่อเหตุการณ์และความเคลื่อนไหวของประเทศและของโลกอีกด้วย

2.3 ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของครูต่อการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.3.1 ความคิดเห็นของบุคลากร กศน. ที่มีต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน กศน. มีระดับความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะทุกคนทำงานในลักษณะเดียวกันคือการจัดการการเรียนการสอนซึ่งทุกคนมีความเข้าใจในแนวคิด ปรัชญา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดประเมินผลตามแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบ ซึ่งกำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กระทรวงศึกษาธิการ: 2551) ซึ่งปัจจุบันทางหน่วยงานมีการอบรมทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติ เป็นระยะๆอย่างสม่ำเสมอ ให้บุคลากรที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้มีความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้บุคลากรทางการศึกษานอกระบบสามารถเข้าใจแนวคิด ปรัชญา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดประเมินผลตามแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบได้เป็นอย่างดี

2.3.2 ความคิดเห็นของบุคลากร กศน. ที่มีต่อการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ด้านหลักสูตร ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการศึกษาต่อเนื่อง และด้านการศึกษาตามอัธยาศัย จำแนกตามสถานที่ปฏิบัติงานมีความคิดเห็นแตกต่างกัน

ซึ่งในเรื่องนี้มีความเป็นไปได้ เนื่องจากในสถานที่ปฏิบัติงานแต่ละแห่ง มีความแตกต่างกันในด้านสภาพแวดล้อมทางการศึกษา เช่น สภาพพื้นที่ ภูมิประเทศ วัฒนธรรม ประเพณี ฯลฯ ดังนั้นผู้สอนจะต้องมีการประยุกต์การจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมหรือสถานที่ปฏิบัติงานดังกล่าว โดยมีจุดมุ่งหมายที่ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามสภาพจริง และตรงกับหลักการจัดการศึกษาที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ (หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551) ผู้สอนสามารถกำหนดวัตถุประสงค์ จัดกิจกรรมและการประเมินผลให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้มีความคิดเห็นแตกต่างกันในเรื่องสถานที่ปฏิบัติงาน

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

3.1.1 ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า การกำหนดครูที่ลงไปสอนในพื้นที่จำเป็นต้องมีการศึกษาบริบทของท้องถิ่นอย่างละเอียด โดยเฉพาะพื้นที่ซึ่งมีความแตกต่างทางด้านภาษา ประเพณี วัฒนธรรม เช่น ครูที่สามารถใช้ภาษาถิ่นได้ดี จะเป็นที่ยอมรับของผู้เรียนและประชาชนในพื้นที่ ดังนั้นในการจัดบุคลากรเพื่อสอนในพื้นที่ จึงควรตระหนักในเรื่องนี้และจัดบุคลากรที่เหมาะสม จะทำให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

3.1.2 ด้านเครือข่าย ควรใช้หลักการดำเนินงานของ กศน. ยึดชุมชนเป็นฐานในการดำเนินงานและการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ต้นทุนของชุมชน เช่น อาคาร สถานที่ แหล่งวิทยาการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม มีการประสานเครือข่ายในชุมชนร่วมการจัดการเรียนรู้ โดยส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นภาคีเครือข่ายในการดำเนินกิจกรรม โดย กศน. เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และการจัดกิจกรรม

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของ 3 จังหวัดชายแดนใต้ คือ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส กับโรงเรียนในพื้นที่อื่นๆ

3.2.2 ควรศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนการศึกษานอกระบบ ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของ 3

จังหวัดชายแดนใต้ คือ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนของนักเรียนทั้ง 3 จังหวัด

3.2.3 ควรศึกษาเชิงลึกในการจัดการศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้จัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ตามบริบทของพื้นที่ สภาพแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542* กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2551). *พระราชบัญญัติการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.2551*. กรุงเทพฯ: ครูสภา: ตลาดพร้าว.
- _____. (2551). *พระราชบัญญัติการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551* กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2552). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- คมกฤษ จันทร์ขจร. (2551). *การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต*. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษาคุญภักดิ์บัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ชลทิพย์ เอี่ยมสำอางค์. (2555). *การวิจัยเชิงปริมาณในการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย*. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช*
- ทองอยู่ แก้วไทรสะ. (2555). *ระบบการศึกษา*. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาปรัชญาและหลักการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย* หน้าที่ 1 หน้า 3-59 นนทบุรี.
- ปฐุม นียมมานนท์. (2555). *ทิศทางการจัดการศึกษาของ กศน. ยุคใหม่* ในสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ กรุงเทพฯ.
- รายงานการวิจัย เรื่อง *การประเมินผลการดำเนินงาน การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงาน กศน.) เอกสาร*.
- รุจิรา พะปะเสน. (2557). *การปฏิบัติงานของครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย* ในเขตจังหวัดหนองคาย.

- วิกิร ตัณฑาทูโท. (2555). การวิจัยเพื่อการวางแผนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม
 อรรถศาสตร์ ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาสัมมนาการบริหารจัดการศึกษานอกระบบและ
 การศึกษาตามอรรถศาสตร์* หน่วยที่ 13 หน้า 5-68 นนทบุรี:
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์.
- สมถวิล วิจิตรวรรณ. (2554). ระเบียบวิธีทางสถิติและการรวบรวมข้อมูล ใน *เอกสารการสอน
 ชุดวิชา การวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอรรถศาสตร์* หน่วยที่ 5
 หน้า 3-94 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์.
- สมประสงค์ วิทย์เกียรติ. (2555). หลักการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอรรถศาสตร์. ใน
เอกสารการสอนชุดวิชาหลักการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอรรถศาสตร์ หน่วยที่ 5
 หน้า 3-36 นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์.
- สมปอง วิมาโร. (2554). รายงานการศึกษาส่วนบุคคล (Individual Study) สภาพการดำเนินงานของ
 กศน.ตำบล: แหล่งเรียนรู้ราคาถูก สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา
 ตามอรรถศาสตร์จังหวัดศรีสะเกษ.
- สาระและหลักแนวคิดประกอบการดำเนินงาน กศน. คัมภีร์ กศน. (2551). หน่วยศึกษานิเทศก์
 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอรรถศาสตร์สำนักงาน
 ปลัดกระทรวงศึกษาธิการกระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542*
 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). *กรอบทิศทางพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนา
 เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). *แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559)*.
 กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). น โยบายและยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการปฏิรูป
 การศึกษาด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบาย
 ด้านการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตและโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภา
 การศึกษา
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอรรถศาสตร์. (2551). *คู่มือการดำเนินงาน*
 กรุงเทพฯ: ไทยพับบลิค เอ็ดดูเคชั่น.

- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2551) *แนวทางการจัดการเรียนรู้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษามัธยมศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ไทยพับบลิค เอ็ดดูเคชั่น.
- _____. (2551). *หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษามัธยมศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ไทยพับบลิค เอ็ดดูเคชั่น.
- _____. (2551). *เอกสารสาระทักษะการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: ไทยพับบลิค เอ็ดดูเคชั่น.
- _____. (2551). *เอกสารสาระความรู้พื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: ไทยพับบลิค เอ็ดดูเคชั่น.
- _____. (2551). *เอกสารสาระการประกอบอาชีพ*. กรุงเทพฯ: ไทยพับบลิค เอ็ดดูเคชั่น.
- _____. (2551). *เอกสารสาระการดำเนินชีวิต*. กรุงเทพฯ: ไทยพับบลิค เอ็ดดูเคชั่น.
- _____. (2551). *แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: ไทยพับบลิค เอ็ดดูเคชั่น.
- _____. (2554). *รายงานผลการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย*. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2551). *พระราชบัญญัติส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ.
- สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์. (2555). แนวคิดร่วมสมัยทางการบริหารการศึกษา. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา* หน่วยที่ 10 หน้า 38-51 นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2554). การวิจัยกับการพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย* หน่วยที่ 6 หน้า 7-55 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์.
- สุรพล นิตไกรพจน์ และคณะ. (2556). รายงานการวิจัย แนวทางและความเป็นไปได้ในการปรับเปลี่ยนภารกิจ บทบาท และอำนาจหน้าที่ ของ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงาน กศน.) ให้สอดคล้องกับแนวคิดในเรื่อง การส่งเสริมการศึกษาดลอดชีวิต.
- สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล. “รายงานการวิจัยการประเมินผลการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551” คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.2556
- _____. (2555). *การศึกษาดลอดชีวิต*. กรุงเทพฯ : บริษัท นำทองการพิมพ์ จำกัด.
- _____. ม.ป.ป. *เอกสารสาระหลักการและแนวคิดประกอบการดำเนินงาน กศน.:คัมภีร์ กศน.* กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็น.เอ.รัตนะเทรตดิ้ง.

- อัญชลี ธรรมะวิจิตร. (2553). การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในปัจจุบัน
 _____. (2552). *การศึกษาต่อเนื่อง : นโยบายและทางเลือกใหม่*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา
 ลาดพร้าว.
- อัมพร พงษ์กัสนนันท์. (2550). *การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาขั้น
 พื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต*. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษาคุุณบัณฑิต
 ไม่ได้ตีพิมพ์) วิทยาลัยมหาลัษศรีนครินทร์วิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- Cropley, A.J. (1977). *Lifelong Education. A Psychological Analysis*. UNESCO Institute For
 Education. Hamburg.
- Cropley, A.J.; & Dave, R.H. (1978). *Lifelong Education and Training of Teacher: Developing a
 Curriculum for Teacher Education on the Basis of Principles of Lifelong Education*.
 Oxford:Pergamom Press.
- Cropley, A.J.(1989). Some guidelines for the reform of school curriculum in the perspective of
 lifelong education. In international review of education. Volume XXIV UNESCO
 jnstitute for education. Hamburg. p.26.
- Edgar Faure. (1972). *Learning to Be*. Paris: Unesco.
- European Commission. (2002). *European Report on Quality Indicators of Lifelong learning*
 Directorate-General for Education and Culture. Brussels.
- Hasan, A. (1996). *Lifelong learning*. International Encyclopedia of Adult Education and Training.
 Edited by Albert C Tuijnman. 2nd ed. Oxford: Pergamon.
- Hummel, Charles. (1988). *School Textbooks and Lifelong Education : An Analysis of School
 Textbooks from Three Countries*. Unesco Institute for Education. Hamburg.
- Kemp David. (1981). "Pathways and Priorities for Lifelong learning". Speech to UNESCO
 conference on Education for the 21st century in the Asia – Pacific Region. (Online).
 Available: <http://www.detya.gov.au/archive/ministers/Kemp/ks300398.htm>.
 Retrieved July 25, 2001.
- Medel – Aonuevo. Carolyn; et al. (2001). *Revisiting Lilflong Learning. For the 21 st Century*.
 Cnesco Institule for education.
- Smith, Jim; & Spurling, Andrea. (1999). *Lifelong Learning Riding the Tiger*. Cassell. London.

Tores, Maria Rosa. (2002). "Lifelong learning for all in the North, Education for all in the south."
Integrating Lifelong Learning Perspectives. Edited by Carolyn momed – Anonuevo.
UNESCO, UIE. Hamburg. Germany. P.9.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามการวิจัย

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับครูการศึกษานอกระบบในจังหวัดนครราชสีมา

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มี 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของบุคลากร มีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Checklist)

จำนวน 6 รายการ

1) เพศ	2) อายุ
3) วุฒิการศึกษา	4) ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน
5) ประสบการณ์ในการทำงาน	6) สถานที่ปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

3. ขอให้ท่านอ่านคำชี้แจงเพิ่มเติมในแต่ละตอนก่อนตอบแบบสอบถาม

4. ในการตอบแบบสอบถาม ขอความร่วมมือท่านกรุณาให้ข้อมูลตามความเป็นจริง ให้ครบทุกข้อ ข้อมูลที่เป็นจริงของท่านจะช่วยส่งผลให้ได้คำตอบที่เป็นประโยชน์และมีความหมายต่อการพัฒนาการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพดียิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

5. ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามนี้จะเก็บรักษาไว้เป็นความลับ ไม่มีผลกระทบต่อท่านและหน่วยงานของท่านให้ได้รับความเสียหายๆ ทั้งสิ้น จะใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม และขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นางจกมล อินน้อย

นักศึกษานิพนธ์โท สาขาวิชาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

วิชาเอกบริหารการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของบุคลากร

คำชี้แจง ให้ผู้ตอบแบบสอบถามกรอกข้อมูลและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง หรือเติมตัวเลขในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริง ตามสภาพความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ 20 - 30 ปี 31 - 40 ปี
 41 - 50 ปี 51 ปี ขึ้นไป
3. วุฒิการศึกษา อนุปริญญาหรือต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี
 ประกาศนียบัตรบัณฑิตทางการศึกษา ปริญญาโท
 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
4. ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน
 ข้าราชการครู ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน
 ครูอาสาสมัครสถาบันศึกษาปอเนาะ ครู กศน. ตำบล
 ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ครูประจำกลุ่ม อื่นๆ.....
5. ประสบการณ์ในการทำงาน กศน.
 น้อยกว่า 5 ปี ตั้งแต่ 6-10 ปี ตั้งแต่ 11 - 15 ปี
 ตั้งแต่ 16-20 ปี ตั้งแต่ 21 ปี ขึ้นไป
6. สถานที่ปฏิบัติงาน
ศูนย์การศึกษาานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ.....จังหวัดนราธิวาส

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามหลักสูตรการศึกษาอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับปฏิบัติที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านตามรายการ ในหัวข้อต่างๆ เพียงช่องเดียวโดยมีเกณฑ์พิจารณาดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามหลักสูตรการศึกษาอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามหลักสูตรการศึกษาอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามหลักสูตรการศึกษาอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามหลักสูตรการศึกษาอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบ

คำชี้แจง โปรดพิจารณาการจัดการการศึกษานอกระบบและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ท่านมีแนวทาง หลักการ และวิธีการปฏิบัติการจัดการศึกษานอกระบบและการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยในระดับใด					
หลักสูตร					
1.1 วัตถุประสงค์					
1) มุ่งเพื่อพัฒนาผู้เรียน คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น					
2) ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหาของตนเอง บนพื้นฐานข้อมูลที่เพียงพอและเชื่อถือได้ คือ ข้อมูลตนเอง วิชาการ ชุมชน สังคมและสิ่งแวดล้อม และเรื่องที่ต้องคิด และตัดสินใจ					
3) ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักวิเคราะห์ แก้ปัญหา โดยใช้ข้อมูลรอบด้าน เพื่อให้ชีวิตดำเนินไปเป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข					
4) ใช้ความรู้เนื้อหาเชื่อมโยงปัญหาธรรม ศิลธรรม และวัฒนธรรม					
ปัญหาและข้อเสนอแนะ					
1.2 หลักการ					
1) จัดหลักสูตรที่ยืดหยุ่นด้านสาระการเรียนรู้ เวลาเรียนและการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นบูรณาการเนื้อหาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต ความแตกต่างของบุคคล และชุมชน สังคม					
2) หลักสูตรเปิดโอกาสได้เลือกวิธีเรียนที่ตนเองถนัด					

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
3) ส่งเสริมให้มีการเทียบโอนจากการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย					
4) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยตระหนักว่าผู้เรียนมีความสำคัญ สามารถพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ					
5) ส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา					
1.3 จุดมุ่งหมายการเรียนรู้					
1) เพื่อพัฒนาผู้เรียนโดยบูรณาการความรู้ ควบคู่กับ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงงาม					
2) เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีสติปัญญาในการแก้ปัญหาในชีวิตได้					
3) เพื่อพัฒนาให้ได้รับความรู้พื้นฐานสำหรับดำรงชีวิตและเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพชีวิตที่ดี					
ปัญหาและข้อเสนอแนะ					
1.4 โครงสร้าง					
1) ผู้เรียนเลือกเรียนรายวิชาเลือกได้ตามความต้องการ					
2) ผู้เรียนทุกระดับต้องเข้าร่วมกิจกรรม กพข. 200 ชม. และกิจกรรม ใครงงาน 3 หน่วยกิต ในรายวิชาเลือก					
3) ผู้เรียนเลือกเรียนรายวิชาเลือกในสาระการเรียนรู้ใดสาระการเรียนรู้หนึ่ง หรือหลายสาระการเรียนรู้ก็ได้ ให้ครบตามจำนวนหน่วยกิตที่กำหนด					
ปัญหาและข้อเสนอแนะ					

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1.5 มาตรการเรียนรู้ มี 5 ภาวะ					
1.5.1 ภาวะทักษะการเรียนรู้					
1) มีการบูรณาการความรู้ความเข้าใจ โดยใช้ทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง					
2) มีการบูรณาการความรู้ความเข้าใจ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ ประเภทต่าง ๆ					
3) มีการบูรณาการความรู้ความเข้าใจ โดยใช้ทักษะการจัดการความรู้					
4) มีการบูรณาการความรู้ความเข้าใจ โดยใช้ทักษะการคิดเป็น					
5) มีการบูรณาการความรู้ความเข้าใจ โดยใช้การวิจัยอย่างง่าย					
ปัญหาและข้อเสนอแนะ					
1.5.2 ภาวะความรู้พื้นฐาน					
1) มีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับภาษาไทย					
2) มีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับคณิตศาสตร์					
3) มีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์					
4) มีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับภาษาต่างประเทศ					
ปัญหาและข้อเสนอแนะ					
1.5.3 ภาวะการประกอบอาชีพ					
1) มีการบูรณาการความรู้ ในงานอาชีพ มองเห็นช่องทาง ตัดสินใจประกอบอาชีพได้ตามความต้องการและศักยภาพของตนเอง					
2) มีการบูรณาการความรู้ในด้านทักษะอาชีพ					
2) มีการบูรณาการความรู้ในด้านการจัดการอาชีพอย่างมีคุณธรรม					
3) มีการบูรณาการความรู้ ในด้านการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคง					

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ปัญหาและข้อเสนอแนะ					
1.5.4 ตารางทักษะการดำเนินชีวิต					
1) มีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม					
2) มีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับสุขภาพศึกษา พลศึกษา และการดูแลส่งเสริมสุขภาพ อนามัยและความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต					
3) มีการบูรณาการความรู้ด้านศิลปศึกษาและสุนทรียภาพ					
ปัญหาและข้อเสนอแนะ					
1.5.5 ตารางการพัฒนาสังคม					
1) มีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การเมือง การปกครองและนำมาปรับใช้ในการดำรงชีวิต					
2) มีการบูรณาการความรู้ด้านสืบทอดศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข					
3) มีการบูรณาการความรู้ด้านหน้าที่พลเมือง ประชาธิปไตย จิตสาธารณะ เพื่อความสงบสุขของ ตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม					
4) มีการบูรณาการความรู้ด้านการพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม					
ปัญหาและข้อเสนอแนะ					

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1.2 การนำหลักสูตรไปใช้					
1) กำหนดรูปแบบกิจกรรมโดยการวิเคราะห์เนื้อหาของหลักสูตรเพื่อนำมาบูรณาการ					
2) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์หลักสูตร					
3) วิเคราะห์โดยการนำเนื้อหาในหลักสูตรมาบูรณาการภายในสาระวิชา					
4) วิเคราะห์โดยการนำเนื้อหาในหลักสูตรมาบูรณาการระหว่างสาระวิชา					
5) สอนวิชาที่ตนรับผิดชอบ และบูรณาการแบบสอดแทรกวิชาอื่นเข้าไปในการสอนด้วย					
ปัญหาและข้อเสนอแนะ					
2.ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
2.1 ด้านกระบวนการเรียนรู้					
1) มีการวางแผนการสอนเสริมโดยแบ่งเนื้อหาการเรียนรู้ตามความยากง่าย					
2) มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และหาข้อสรุปร่วมกัน					
3) มีการให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้า งานเดี่ยว งานกลุ่ม					
4) จัดกระบวนการกลุ่มที่สอดแทรกกระบวนการคิดเป็น ให้ฝึกคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง					
5) การจัดการเรียนรู้สัปดาห์ละ 9 ชม. มีการติดตามและช่วยเหลือผู้เรียนโดยเพื่อน กลุ่มเพื่อน หรือครูผู้สอน					
ปัญหาและข้อเสนอแนะ					

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
2.2 การเรียนรู้ด้วยตนเอง					
1) มีบทบาทในการจัดเตรียม อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือแนะนำให้ผู้เรียน พัฒนากระบวนการคิดเรียนรู้ด้วยตนเอง					
2) กำหนดแผนในการเรียนรู้ที่สามารถปฏิบัติได้จริง และสอดคล้องกับวิชาที่ ลงทะเบียน					
3) กำหนดให้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง โดยมีสื่อแบบเรียน					
ปัญหาและข้อเสนอแนะ					
2.3 การเรียนรู้แบบทางไกล					
1) มีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการติดต่อสื่อสาร					
2) มีบทบาทในการจัดเตรียมสื่อทางไกล และอำนวยความสะดวก ให้ คำแนะนำในลักษณะสื่อแบบบูรณาการการเรียนรู้					
ปัญหาและข้อเสนอแนะ					
2.4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
1) บูรณาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการคิดเชิงวิเคราะห์ การ แก้ปัญหา และการพัฒนา					
2) จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้					
3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
ปัญหาและข้อเสนอแนะ					

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
2.5 สื่อและแหล่งเรียนรู้					
1) มีการใช้สื่อการสอนที่ฝึกการคิด การแก้ปัญหา และการค้นพบความรู้					
2) การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนสอดคล้องกับวิชาที่เรียน					
3) ใช้สื่อที่ทันสมัยและบูรณาการเข้ากับสถานการณ์อย่างเหมาะสม					
4) ผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม					
ปัญหาและข้อเสนอแนะ					
3. ด้านการวัดผลและประเมินผล					
1) มีการตรวจสอบความรู้ก่อนเรียน ระหว่างภาคเรียน และปลายภาคเรียน การวัดและประเมินผลรายวิชา					
2) ใช้วิธีการที่หลากหลายในการประเมิน โดยเลือกให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระของรายวิชา					
3) ประเมินจากการมีส่วนร่วมและมุ่งเน้นการพัฒนาชุมชนสังคม					
4) ประเมินจากกิจกรรมที่สามารถสร้าง/ พัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตนเอง ครอบคลุมไว้ได้					
5) ประเมินจากการเข้าร่วมกิจกรรม ไม่น้อยกว่า 200 ชั่วโมง					
6) มีการประเมินคุณธรรม ทั้ง 3 ด้าน เพื่อการพัฒนาตน พัฒนาการทำงาน พัฒนาการอยู่ร่วมกันในสังคม ในระหว่างภาคเรียน					
7) นำผลการประเมินด้านคุณธรรมระหว่างภาคมาพัฒนาผู้เรียนในภาคเรียน ถัดไป					
8) มีการเสนอแนะ หรือจัดกิจกรรมให้กับผู้เรียนที่มีผลการประเมินคุณธรรม น้อยกว่าเกณฑ์ เพื่อการพัฒนา					
9) มีการประเมินคุณภาพการศึกษานอกระบบระดับชาติ โดยการเข้ารับการ ประเมินในภาคเรียนสุดท้าย					

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ปัญหาและข้อเสนอแนะ					
4. ด้านการศึกษาต่อเนื่อง					
4.1 การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ					
1) จัดทำแผนการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ/หลักสูตรอาชีพระยะสั้น					
2) จัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ ให้สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียน และศักยภาพของแต่ละพื้นที่					
3) หลักสูตรที่หลากหลายและยืดหยุ่นทั้งในด้านสาระการเรียนรู้ สอดคล้องกับวิถีชีวิต ความแตกต่างระหว่างบุคคล ชุมชนและสังคม					
4) สามารถนำความรู้ ความสามารถ เจตคติ ต่อการประกอบอาชีพไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ ที่สร้างรายได้ได้จริง					
4.2 การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน					
1) จัดทำแผนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน โดยใช้รูปแบบที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย					
2) ใช้หลักสูตรและการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการในรูปแบบของการฝึกอบรม การประชุม สัมมนา การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรูปแบบอื่นๆ					
3) การจัดกิจกรรมจิตอาสา การสร้างชุมชนนักรับปฏิบัติ หรือรูปแบบอื่นที่ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและบริบทของชุมชนแต่ละพื้นที่					
4.3 การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต					
1) จัดทำแผนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับปัญหา ความต้องการ ความจำเป็นของชุมชน จัดกิจกรรมการศึกษาในรูปแบบต่างๆ อาทิ ถ่ายพัฒนาทักษะชีวิต การตั้งชมรม					
2) การส่งเสริมด้านกีฬา ศิลปะ ดนตรี ศิลปะการแสดง และความสามารถพิเศษต่างๆ					
3) มุ่งเน้นให้มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการชีวิตของตนเองให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีคุณธรรม จริยธรรม					

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
4) สามารถใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชน					
4.4 การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
1) สร้างความรู้ ความเข้าใจเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
2) จัดหลักสูตรเชิงบูรณาการ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
3) ส่งเสริมการนำความรู้เศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการวางแผนดำเนินชีวิต					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาตามอรรถาธิบายเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้

คำชี้แจง โปรดพิจารณาและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

การศึกษาตามอรรถาธิบาย	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. การจัดกิจกรรม ประเภทของกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้					
1.1 กิจกรรมการเรียนรู้จากการสนทนา ได้แก่กิจกรรมในลักษณะของการนำเสนอเรื่องราว การบอกเล่าประสบการณ์และการสื่อสารในสถานการณ์ต่างๆ การอภิปราย การได้วาทีเวทีชาวบ้าน การปรึกษาหารือ การเปิดเวทีพูด การวิพากษ์วิจารณ์ตลอดจนการแนะแนว					
1.2 กิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์ ได้แก่กิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์ของบุคคล กลุ่มอาชีพประสบการณ์พัฒนาชุมชน และการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น					
1.3 การจัดกิจกรรมการแสดง ได้แก่การจัดกิจกรรมการแสดงของตัวละครต่างๆ การเดินรำ และการแสดงนาฏศิลป์การเล่นพื้นบ้าน การขับร้อง การร้องเพลง การวาดภาพ การประกวดวาดภาพ เป็นต้น					
1.4 กิจกรรมนันทนาการ ได้แก่ กิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเล่น เช่น สนามเด็กเล่น มุมของเล่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการ ในการเรียนรู้กิจกรรมกลางแจ้ง การเล่นเกมสกีการแข่งขันกีฬา ตลอดจนกิจกรรมเพื่อการนันทนาการและการบันเทิงต่างๆ เป็นต้น					
1.5 กิจกรรมการเรียนรู้จากสถานการณ์ ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้จากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติจากสถานการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง ตลอดจนกิจกรรมการเรียนรู้จากการทำงาน และการประกอบอาชีพ เป็นต้น					

การศึกษาตามอัธยาศัย	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
2. การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในชุมชน/เครือข่าย					
2.1 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนโดยใช้ กศน.ตำบล/ศรช. ที่ดำเนินการอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์สูงสุด สามารถสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกับองค์กรชุมชนอื่นๆ อย่างกว้างขวาง					
2.2 ส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนโดยการจัดทำแผนชุมชน จัดเวทีชาวบ้าน การศึกษาดูงาน การฝึกอบรม เพื่อนำความรู้ไปแก้ปัญหาหรือพัฒนาชุมชน					
2.3 ส่งเสริมให้มีการบูรณาการความรู้ในชุมชนให้เชื่อมโยงกับหลักสูตรต่างๆ ของกศน. โดยคำนึงถึงการประกอบอาชีพ และการมีงานทำของผู้เรียนที่แท้จริง เพื่อประโยชน์ในการมีงานทำและการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์					
2.4 ส่งเสริมให้มีการขยายและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ชุมชนเพื่อการสืบสานและการถ่ายทอดองค์ความรู้ โดยให้มีการจัดทำและเผยแพร่สื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ในชุมชน					
2.5 พัฒนาศักยภาพและส่งเสริมให้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้เชี่ยวชาญองค์ความรู้ด้านต่างๆ เป็นแหล่งการเรียนรู้ และนักจัดการความรู้ที่สำคัญของชุมชน					
3. การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้					
3.1) หน่วยงาน กศน.หรือหน่วยงานราชการอื่นๆ ดำเนินการเอง					
3.2) หน่วยงานเอกชนดำเนินการ					
3.3) อื่นๆ.....					
4. สื่อที่ใช้ในการเผยแพร่ความรู้					
4.1) สื่อบุคคล เช่นผู้เชี่ยวชาญ ครูภูมิปัญญา					
4.2) สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น วารสาร แผ่นพับ โบปปลิว					
4.3) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น คอมพิวเตอร์ DVD ฯลฯ					
4.6) อื่นๆโปรดระบุ.....					
5. การวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรม					
5.1) ประเมินจากความพึงพอใจของผู้ใช้บริการหรือผู้เข้าร่วมกิจกรรม					
5.2) ประเมินจากผู้จัดกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัย					

ขอขอบพระคุณในความอนุเคราะห์

นางจงกล อินน้อย

ผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางจงกล อินน้อย
วัน เดือน ปีเกิด	19 มกราคม 2519
สถานที่เกิด	อำเภอสุไหงปาดี จังหวัดนราธิวาส
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต สถาบันราชภัฏพระนคร พ.ศ.2542
สถานที่ทำงาน	สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส อำเภอเมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส
ตำแหน่ง	นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

